

Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні

(У тексті Правил слово "Укравіація" замінено словом "Укравіатранс", а слова "Голова Укравіації" замінено на слова "Директор Укравіатрансу" у всіх відмінках згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

(У тексті Правил слова "пілот-аматор" у всіх відмінках замінено словами "приватний пілот" у відповідному відмінку згідно з Наказом Міністерства транспорту N 505 (з0619-02) від 24.07.2002)

{ У тексті Правил та додатків слово "Укравіатранс" замінено словом "Державіаадміністрація", слова "Директор Укравіатрансу" замінено словами "голова Державіаадміністрації" та слова "кваліфікаційна відмітка" замінити словом "рейтинг" у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

{ У тексті Правил слова "Державна авіаційна адміністрація України", "Державний департамент авіаційного транспорту" у всіх відмінках замінено словами "Державна авіаційна служба України"; слово "Державіаадміністрація" у всіх відмінках замінено словами "Державіаслужба України" у відповідних відмінках згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 343 (з1108-11) від 05.09.2011 }

1. Загальні положення

1.1. Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні (далі - Правила) обов'язкові для авіаційного персоналу, що здійснює експлуатацію та технічне обслуговування цивільних повітряних суден, використання повітряного простору та обслуговування повітряного руху, підготовку авіаційних фахівців в організаціях, зареєстрованих на території України, незалежно від форм власності та відомчої підпорядкованості.

1.2. Ці Правила встановлюють вимоги до кандидатів на отримання свідоцтв та рейтингів, порядок сертифікації авіаційного персоналу, процедури видачі, внесення обмежень та вилучення свідоцтв, продовження терміну їх дії.

1.3. Правила є основою для розробки навчальних програм підготовки авіаційних фахівців, сертифікації навчальних закладів, експлуатантів та інших організацій, що займаються підготовкою та перепідготовкою авіаційних фахівців, а також для інспектування експлуатантів, підприємств з технічного обслуговування та ремонту авіаційної техніки, обслуговування повітряного руху, навчальних закладів та інших організацій, що експлуатують цивільні повітряні судна.

2. Визначення термінів та скорочення

У цьому розділі наводяться терміни та скорочення, які зустрічаються в тексті цих Правил:

2.1. Визначення термінів

2.1.1. Авіаційний фахівець - фізична особа, яка пройшла спеціальну професійну підготовку і є власником відповідного свідоцтва.

2.1.2. Автожир - літальний апарат, важчий за повітря, що підтримується в польоті за рахунок взаємодії повітря з одним або декількома несучими гвинтами, які вільно обертаються навколо осей, що перебувають приблизно у вертикальному положенні.

{ Пункт 2.1 розділу 2 доповнено новим підпунктом 2.1.2 згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

2.1.3. Аеростат - повітряне судно, легше за повітря, що не приводиться до руху силовою установкою.

2.1.4. Вертоліт - повітряне судно, важче за повітря, що підтримується в польоті переважно за рахунок реакції повітря з одним або декількома несучими гвинтами, що обертаються силовою установкою навколо осей, які знаходяться приблизно у вертикальному положенні.

2.1.5. Вид повітряних суден - класифікація повітряних суден на підставі встановлених основних характеристик, наприклад: літак, вертоліт, планер і т. ін.

2.1.6. Другий пілот - особа, яка має свідоцтво пілота і виконує певні функції пілота на борту повітряного судна, крім функцій командира повітряного судна; виняток становить особа, яка має свідоцтво пілота та знаходиться на борту повітряного судна з метою проходження льотної підготовки.

2.1.7. Засвідчити придатність до польоту - оформити у карті-наряді або в іншому документі з обліку та оформлення робіт з технічного обслуговування, що замінює її, запис, який свідчить, що повітряне судно або його частини відповідають діючим нормам льотної придатності після виконання технічного обслуговування повітряного судна або його частин.

У транзитних аеропортах засвідчення придатності до польоту можливе після передпольотного огляду членом екіпажу без усунення несправностей повітряного судна, яке зайняте в регулярних повітряних перевезеннях, якщо інше не передбачено регламентом з технічного обслуговування цього типу повітряного судна. Порядок допуску членів екіпажу до передпольотного та післяпольотного огляду з правом засвідчення придатності повітряного судна до польоту визначає Державіаслужба України. (Пункт доповнено абзацом другим згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

2.1.8. Зчислення шляху - спосіб обчислення поточних координат місцезнаходження повітряного судна за елементами його руху.

2.1.9. Карта-наряд на технічне обслуговування повітряного судна - основний документ для обліку та оформлення робіт з технічного обслуговування, вид якого затверджується Державіаслужбою України під час сертифікації експлуатанта або організації з технічного обслуговування.

2.1.10. Рейтинг - кваліфікаційна відмітка, яка є невід'ємною частиною свідоцтва та встановлює особливі умови, права та обмеження щодо власника цього свідоцтва (крім свідоцтва студента-диспетчера). { Підпункт пункту 2.1 розділу 2 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.11. Командир повітряного судна - пілот, відповідальний за керування повітряним судном та його безпеку протягом польотного часу.

2.1.12. Комплексний пілотажний тренажер - спеціальний технічний пристрій, який сертифіковано Державіаслужбою України для підготовки та перевірки льотної складу і за допомогою якого на землі імітується політ за нормальних, особливих та аварійних умов.

2.1.13. Літак - повітряне судно, важче за повітря, що приводиться до руху силовою установкою і підйомна сила якого в польоті створюється переважно за рахунок аеродинамічних реакцій на нерухомих поверхнях за даних умов польоту.

2.1.14. Медичне свідоцтво (сертифікат) - документ, що видається лікарсько-льотною сертифікаційною комісією та підтверджує відповідність його власника конкретним вимогам придатності за станом здоров'я під час виконання функціональних обов'язків.

2.1.15. Наліт з інструктором - польотний час, протягом якого власник свідоцтва або кандидат на його одержання проходить льотну підготовку на борту повітряного судна з інструктором, який має відповідне свідоцтво та відповідний рейтинг інструктора. (Пункт підрозділу 2.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

2.1.16. Надлегке повітряне судно (моторне) - повітряне судно, обладнане силовою установкою, з максимальною сертифікованою злітною масою не вище 450 кг і, згідно з експлуатаційною документацією, мінімальною швидкістю звалювання у посадочній конфігурації не більше 65 км/год. Моторні надлегкі повітряні судна за принципом керування поділяються на типи з балансирним та аеродинамічним керуванням.

2.1.17. Ніч - період часу між заходом та сходом сонця, що починається увечері та закінчується вранці, коли центр сонячного диску знаходиться на 6 градусів нижче обрію.

2.1.18. Обслуговування повітряного руху - загальний термін, що означає у відповідних випадках політно-інформаційне обслуговування, аварійне оповіщення, консультативне обслуговування повітряного руху, диспетчерське обслуговування повітряного руху (районне диспетчерське обслуговування, диспетчерське обслуговування підходу або аеродромне диспетчерське обслуговування).

2.1.19. Офіційний медичний висновок - висновок щодо конкретного випадку, зроблений медичними експертами в установленому порядку.

2.1.20. Пілотування - зміна положення повітряного судна у просторі шляхом дії на органи керування протягом польотного часу.

2.1.21. План польоту - документ установленної форми, що надається органам обслуговування повітряного руху командиром повітряного судна та містить визначені формалізовані відомості про

передбачуваний політ або частину польоту, які необхідні для обробки, індикації та забезпечення польоту.

2.1.22. Планер - повітряне судно, важче за повітря, що не приводиться до руху силовою установкою і підйомна сила якого створюється переважно за рахунок аеродинамічних реакцій на нерухомих поверхнях за даних умов польоту.

2.1.23. Підготовка за затвердженою програмою - початкова підготовка, перепідготовка, перенавчання та підвищення кваліфікації авіаційних фахівців, що здійснюються за спеціальними програмами, які затверджені Державіаслужбою України та під контролем Державіаслужби України.

2.1.24. Повітряне право - сукупність знань відповідних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність цивільної авіації.

2.1.25. Повітряне судно - літальний апарат, що підтримується в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям, виключаючи взаємодію з повітрям, відбитим від земної поверхні.

2.1.26. Повітряний рух - рух повітряних суден у польоті, а також рух на площі маневрування аеродрому. (Пункт в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

2.1.27. Пов'язане з ризиком вживання психоактивних речовин - вживання авіаційним персоналом одного або кількох психоактивних речовин, що призводить до:

а) небезпеки для людини, що їх вживає, або загрози життю, здоров'ю або благополуччю інших людей;

б) проблеми чи розладу професійного, соціального, психічного або фізичного характеру.

2.1.28. Психоактивні речовини - алкоголь, опіоїди, каннабіноїди, седативні засоби, гіпнотичні препарати, кокаїн, інші психостимулювальні засоби, галюциногени та летючі розчинники. Виняток становлять тютюн і кофеїн.

2.1.29. Самостійний наліт курсанта-пілота - час польоту, протягом якого курсант-пілот є єдиною відповідальною особою на борту повітряного судна.

2.1.30. Свідцтво про технічне обслуговування - карта-наряд або інший документ з обліку та оформлення робіт з технічного обслуговування, який її замінює, де зроблено запис, який підтверджує, що роботу з технічного обслуговування виконано задовільно згідно із завданням на технічне обслуговування та Керівництвом з технічного обслуговування.

2.1.31. Визнання сертифіката - визначення відповідності вимогам Державіаслужби України сертифіката авіаційного навчального закладу (організації з підготовки авіаційного персоналу) іноземної держави, виданого повноважним органом цивільної авіації цієї держави або іншим повноважним органом цивільної авіації.

2.1.32. Технічне обслуговування - роботи, необхідні для підтримання льотної придатності повітряного судна, в тому числі капітальний ремонт, перевірка, заміна, модифікація або усунення дефекту, що виконуються як окремо, так і в поєднанні.

2.1.33. Тип повітряного судна - всі повітряні судна такого самого основного проектування, включаючи всі модифікації, крім модифікацій, які виникають в результаті зміни в обслуговуванні, в льотних характеристиках або у доповненні льотного екіпажу.

{ Підпункт 2.1.33 пункту 2.1 розділу 2 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

{ Підпункт пункту 2.1 розділу 2 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 343 (з1108-11) від 05.09.2011 }

2.1.34. Цивільне повітряне судно - повітряне судно, що занесене до Державного реєстру цивільних повітряних суден.

2.1.35. Час наземного тренування за приладами - час, протягом якого пілот (член екіпажу повітряного судна) відпрацьовує на землі політ за приладами на комплексному пілотажному тренажері, затвердженому Державіаслужбою України.

2.1.36. Час польоту вертольота (наліт) - період часу від початку розбігу вертольота під час зльоту (від початку взяття "шаг-газу" при вертикальному зльоті) до кінця пробігу під час посадки (до скидання "шаг-газу" при вертикальній посадці).

2.1.37. Час польоту літака (наліт) - період часу від початку руху літака під час зльоту або від початку збільшення режиму роботи двигунів під час зльоту без зупинки на виконавчому старті до закінчення пробігу після посадки.

2.1.38. Час польоту за приладами - час польоту, що виконується за умови, коли положення повітряного судна у просторі та його місцезнаходження визначаються екіпажем цілком або частково за пілотажними та навігаційними приладами.

2.1.39. Час польоту (наліт пілота) за приладами - час, протягом якого пілот керує повітряним судном виключно за приладами без використання зовнішніх орієнтирів.

2.1.40. Час польоту планера (наліт пілота) - загальний час перебування в польоті на буксирі та без буксиру з моменту початку руху планера під час зльоту і до моменту його зупинки після закінчення польоту.

2.1.41. Член екіпажу повітряного судна - особа авіаційного персоналу, якій в установленому порядку доручено виконання певних обов'язків на борту повітряного судна протягом виконання політного завдання.

2.1.42. Член льотного екіпажу повітряного судна - особа авіаційного персоналу, на яку покладено обов'язки, пов'язані з керуванням повітряним судном протягом виконання політного завдання.

2.1.43. Інструктор авіакомпанії - авіаційний спеціаліст, який має свідоцтво члена екіпажу (за фахом), відповідний досвід експлуатації повітряного судна конкретного типу (варіанта) та підготовлений відповідно до встановленої Державіаслужбою України процедури для виконання тренувань членів екіпажу, які мають відповідне свідоцтво члена екіпажу та рейтинг відповідного типу (варіанта) повітряного судна, з метою допуску до виконання польотів на повітряному судні даної авіакомпанії. (Підрозділ 2.1 доповнено пунктом згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

2.1.44. Сектор маршруту (сектор) - політ, що включає зліт, вихід на маршрут, політ за маршрутом, тривалістю не менше як 15 хвилин, зниження, заходження на посадку та посадку. (Підрозділ 2.1 доповнено пунктом згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

2.1.45. Диспетчер управління повітряним рухом (диспетчер УПР /диспетчер повітряного руху/ диспетчер служби руху) - особа, яка здійснює диспетчерське обслуговування повітряного руху та має свідоцтво диспетчера служби руху з чинними рейтингами відповідно до наданих прав. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.46. Фахівець обслуговування повітряного руху - посадова особа, яка має свідоцтво диспетчера служби руху або оператора служби руху та відповідні права здійснювати обслуговування повітряного руху (диспетчерське обслуговування, польотно-інформаційне, аварійне обслуговування), а також посадові особи, які вповноважені здійснювати керівництво зміною, органом ОПП, відділами, підрозділами, напрямками з організації обслуговування повітряного руху та здійснюють інспектування органів ОПП. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.47. Студент-диспетчер управління повітряним рухом (Student Air Traffic Controller) - особа, яка закінчила початкову підготовку за затвердженою програмою, отримала відповідну кваліфікацію для того, щоб розпочати стажування на реальному робочому місці органу ОПП, та яка має свідоцтво студента-диспетчера УПР. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.48. Обслуговування за засобами спостереження ОПП - термін, що свідчить про те, що обслуговування надається безпосередньо з використанням засобів системи спостереження ОПП. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.49. Оператор авіаційної станції (служби руху) - посадова особа, яка має право надавати обслуговування повітряного руху, за винятком надання диспетчерського обслуговування повітряного руху. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.50. Система спостереження ОПП - загальний термін, який означає у відповідних випадках автоматичне залежне спостереження (ADS-B), первинний радіолокатор (PSR), вторинний радіолокатор (SSR) або будь-яку іншу порівняну з ними систему наземного базування, що дозволяє ідентифікувати повітряні судна. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.1.51. Порівняна система наземного базування - це система, що продемонструвала себе за допомогою порівняної оцінки або іншої методології такою, що має рівень безпеки та характеристики, які еквівалентні або кращі, ніж у моноімпульсного вторинного радіолокатора. { Пункт 2.1 розділу 2 доповнено підпунктом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

2.2. Скорочення

АД - авіаційний двигун.

АДВ - аеродромна диспетчерська вишка.

АіРЕО - авіаційне і радіоелектронне обладнання.

АК - авіакомпанія.

АП - авіапідприємство.

АРЗ - аварійно-рятувальні засоби.

АТ - авіаційна техніка.

АТБ - авіаційно-технічна база.
АФО - аерофотознімальне обладнання.
БЗМ ВРО - бортові засоби механізації вантажно-розвантажувальних операцій.
ВА - вільний аеростат.
ВПП - використання повітряного простору.
ВТК - відділ технічного контролю.
ДОП - диспетчерський орган підходу.
ЗПМ - злітно-посадковий майданчик.
ЗПС - злітно-посадкова смуга.
ІАС - інженерно-авіаційна служба.
ІТП - інженерно-технічний персонал.
КПС - командир повітряного судна.
КЛЕ - керівництво з льотної експлуатації.
КПК - курси підвищення кваліфікації.
КТЕ - керівництво з технічної експлуатації.
КТЛ - комплексний тренажер літака.
ЛА - літальний апарат.
ЛЛІСК - лікарсько-льотна сертифікаційна комісія.
МКК - місцева кваліфікаційна комісія.
М макс.зл. - максимальна сертифікована злітна маса повітряного судна.
МнПЛ - міжнародні повітряні лінії.
НЗ - навчальний заклад.
НПС - надлегке повітряне судно.
НСЦ - навчально - сертифікаційний центр.
ОПР - обслуговування повітряного руху.
ПВП - правила візуальних польотів.
ППП - правила польотів за приладами.
ПС - повітряне судно.
РД - руліжна доріжка.
РДЦ - районний диспетчерський центр.
РТЗ - радіотехнічні засоби.
РТО - регламент технічного обслуговування.
Сектор ППО - сектор польотно-інформаційного обслуговування.
СУ - силова установка.
ТО - технічне обслуговування.
ЦА - цивільна авіація.
ЦЛІЛСК - Центральна лікарсько-льотна сертифікаційна комісія.
CRI - інструктор класу ПС (Class Rating Instructor).
FI - льотний інструктор (Flight Instructor).
IRI - інструктор польотів за приладами (Instrument Rating Instructor).
SFI - інструктор тренажера (Synthetic Flight Instructor).
TRI - інструктор типу (Type Rating Instructor).
LI - лінійний інструктор авіакомпанії (Line Instructor).
{ Пункт 2.2 розділу 2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003; в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

3. Нормативні посилання

При розробці цих Правил використовувалися такі нормативно-правові акти:
Повітряний кодекс України (3167-12) (надано чинності Постановою Верховної Ради України від 4 травня 1993 року (3168-12);
Постанова Верховної Ради від 12.09.91 N 1545-12 "Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР";
{ Абзац четвертий розділу 3 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 343 (з1108-11) від 05.09.2011 }
Положення про Державний спеціалізований фонд фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України у міжнародних авіаційних організаціях, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.98 N 889 (819-93-п, 889-98-п);
{ Абзац шостий розділу 3 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 343 (з1108-11) від 05.09.2011 }

Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чикаго, 1944) (995_038) та додатки до неї;
Руководство по созданию и работе авиационных учебных центров (Дос 9401-AN/921), 1-е вид., 1983, ІКАО;

Руководство по созданию государственной системы выдачи свидетельств личному составу и управлению этой системой (Дос 9379-AN/916), 1-е вид., 1983, ІКАО;

Руководство по обучению (Дос 7192), ІКАО (частини В-5, D-1, E-1);

Руководство по организации работ в области летной годности (Дос 9389-AN/919), 1-е вид., 1983, ІКАО;

Руководство по процедурам эксплуатационной сертификации и контроля (Дос 8335-AN/879/3), 1-е вид., 1983, ІКАО;

Руководство по типовым правилам национального регулирования производства полетов и сохранения летной годности воздушных судов (Дос 9388-AN/918), 2-е вид., 1987, ІКАО;

{ Абзац чотирнадцятий розділу 3 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 343 (з1108-11) від 05.09.2011 }

4. Загальні вимоги щодо свідоцтв

4.1. Авіаційні фахівці допускаються до самостійної професійної діяльності з експлуатації та ТО ПС, ВПП та ОПР лише за умови, якщо вони мають офіційний дозвіл Державіаслужби України на здійснення такої діяльності у вигляді свідоцтв авіаційного персоналу (крім посвідчення курсанта).

4.2. Авіаційним фахівцям видаються такі свідоцтва або посвідчення:

а) членам екіпажу ПС:

посвідчення курсанта-пілота (літак/вертоліт);
свідоцтво приватного пілота (літак/вертоліт);
свідоцтво комерційного пілота (літак/вертоліт);
свідоцтво транспортного пілота (літак/вертоліт);
свідоцтво пілота планера;

свідоцтво пілота вільного аеростата;
свідоцтво пілота надлегкого повітряного судна;
посвідчення курсанта-штурмана;

свідоцтво штурмана;
посвідчення курсанта-бортінженера;

свідоцтво бортінженера;

свідоцтво бортрадиста;

свідоцтво бортоператора;

свідоцтво бортпровідника;

свідоцтво льотчика-спостерігача;

б) інженерно-технічному авіаційному персоналу:

свідоцтво інженера з технічного обслуговування ПС;

свідоцтво техника з технічного обслуговування ПС;

в) свідоцтво диспетчера служби руху;

г) свідоцтво співробітника із забезпечення польотів;

г) свідоцтво оператора служби руху (авіаційної станції); { Пункт 4.2 розділу 4 доповнено підпунктом "г" згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

д) свідоцтво студента-диспетчера служби руху. { Пункт 4.2 розділу 4 доповнено підпунктом "д" згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

4.3. Державіаслужба України видає свідоцтва авіаційних фахівців на підставі об'єктивної оцінки відповідності кандидата на одержання свідоцтва вимогам та процедурам, установленим цими Правилами.

4.4. Посвідчення курсанта видає МКК льотного навчального закладу на підставі наказу про допуск його до льотного навчання.

4.5. Кандидат на одержання свідоцтва зазначеного виду та/або рейтингу повинен мати відповідну підготовку за затвердженою програмою у сертифікованому навчальному закладі, належний досвід та придатність за станом здоров'я, підтвержені в установленому цими Правилами порядку. Підготовка авіаційного персоналу України, що здійснюється в інших державах для експлуатації ПС іноземного виробництва, повинна бути визнана Державіаслужбою України.

{ Пункт 4.5 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури № 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

4.6. Кандидат на одержання свідоцтва повинен продемонструвати відповідність своїх знань та умінь вимогам цих Правил. Порядок оцінки знань та умінь визначається Державіаслужбою України.
(Пункт 4.6 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

4.7. При порушенні вимог нормативно-правових документів, що регламентують льотну роботу, ВПП та ОПР, ТО АТ, що безпосередньо впливають на безпеку польотів, авіаційний фахівець може бути обмежений в правах, наданих йому свідоцтвом, з обмеженням терміну дії цього свідоцтва чи без, шляхом внесення відповідного запису в XIII розділ додаткової тимчасової частини свідоцтва. При цьому зазначаються характер порушення з посиланням на відповідний пункт нормативного документа, вид обмеження, посада, прізвище особи, яка внесла запис, аеропорт, дата та підпис. (Абзац перший пункту 4.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

Посадова особа, яка внесла запис, інформує про це керівників АК (АП) та структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв та ГІБП. Для фахівців служби руху та ІТП додатково вноситься запис у журнал обліку порушень. (Абзац другий пункту 4.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

4.8. Власник свідоцтва, в яке внесено обмеження, має право завершити виконання завдання на політ, якщо порушення не пов'язано з авіаційною подією або пов'язано з ризиком вживання психоактивних речовин, та в місячний термін направляється керівництвом АК (АП) до структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв для перевірки знань спецдисциплін з метою підтвердження кваліфікації. Перевірку техніки пілотування, літаководіння, практичної роботи в польоті, з ОПР або з ТО відповідно, після перевірки знань спецдисциплін здійснює інспекторський склад Державіаслужби України, який має відповідні свідоцтва авіафахівця. За результатами перевірки структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв, ураховуючи вимоги пункту 4.21 цих Правил, узгоджує з ГІБП рішення про зняття або збереження обмежень. (Пункт 4.8 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

4.9. Посадових осіб, яким надається право вносити обмеження, призначає голова Державіаслужби України своїм наказом.

4.10. Посадові особи, яким надано право вносити обмеження в свідоцтва, несуть персональну відповідальність за об'єктивність застосованих санкцій.

4.11. Відповідальність за підтримання рівня кваліфікації власника свідоцтва авіаційного фахівця та допуск його до робіт у межах повноважень, передбачених свідоцтвом, несуть керівники льотних служб, підприємств з ТО та служб руху.

4.12. Програми за курсом підготовки для одержання свідоцтв або рейтингів розробляються згідно з вимогами цих Правил та затверджуються Державіаслужбою України.

4.13. Підтвердження рівня кваліфікації власників свідоцтв здійснюється шляхом перевірок їх знань та умінь згідно з вимогами нормативних документів, які регламентують діяльність цивільної авіації України, та цих Правил. Якщо для перевірки знань авіаційних фахівців використовуються тести, то зміст та процедура їх проведення повинні бути сертифіковані Державіаслужбою України.

4.14. У разі наявності відповідного дозволу Державіаслужби України члени екіпажу ПС можуть проходити перевірку їх кваліфікації на сертифікованих комплексних пілотажних тренажерах.

4.15. Свідоцтво члена екіпажу видається для виконання польотів на ПС, зареєстрованих в Україні. На ПС України можуть виконувати польоти пілоти та інші члени екіпажу, які мають свідоцтва, видані іншою державою, у разі визнання їх Державіаслужбою України.

4.16. Визнання свідоцтва авіаційного фахівця, що видане іншою державою, здійснюється Державіаслужбою України шляхом видачі відповідного сертифіката. Сертифікат визнання (додаток 1 до цих Правил) додається до свідоцтва, виданого іншою державою, і свідчить, що воно діє нарівні із свідоцтвом, виданим в Україні. Термін дії сертифіката визнання не перевищує терміну дії самого свідоцтва, а у випадку свідоцтва "постійного" типу - терміну дії медичного сертифіката, але у всіх випадках не більше шести місяців. Порядок визнання свідоцтв авіаційного персоналу, виданих іншими державами, наведений у пункті 12.6 цих Правил. (Пункт 4.16 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 893 (z0024-02) від 26.12.2001)

4.17. Права на здійснення професійної діяльності встановлюються для кожної категорії свідоцтв цими Правилами.

Власники свідоцтв транспортного пілота (літак/вертоліт), комерційного пілота (літак/вертоліт), бортінженера та штурмана (стосовно вимог пункту 6.3.2б цих Правил) допускаються до професійної діяльності не більше ніж на двох типах та/або класах ПС. (Пункт 4.17 доповнено абзацом згідно з Наказом Мінітрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

4.18. Власнику свідоцтва дозволяється проводити навчання, потрібне для видачі певного свідоцтва або отримання рейтингу, якщо він має відповідну спеціальну відмітку інструктора. Здійснення сертифікаційних або кваліфікаційних перевірок авіаційного персоналу дозволяється за наявності відповідної спеціальної відмітки інструктора за умов дозволу Державіаслужби України на виконання функцій екзаменатора. { Пункт 4.18 розділу 4 в редакції Наказу Мінітрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003, Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

4.19. Власник свідоцтв припиняє використання прав, що надаються свідоцтвом та відповідними рейтингами, у разі погіршення стану здоров'я, що завадить їм безпечно здійснювати ці права.

4.20. Власники свідоцтв не повинні використовувати права, що надаються свідоцтвами та відповідними рейтингами, перебуваючи під впливом будь-якої психоактивної речовини, що може призвести до нездатності здійснювати ці права безпечним та належним чином.

4.21. Власники свідоцтв не повинні здійснювати пов'язане з ризиком вживання психоактивних речовин. При виявленні пов'язаного з ризиком вживання психоактивних речовин власник свідоцтва усувається від виконання своїх обов'язків з повідомленням в Державіаслужбу України та внесенням про це запису в свідоцтво згідно з пунктами 4.7 - 4.10 цих Правил. Власник свідоцтва відновлює виконання своїх обов'язків згідно з рішенням структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв, узгодженого з ГІБП, яке приймається на підставі офіційного медичного висновку, в якому зазначається, що пов'язане з ризиком вживання психоактивних речовин не здійснюється (при потребі проведено лікування) та продовження виконання цієї особою конкретних функцій не загрожує безпеці польотів. (Пункт 4.21 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

4.22. Кандидат на одержання свідоцтва члена екіпажу ПС, диспетчера служби руху повинен мати медичний сертифікат або медичний висновок (для здійснення аматорської діяльності), виданий ЦЛЛІСК/ЛЛІСК згідно з установленими вимогами щодо медичної сертифікації авіаційного персоналу ЦА України. (Абзац перший пункту 4.22 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (z0024-02) від 26.12.2001)

Строк дії медичного сертифіката встановлюється Спільними Авіаційними Вимогами JAR-FCL 1, 2, 3, 4 "Видача свідоцтв льотному екіпажу", які застосовуються в цивільній авіації України згідно з наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 27 березня 2006 року N 223 (z0426-06) "Про застосування в цивільній авіації України Спільних Авіаційних Вимог JAR-FCL 1, 2, 3, 4 "Видача свідоцтв льотному екіпажу", зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12 квітня 2006 року № 426/12300. { Абзац другий пункту 4.22 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (z0024-02) від 26.12.2001; в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

Строк дії офіційного медичного висновку (для здійснення аматорської діяльності) встановлюється з дати його видачі і не перевищує 24 місяці. { Абзац третій пункту 4.22 розділу 4 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац четвертий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац п'ятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац шостий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац сьомий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац восьмий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац дев'ятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац десятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац одинадцятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац дванадцятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац тринадцятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац чотирнадцятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

{ Абзац п'ятнадцятий пункту 4.22 розділу 4 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

4.23. Інженерно-технічний персонал, який виконує завдання на політ з метою технічного обслуговування ПС в іноземних аеропортах, повинен проходити передполітний медичний огляд з метою підтвердження здатності за станом здоров'я брати участь у польотах.

4.24. Передбачену медичну сертифікацію власника свідоцтва, який виконує польоти в районі, віддаленому від місцезнаходження встановленої ЦЛЛСК/ЛЛСК, може бути відстрочено згідно з дозволом Державіаслужби України за умови, що така відстрочка не перевищуватиме:

а) одного періоду протягом не більш як 6 місяців для члена екіпажу ПС, який здійснює некомерційну діяльність;

б) двох послідовних періодів по 3 місяці кожний для члена екіпажу ПС, який здійснює комерційну діяльність за умови, що перед кожним періодом член екіпажу ПС одержує позитивний медичний висновок після огляду в призначеного члена ЦЛЛСК/ЛЛСК даного району або в лікаря, який має офіційний дозвіл займатися лікарською практикою у даному районі. Висновок про медичний огляд надсилається до Державіаслужби України.

4.25. Свідоцтво не є дійсним, якщо його власнику не видано медичний сертифікат або медичний висновок (для здійснення аматорської діяльності) або не продовжено термін його дії за станом здоров'я.

{ Пункт 4.25 розділу 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001; Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

4.26. Спеціалістам (громадянам України), які пройшли відповідну авіаційну підготовку поза системою ЦА в навчальних закладах України або навчальних закладах інших держав, що визнані Державіаслужбою України та не мають перерв у льотній роботі більше 5 років (для членів екіпажу), відповідне свідоцтво може бути видане після перепідготовки в сертифікованих Державіаслужбою України авіаційних навчальних закладах за спеціальними програмами (перепідготовка фахівців з інших установ) та перевірки рівня кваліфікації згідно з вимогами цих Правил.

(Розділ 4 доповнено пунктом 4.26 згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000; в редакції Наказу Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

4.27. Розробка програм підготовки авіаційного персоналу з дисципліни "Людський фактор" проводиться у відповідності до інструктивного матеріалу, що викладений в "Руководстве по обучению в области человеческого фактора" (DOC 9683), ІКАО. (Розділ 4 доповнено пунктом 4.27 згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

4.28. Володіння мовою

4.28.1. Пілоти літаків та вертольотів і ті штурмани, які повинні вести радіотелефонний зв'язок на борту повітряного судна, повинні демонструвати спроможність розмовляти мовою, яка використовується для радіотелефонного зв'язку, та розуміти її.

4.28.2. Диспетчери служби руху та оператори авіаційних станцій повинні демонструвати спроможність розмовляти мовою, яка використовується для радіотелефонного зв'язку, та розуміти її.

4.28.3. Пілоти літаків та вертольотів, штурмани, диспетчери служби руху та оператори авіаційних станцій, які безпосередньо здійснюють радіотелефонний зв'язок, повинні демонструвати спроможність розмовляти мовою, яка використовується для радіотелефонного зв'язку, та розуміти її на рівні не нижче 4-го згідно зі шкалою оцінювання рівнів володіння мовою для ведення радіотелефонного зв'язку, наведеною у додатку 14 до цих Правил.

4.28.4. Пілоти літаків та вертольотів, штурмани, диспетчери служби руху та оператори авіаційних станцій, які продемонстрували спроможність володіння мовою нижче експертного рівня (рівень 6), офіційно оцінюються через визначені періоди відповідно до продемонстрованого кожною особою рівня володіння мовою, як зазначено нижче:

а) особи, які демонструють володіння мовою на робочому рівні (рівень 4), повинні офіційно оцінюватися щонайменше один раз на три роки;

б) особи, які демонструють володіння мовою на високому рівні (рівень 5), повинні офіційно оцінюватися щонайменше один раз на шість років;

в) періодичне офіційне оцінювання не застосовується до осіб, які продемонстрували експертний рівень (рівень 6) володіння мовою.

{ Розділ 4 доповнено пунктом 4.28 згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

5. Свідоцтва та рейтинги пілотів

5.1. Загальні вимоги щодо свідоцтв та рейтингів пілотів

5.1.1. Загальні вимоги до видачі свідоцтва.

5.1.1.1. Власник свідоцтва пілота може бути допущений до виконання функцій КПС або другого пілота будь-якого з таких видів ПС:

- літак;
- вертоліт;
- планер;
- вільний аеростат.

5.1.1.2. Вид ПС зазначається у назві самого свідоцтва.

5.1.1.3. Якщо власник свідоцтва пілота претендує на одержання свідоцтва іншого виду ПС, то Державіаслужба України визначає відповідність претендента встановленим цими Правилами вимогам та приймає рішення про видачу нового свідоцтва. Видача свідоцтва транспортного пілота проводиться за умови анулювання свідоцтва комерційного пілота відповідної особи. (Підпункт 5.1.1.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

5.1.2. Рейтинг про клас і тип ПС

5.1.2.1. Рейтинги про клас.

а) рейтинги про клас встановлюються для таких однопілотних ПС, для яких не вимагається рейтинг про тип:

- всіх однодвигунних поршневих літаків (земля);
- всіх однодвигунних поршневих літаків (море);
- всіх планерів;
- всіх мотопланерів;
- однодвигунних турбогвинтових літаків кожного виробника або розробника (земля);
- всіх багатодвигунних поршневих літаків (земля);
- всіх багатодвигунних поршневих літаків (море);
- всіх поршневих автожирів;
- всіх мотодельтапланів (земля);
- всіх мотодельтапланів (море);
- всіх мотопарапланів;
- всіх вільних аеростатів.

б) для переходу на інший тип чи модифікацію ПС, для яких не вимагається рейтинг про тип, в рамках одного рейтингу класу необхідна льотна ознайомлювальна підготовка з питань відмінностей. { Підпункт 5.1.2.1 підпункту 5.1.2 пункту 5.1 розділу 5 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

5.1.2.2. Рейтинги про тип ПС встановлюються для кожного типу ПС, клас яких не зазначено в підпункті 5.1.2.1 підпункту 5.1.2 пункту 5.1 цього розділу:

- кожного типу багатопілотного літака;
- кожного типу однопілотного багатодвигунного літака, оснащеного турбогвинтовим або турбореактивним двигуном;
- кожного типу однопілотного однодвигунного літака, оснащеного турбореактивним двигуном;
- кожного типу вертольотів.

{ Підпункт 5.1.2.2 підпункту 5.1.2 пункту 5.1 розділу 5 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

5.1.2.3. Рейтинги про клас або про клас і тип ПС заносяться в додаткову тимчасову частину свідоцтва. У додаткову частину свідоцтва не може бути внесено більше ніж два рейтинги про допуск до польотів на відповідних типах ПС в різних класах.

{ Підпункт 5.1.2.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003; в редакції Наказу Міністерства інфраструктури № 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

5.1.2.4. Рейтинги про тип ПС заносяться із зазначенням функцій КПС або другого пілота.

5.1.3. Вимоги до рейтингів про клас і тип ПС

5.1.3.1. Рейтинг про клас ПС заноситься до свідоцтва після демонстрації кандидатом потрібного рівня знань та умінь згідно із затвердженими Державіаслужбою України вимогами для відповідного класу ПС. (Підпункт 5.1.3.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

5.1.3.2. Рейтинг про тип ПС заноситься, якщо кандидат:

а) під контролем пілота-інструктора на відповідному типі ПС і/або відповідному пілотажному тренажері пройшов підготовку за затвердженою програмою та відпрацював:

- зліт, посадку, політ за звичайними схемами, маневри на всіх етапах польоту;

дії та пілотування в особливих випадках, при відмові силової установки та інших систем; політ за приладами, включаючи заходження на посадку, вихід на друге коло і заходження на посадку за приладами з використанням точних та неточних посадочних систем за нормальних та аварійних умов, у тому числі з імітацією відмови двигуна (якщо це передбачено КЛЕ);

взаємодію в екіпажі в усіх особливих випадках, що передбачені КЛЕ;

б) продемонстрував уміння та знання, потрібні для забезпечення належного рівня безпеки польоту, що відповідають обов'язкам КПС або другого пілота, та пройшов перевірку за затвердженою програмою;

в) продемонстрував рівень знань, визначений цими Правилами для відповідного свідоцтва, та пройшов перевірку.

5.1.4. Порядок внесення рейтингів викладений у пункті 12.4 цих Правил.

5.1.5. КПС і другий пілот допускаються до виконання польотів за приладами тільки за наявності рейтингу про допуск до польотів в умовах ППП. Рейтинг про допуск до польотів в умовах ППП до свідоцтва транспортного пілота (літак) не заноситься, оскільки вона є складовою частиною такого свідоцтва.

5.1.6. Облік польотного часу

5.1.6.1. Курсанту-пілоту або власнику свідоцтва пілота в наліт зараховується повністю весь час, протягом якого він виконував польоти на робочому місці пілота самостійно та з інструктором на літаку з подвійним керуванням. Цей час зараховується в загальний наліт, що потрібен для первинного отримання свідоцтва пілота або свідоцтва пілота вищого рівня.

5.1.6.2. Час польоту, протягом якого другий пілот виконував під контролем пілота-інструктора функції КПС, зараховується повністю в сумарний наліт, що потрібен для одержання свідоцтва вищого рівня. Такі польоти виконуються за спеціальною програмою з пілотом-інструктором на правому сидінні.

5.1.7. Власники свідоцтв комерційного пілота або пілота транспортної авіації не допускаються до виконання функцій КПС, зайнятих у регулярних або нерегулярних польотах, що виконуються за плату або за наймом, при досягненні 63-річного віку. При цьому рейтинг: "КПС (тип ПС)" або "КПС-інструктор (тип ПС)" у свідоцтві комерційного пілота або пілота транспортної авіації підлягає анулюванню. { Пункт 5.1.7 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003, Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 543 (z0725-07) від 21.06.2007 }

5.1.8. Рейтинги пілота-інструктора поділяються на шість категорій:

льотний інструктор (FI);

інструктор з підготовки для отримання рейтингу відповідного типу ПС (TRI);

інструктор з підготовки для отримання рейтингу класу ПС (CRI);

інструктор з підготовки для отримання рейтингу польотів за правилами (IRI);

інструктор тренажера відповідного типу ПС (SFI);

інструктор авіакомпанії відповідного типу ПС (LI).

(Розділ 5 доповнено пунктом 5.1.8 згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (z0024-02) від 26.12.2001, із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

5.2. Посвідчення курсанта-пілота (літак/вертоліт)

5.2.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання посвідчення

5.2.1.1. Вік кандидата - не менше 16 років.

{ Підпункт 5.2.1.1 підпункту 5.2.1 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

5.2.1.2. Кандидат на одержання посвідчення курсанта-пілота повинен освоїти курс наземної підготовки в сертифікованому Державіаслужбою України льотному навчальному закладі перед початком навчальних польотів.

5.2.1.3. Придатність за станом здоров'я.

Курсант-пілот не допускається до льотного навчання на борту ПС, якщо він не має діючого медичного сертифіката, що відповідає вимогам до конкретного виду свідоцтва.

{ Підпункт 5.2.1.3 підпункту 5.2.1 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (z0024-02) від 26.12.2001, Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (z0730-12) від 10.04.2012 }

5.2.2. Права власника посвідчення та умови здійснення таких прав

5.2.2.1. Посвідчення курсанта-пілота дає право курсанту перебувати на борту ПС і бути включеним у політне завдання для проходження програми льотної підготовки.

5.2.2.2. Перш як здійснювати вищезазначені права, власник посвідчення повинен пройти відповідну теоретичну та тренажерну підготовку за затвердженою програмою.

5.2.2.3. Курсант-пілот допускається до самостійних польотів тільки під контролем або з дозволу затвердженого пілота-інструктора. При цьому вживаються заходи до того, щоб здійснення ним наданих прав не призвело до загрози безпеці польотів.

5.2.2.4. Курсант-пілот допускається до пілотування ПС міжнародними повітряними лініями, якщо існує відповідна угода між Україною та державою, над територією якої мають виконуватися навчальні польоти.

5.2.2.5. Курсант-пілот не допускається до пілотування ПС при виконанні польотів з пасажирями на борту.

5.3. Свідоцтво приватного пілота (літак/вертоліт)

5.3.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

5.3.1.1. Вік кандидата - не менше 17 років.

5.3.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва приватного пілота (літак/вертоліт), з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення, що стосуються власника свідоцтва приватного пілота (літак/вертоліт); правила польотів; правила і процедури обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) принципи роботи силових установок, систем та приладового обладнання ПС; трансмісії (силового приводу) для вертольотів;

в) експлуатаційні обмеження ПС та силових установок; відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ ПС або з іншого документа, що містить цю інформацію;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

г) вплив завантаження та центрування на льотні характеристики ПС; розрахунки маси та центрування ПС;

г) використання та практичне застосування параметрів злітних, посадочних та інших характеристик ПС;

д) передполітне планування і планування польоту за маршрутом при виконанні польотів в умовах ПВП; підготовка та подання планів польоту для органів ОПР; відповідні правила ОПР; порядок повідомлень про місцезнаходження; порядок установлення висотоміру; виконання польотів у районах з інтенсивним рухом;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

е) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо приватного пілота (літак/вертоліт);

Авіаційна метеорологія

є) застосування основ авіаційної метеорології і правил отримання та використання метеорологічної інформації;

Повітряна навігація

ж) практичні аспекти аеронавігації та методи зчислення шляху; користування аеронавігаційними картами; вимірювання висоти;

Експлуатаційні процедури

з) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;

и) відповідні запобіжні заходи та дії за аварійних обставин, включаючи дії, що здійснюються з метою обходу небезпечних метеоумов, турбулентності в сліді та інших небезпечних для польоту явищ;

додатково для вертольотів:

і) провалювання при працюючих двигунах, земний резонанс і боковий крен;

Аеродинаміка польоту ПС

ї) основи польоту щодо літаків/вертольотів;

Радіотелефонія

к) правила ведення радіотелефонного зв'язку та фразеологія радіообміну щодо польотів в умовах ПВП; дії, які застосовують за відмови зв'язку.

5.3.1.3. Досвід

5.3.1.3.1. Кандидат повинен мати загальний наліт не менш як 40 годин в якості пілота літака/вертольоту. Дозволяється зараховувати в цей загальний наліт не більш як 5 годин нальоту, виконаних з пілотом-інструктором на комплексному пілотажному тренажері.

Якщо кандидат має наліт в якості пілота на інших видах ПС, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність урахування цього нальоту та ступінь можливого зниження вимог до часу нальоту.
(Пункт 5.3.1.3.1 із змінами, внесеними згідно з *Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000*)

5.3.1.3.2. Кандидат на отримання свідоцтва приватного пілота (літак) повинен мати не менш як 10 годин самостійного нальоту на літаках під керівництвом пілота-інструктора, включаючи 5 годин самостійного нальоту за маршрутом, при цьому принаймні один політ за маршрутом протягом не менш як 280 км (150 м. миль) з посадкою до повної зупинки літака на двох різних аеродромах.

5.3.1.3.3. Кандидат на отримання свідоцтва приватного пілота (вертоліт) повинен мати не менш як 10 годин самостійного нальоту на вертольотах під керівництвом пілота-інструктора, включаючи 5 годин самостійного нальоту за маршрутом, при цьому принаймні один політ за маршрутом протягом не менш як 186 км (100 м. миль) з посадками в двох різних пунктах.

5.3.1.4. Льотна підготовка

5.3.1.4.1. Кандидат повинен пройти підготовку на ПС з подвійним управлінням під керівництвом пілота-інструктора. Пілот-інструктор забезпечує набуття кандидатом достатнього експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до приватного пілота, з таких галузей:

а) передполітна підготовка, включаючи розрахунок маси та центрування, огляд та обслуговування ПС;

б) аеродромний рух та польоти за схемами руху, методи і запобіжні заходи зіткнень;

в) керування ПС за допомогою зовнішніх візуальних орієнтирів;

г) дії за аварійних обставин, включаючи імітацію несправностей бортового обладнання;

г) польоти на контрольований аеродром, зльоти з контрольованого аеродрому, проліт контрольованого аеродрому, дотримання правил ОПП, правил радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну;

д) випробовування двигуна та маневрування на землі; зліти і посадки за нормальних умов та під час бічного вітру;

е) виконання польотів з площадок з обмеженими розмірами;

додатково на літаках:

є) політ на критично низьких повітряних швидкостях; розпізнавання початкового та розвинутого звалювання та вихід з нього;

ж) політ на гранично великих повітряних швидкостях; визначення та вихід з крутого зниження по спіралі;

з) зльоти з малим розбігом зі скороченої зльотної смуги та з урахуванням висоти прольоту перешкод;

и) політ тільки за приладами, включаючи виконання розворотів на 180 градусів у горизонтальній площині;

і) польоти за маршрутом за допомогою візуальних орієнтирів, методів зчислення шляху та радіотехнічних засобів (за їх наявності);

додатково на вертольотах:

ї) виведення на початковому етапі з режиму провалювання (вихрове кільце, переваження несучого гвинта) при працюючих двигунах у межах нормального діапазону оборотів двигуна;

к) висіння; зльоти та посадки при попутному вітрі та з площадок з ухилом;

л) зльоти та посадки з мінімальною потрібною тягою; техніка зльоту та посадки в максимальному режимі; швидкі зупинки;

м) захід на посадку та посадка в режимі авторотації;

н) польоти за маршрутом за допомогою візуальних орієнтирів, методів зчислення шляху та радіотехнічних засобів (за їх наявності), включаючи принаймні один політ тривалістю не менше однієї години.

Кандидат повинен пройти льотне навчання польотам за приладами під керівництвом пілота-інструктора. Пілот-інструктор повинен забезпечити набуття кандидатом досвіду польотів тільки за приладами, включаючи виконання розворотів на 180 градусів в горизонтальній площині на ПС, обладнаному відповідними приладами.

5.3.1.4.2. Якщо права, що надані цим свідоцтвом, повинні здійснюватися вночі, то кандидат проходить навчання польотам у нічний час на ПС з подвійним керуванням з пілотом-інструктором, включаючи зльоти, посадки та навігацію.

5.3.1.4.3. Досвід польотів за приладами, вказаний в пункті 5.3.1.4.1 цих Правил, та досвід польотів уночі, вказаний в пункті 5.3.1.4.2 цих Правил, не дають власнику свідоцтва приватного пілота (літак/вертоліт) права на пілотування ПС в умовах ППП без наявності відповідного рейтингу.

{ Підпункт 5.3.1.4.3 підпункту 5.3.1.4 підпункту 5.3.1 пункту 5.3 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з *Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012* }

5.3.1.5. Уміння

Кандидат повинен пройти перевірку та продемонструвати здатність виконувати в якості КПС правила, схеми польоту та маневри, вказані в пункті 5.3.1.4 цих Правил, а також уміння:

- а) керувати ПС з дотриманням його експлуатаційних обмежень;
- б) плавно і точно виконувати всі маневри;
- в) приймати правильне рішення і кваліфіковано здійснювати контроль та нагляд у польоті;
- г) застосовувати знання з аеронавігації;
- г) постійно здійснювати керування ПС таким чином, щоб забезпечувати належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.3.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат або медичний висновок, відповідний до медичного стандарту другого класу. (Підпункт 5.3.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

5.3.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

5.3.2.1. Свідоцтво приватного пілота (літак/вертоліт), термін дії якого не скінчився, дає його власнику право виконувати функції, але не за платню:

- а) КПС на ПС з одним пілотом, максимальна злітна маса якого 5700 кг і менше, що не виконує польоти з метою отримання прибутку;
- б) другого пілота (де потрібен другий пілот) на ПС з максимальною зльотною масою 5700 кг і менше, що не виконує польоти з метою отримання прибутку;

{ Підпункт 5.3.2.2 підпункту 5.3.2 пункту 5.3 розділу 5 виключено на підставі Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.4. Свідоцтво комерційного пілота (літак/вертоліт)

5.4.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

5.4.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

5.4.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва комерційного пілота (літак/вертоліт), з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення, що стосуються власника свідоцтва комерційного пілота (літак/вертоліт); правила польотів; відповідна практика та правила обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) принципи експлуатації та роботи силових установок, систем і приладового обладнання ПС; трансмісії (силових приводів) для вертольотів;

в) експлуатаційні обмеження відповідних ПС та силових установок; відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ ПС або іншого документа, що містить цю інформацію;

г) використання і перевірка справності обладнання і систем відповідних ПС;

г) правила технічного обслуговування планера, систем та силових установок відповідних ПС;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

д) вплив завантаження і центрування, включаючи вплив вантажу на зовнішній підвісі (для вертольотів), льотно-технічні характеристики, а також характеристики керуваності ПС; розрахунки маси і центрування ПС;

е) використання та практичне застосування параметрів злітних, посадочних та інших характеристик ПС;

є) передполітне планування та планування польоту за маршрутом, що відповідають польотам в умовах ПВП; підготовка та подання планів польоту для цілей ОПР; відповідні правила обслуговування повітряного руху; порядок установки шкали висотомірів;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

ж) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо комерційного пілота (літак/вертоліт);

Авіаційна метеорологія

з) розуміння та застосування авіаційних метеорологічних зведень, карти прогнозів; правила одержання та використання метеорологічної інформації перед польотом та під час польоту;

и) авіаційна метеорологія, кліматологія відповідних районів з точки зору її впливу на авіацію; переміщення зон низького та високого тиску; структура атмосферних фронтів; виникнення і характеристики особливих явищ погоди, що впливають на умови польоту за маршрутом, зльоту та посадки; обхід районів небезпечних метеоумов;

Повітряна навігація

і) аеронавігація, включаючи використання аеронавігаційних карт, приладів і навігаційних засобів, розуміння принципів та характеристики відповідних навігаційних систем; робота бортового обладнання; вимірювання висоти;

Експлуатаційні процедури

ї) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;

к) відповідні запобіжні заходи та дії за аварійних обставин, включаючи дії, які здійснюються з метою обходу небезпечних умов, турбулентності в сліді та інших небезпечних для польоту явищ;

додатково для вертольотів:

л) провалювання при працюючих двигунах, земний резонанс, боковий крен та інші небезпечні ситуації під час експлуатації;

м) експлуатаційні правила перевезення вантажу, включаючи вантаж на зовнішній підвісці (для вертольотів); потенційний ризик, пов'язаний з перевезенням небезпечного вантажу;

н) вимоги і правила проведення інструктажу пасажирів з питань безпеки, включаючи запобіжні заходи, яких дотримуються при посадці на ПС та висадці з нього;

Аеродинаміка польоту ПС

о) теорія польоту відносно ПС;

Радіотелефонія

п) правила ведення радіотелефонного зв'язку та фразеологія радіообміну при польотах в умовах ПВП; дії, яких дотримуються у разі втрати зв'язку.

5.4.1.3. Досвід

5.4.1.3.1. Кандидат на одержання свідоцтва комерційного пілота (літак) повинен мати загальний наліт не менш як 150 годин під час проходження курсу підготовки за затвердженою програмою в якості пілота літака. Дозволяється зарахування в цей загальний наліт не більш як 10 годин нальоту, виконаних з пілотом-інструктором на комплексному пілотажному тренажері.

5.4.1.3.2. При підготовці за затвердженою Державіаслужбою України спеціальною програмою допускається підготовка комерційних пілотів (літак) при нальоті під час проходження курсу не менш як 100 годин. Дозволяється зараховувати до цього загального нальоту не більш як 10 годин нальоту, виконаного з пілотом-інструктором на комплексному пілотажному тренажері. У цьому разі право проходження підготовки для виконання польотів за МнПЛ такий пілот одержує тільки після набуття досвіду польотів, передбачених у пункті 5.4.1.3.1 цих Правил.

5.4.1.3.3. Загальний наліт кандидата на одержання свідоцтва комерційного пілота (літак) містить у собі не менш як:

а) 70 годин в якості КПС літака;

б) 20 годин нальоту за маршрутом в якості КПС літака, включаючи політ за маршрутом протягом не менш як 555 км (300 м. миль), з виконанням в ході цього польоту двох посадок до повної зупинки на двох різних аеродромах;

в) 10 годин нальоту за приладами, з яких не більш як 5 годин може становити час наземного тренування за приладами на комплексному пілотажному тренажері;

г) 5 годин нальоту вночі, включаючи виконання 5 зльотів та 5 посадок у якості КПС літака.

5.4.1.3.4. Кандидат на одержання свідоцтва комерційного пілота (вертоліт) повинен мати загальний наліт не менш як 100 годин при підготовці за затвердженою програмою в якості пілота вертольоту. Дозволяється зараховувати в цей загальний наліт не більш як 10 годин нальоту, виконаних з пілотом-інструктором на комплексному пілотажному тренажері.

5.4.1.3.5. Загальний наліт кандидата на одержання свідоцтва комерційного пілота (вертоліт) містить в собі не менш як:

а) 35 годин у якості КПС вертольота;

б) 10 годин нальоту за маршрутом у якості КПС вертольота, включаючи політ за маршрутом з виконанням в ході цього польоту посадок у двох різних пунктах;

в) 10 годин нальоту за приладами, з яких не більш як 5 годин може становити час наземного тренування за приладами на комплексному пілотажному тренажері;

г) 5 годин уночі, включаючи 5 зльотів та 5 посадок у якості КПС вертольота.

5.4.1.3.6. Якщо кандидат має наліт в якості пілота на ПС інших типів або видів, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає можливість урахування цього нальоту та ступінь можливого зниження вимог пунктів 5.4.1.3.1 - 5.4.1.3.5 цих Правил до часу нальоту. (Пункт 5.4.1.3.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

5.4.1.4. Льотна підготовка

5.4.1.4.1. Кандидат повинен пройти льотну підготовку на ПС з подвійним керуванням під керівництвом пілота-інструктора. Пілот-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до комерційного пілота, з таких галузей:

а) передполітна підготовка, включаючи розрахунки маси та центрування, огляд та обслуговування ПС;

б) аеродромний рух та польоти за схемами руху, правила і запобіжні заходи зіткнень;

в) керування ПС за допомогою зовнішніх візуальних орієнтирів;

г) основні маневри та виведення з незвичайних положень за допомогою тільки основних пілотажних приладів;

г) політ за маршрутом з використанням візуальних орієнтирів, методів зчислення шляху і радіонавігаційних засобів; правила зміни маршруту;

д) польоти на контрольований аеродром, вильоти з контрольованого аеродрому, проліт контрольованого аеродрому, дотримання правил обслуговування повітряного руху, правил радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну;

додатково на літаках:

е) політ на критично низьких повітряних швидкостях; запобігання штопору; розпізнавання початкового та розвинутого звалювання та вихід з нього;

є) політ на критично великих повітряних швидкостях; визначення і виведення з крутого зниження спіраллю;

ж) зльоти та посадки за нормальних умов та під час бічного вітру;

з) зльоти з малим розбігом (зі скороченої зльотної смуги з урахуванням висоти прольоту перешкод); посадка на аеродромі з обмеженими розмірами;

и) порядок дій і маневри в особливих та аварійних умовах;

додатково на вертольотах;

і) виведення на початковому етапі з режиму провалювання при працюючих двигунах; методи виведення з режиму малих обертів несучого гвинта в межах нормального діапазону обертів двигуна;

ї) маневрування на землі та випробовування двигуна; висіння; зльоти та посадки - в нормальних умовах, під час попутного вітру та з площадок з ухилом; заходження на посадку крутими траєкторіями;

к) зльоти та посадки з мінімальною потрібною тягою; техніка зльоту та посадки на максимальному режимі; використання площадок з обмеженими розмірами; швидкі зупинки;

л) висіння за межами впливу землі; польоти з вантажем на зовнішній підвісці (при потребі); політ на великій висоті;

м) порядок дій за особливих випадків та аварійної обстановки, включаючи імітацію несправностей бортового обладнання; заходження на посадку та посадка в режимі авторотації.

5.4.1.4.2. Для виконання польотів уночі кандидат навчається на ПС з подвійним керуванням з пілотом-інструктором з виконання польотів уночі, включаючи зльоти, посадки та навігацію.

5.4.1.4.3. Досвід польотів за приладами, наведений у пунктах 5.4.1.3.3 "в", 5.4.1.3.5 "в" та 5.4.1.4.1 "г" цих Правил, і досвід польотів уночі, наведений у пунктах 5.4.1.3.3 "г" та 5.4.1.3.5 "г" цих Правил, не дають власнику свідоцтва комерційного пілота (літак/вертоліт) права на пілотування ПС в умовах ППП.

5.4.1.5. Уміння

Кандидат повинен пройти перевірку та продемонструвати здатність виконувати в якості КПС правила, схеми польоту та маневри, наведені у пункті 5.4.1.4 цих Правил, а також уміння:

а) керувати ПС з дотриманням його експлуатаційних обмежень;

б) плавно і точно виконувати всі маневри;

в) приймати правильні рішення і кваліфіковано здійснювати контроль та нагляд у польоті;

г) застосовувати знання з аеронавігації;

г) постійно здійснювати керування ПС таким чином, щоб забезпечити належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.4.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту першого класу.

(Підпункт 5.4.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

5.4.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

5.4.2.1. Свідоцтво комерційного пілота (літак/вертоліт), термін дії якого не скінчився, дає його власнику право:

а) виконувати функції КПС при комерційних повітряних перевезеннях на будь-якому ПС, що сертифікований для польотів з одним пілотом;

б) виконувати функції другого пілота при комерційних повітряних перевезеннях на будь-якому ПС, для експлуатації якого потрібен другий пілот;

в) використовувати всі права власника свідоцтва приватного пілота (літак/вертоліт).

5.4.2.2. Власнику свідоцтва дозволяється виконувати функції КПС при комерційних повітряних перевезеннях на ПС 3-го та 4-го класів, для експлуатації яких потрібен другий пілот, без права виконання міжнародних польотів.

5.4.2.3. Пілотування ПС в умовах ППП власник свідоцтва здійснює за наявності рейтингу про право на польоти за приладами.

5.4.2.4. Пілотування багатодвигунних ПС власник свідоцтва здійснює тільки за наявності рейтингу про право польотів на багатодвигунних ПС.

5.4.2.5. Перш як використовувати надані права вночі, власник свідоцтва повинен виконати вимоги, наведені в пунктах 5.4.1.3.3 "г", 5.4.1.3.5 "г" та 5.4.1.4.2 цих Правил.

5.5. Свідоцтво транспортного пілота (літак/вертоліт)

5.5.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

5.5.1.1. Вік кандидата - не менше 21 року.

5.5.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва транспортного пілота (літак/вертоліт), з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення стосовно власника свідоцтва транспортного пілота (літак/вертоліт); правила польотів; відповідна практика та правила обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) конструкція ПС; загальні характеристики та обмеження електричних, гідравлічних систем, систем наддування та інших систем ПС; системи керування польотом, включаючи автопілот та автостабілізацію;

в) принципи роботи, правила експлуатації та обмеження силових установок ПС; вплив атмосферних умов на характеристики двигунів, відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ ПС або з іншого документа, що містить цю інформацію;

г) правила експлуатації та обмеження відповідних ПС; вплив атмосферних умов на льотно-технічні характеристики ПС;

г) використання та перевірка справності обладнання та систем відповідних ПС;

д) пілотажні прилади; компаси, поворотна помилка та помилка через вплив прискорення; гіроскопічні прилади, експлуатаційні обмеження та вплив прецесії; правила та порядок дій під час відмови різних пілотажних приладів;

е) правила технічного обслуговування планерів, систем та силових установок відповідних ПС;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

є) вплив завантаження та центрування, включаючи вплив вантажу на зовнішній підвісці (для вертольотів), на льотно-технічні характеристики та характеристики керованості ПС; розрахунки маси та центрування ПС;

ж) використання та практичне застосування параметрів злітних, посадочних та інших характеристик ПС, включаючи правила керування у крейсерському режимі;

з) передполітне планування та оперативне планування польоту за маршрутом, підготовка і подання планів польоту для цілей ОПР; відповідні правила обслуговування повітряного руху; порядок установлення висотоміру;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

и) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо транспортного пілота (літак/вертоліт);

Авіаційна метеорологія

і) розуміння та застосування авіаційних метеорологічних зведень, карти прогнозів; коди та скорочення; правила одержання та використання метеорологічної інформації перед польотом і під час польоту;

ї) авіаційна метеорологія, кліматологія відповідних районів з точки зору її впливу на авіацію; переміщення зон низького та високого тиску; структура атмосферних фронтів; виникнення та характеристики особливих явищ погоди, що впливають на умови польоту за маршрутом, зльоту та посадки;

к) причини, розпізнавання та наслідки зледеніння двигунів та планера, несучого гвинта (для вертольотів); порядок входу у фронтальну зону; обхід районів з небезпечними метеоумовами; додатково для літаків:

л) практичні знання метеорології на великих висотах, включаючи розуміння та використання метеозведень, карт та прогнозів; струмінна течія;

Повітряна навігація

м) аеронавігація, включаючи використання аеронавігаційних карт, радіонавігаційних засобів та систем зональної навігації; особливі навігаційні вимоги щодо польотів за маршрутами на велику відстань; вимірювання висоти;

н) використання, обмеження та експлуатаційна надійність авіаційного радіоелектронного та приладового обладнання, необхідного для керування ПС і для навігації;

о) використання, точність та надійність навігаційних систем, що використовуються на етапах зльоту, польоту за маршрутом, заходження на посадку та посадки; розпізнавання навігаційних засобів;

п) принципи та характеристики автономних навігаційних систем та систем, орієнтованих на зовнішні засоби; робота бортового обладнання;

Експлуатаційні процедури

р) розуміння та використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення; для літаків додатково - карт та схем вильоту, польоту за маршрутом, зниження та заходження на посадку за приладами;

с) запобіжні заходи та дії за аварійних обставин; правила безпеки під час польотів в умовах ППП (для літаків) та ПВП (для вертольотів);

додатково для вертольотів:

провалювання з двигунами, які працюють, земний резонанс, зрив на відступальній лопасті, динамічний боковий крен та інші небезпечні випадки в експлуатації;

т) експлуатаційні правила перевезення вантажу, включаючи правила для вантажу на зовнішній підвісці (для вертольотів); правила перевезення небезпечного вантажу;

у) вимоги та правила проведення інструктажу пасажирів з питань безпеки, включаючи запобіжні заходи, яких дотримуються під час посадки на ПС та висадки з нього;

Аеродинаміка польоту ПС

ф) теорія польоту щодо ПС;

додатково для літаків:

х) аеродинаміка дозвукових швидкостей;

ц) вплив стисливості, межі маневрування, характеристики конструкції крила, вплив пристроїв для збільшення підйомної сили та лобового опору;

ч) взаємозв'язок підйомної сили, лобового опору та тяги на різних повітряних швидкостях та в різних польотних конфігураціях;

Радіотелефонія

ш) правила ведення радіотелефонного зв'язку та фразеологія радіообміну (для вертольотів - правила, які пов'язані з польотами за умов ПВП);

5.5.1.3. Досвід

5.5.1.3.1. Кандидат на одержання свідоцтва транспортного пілота повинен мати загальний наліт не менш як 1500 годин у якості пілота (літак/вертоліт).

5.5.1.3.2. Загальний наліт для одержання свідоцтва транспортного пілота (літак) містить у собі не менш як:

а) 250 годин у якості КПС або 100 годин у якості КПС та 150 годин у якості другого пілота, який виконує функції КПС (КПС-стажиста) під контролем пілота-інструктора;

б) 1000 годин на багатодвигунних ПС;

в) 100 годин уночі.

5.5.1.3.3. Наліт у якості КПС 250 годин може бути замінений нальотом не менш як 1000 годин у якості другого пілота на багатодвигунних ПС з правом виконання зльоту та посадки під контролем КПС.

5.5.1.3.4. Загальний наліт для одержання свідоцтва транспортного пілота (вертоліт) містить у собі не менш як:

а) 250 годин у якості КПС або 100 годин у якості КПС та 150 годин у якості другого пілота, який виконує функції КПС (КПС-стажиста) під контролем пілота-інструктора;

б) 50 годин уночі.

5.5.1.3.5. Якщо кандидат має наліт у якості пілота на ПС інших типів або видів, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність зарахування цього нальоту та ступеня можливого зниження вимог пунктів 5.5.1.3.1 - 5.5.1.3.4 цих Правил до часу нальоту. (Пункт 5.5.1.3.5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

5.5.1.4. Льотна підготовка

5.5.1.4.1. Кандидат на одержання свідоцтва транспортного пілота (літак) повинен пройти льотну підготовку на літаку з подвійним керуванням, що потрібно для отримання свідоцтва комерційного

пілота літака, рейтингу про право на польоти за приладами на літаку і рейтингу про право польотів на багатодвигунному ПС.

5.5.1.4.2. Кандидат на одержання свідоцтва транспортного пілота (вертоліт) повинен пройти льотну підготовку згідно з вимогами до видачі свідоцтва комерційного пілота вертольота.

5.5.1.4.3. Досвід польотів уночі, наведений в пункті 5.5.1.3.4 "б" цих Правил, не дає власнику свідоцтва транспортного пілота (вертоліт) права на пілотування вертольота в умовах ППП.

5.5.1.5. Уміння

5.5.1.5.1. Кандидат повинен пройти перевірку та продемонструвати здатність виконувати у якості командира літака з кількома двигунами, експлуатація якого потребує наявності другого пілота, а в якості командира вертольота, для експлуатації якого потрібен другий пілот, такі процедури та маневри:

а) передполітну підготовку, включаючи підготовку експлуатаційного плану польоту та подання плану польоту для ОНР;

б) звичайні схеми польотів та маневри на всіх етапах польоту;

в) порядок дій в особливих та аварійних випадках та маневри, пов'язані з відмовами та несправностями такого обладнання, як силові установки, системи і планер;

г) порядок дій під час втрати працездатності членами екіпажу та координація дій, включаючи розподіл завдань з пілотування, взаємодія в екіпажі та використання контрольних карт;

додатково для літаків:

г) схеми та маневри під час виконання польотів за умовами ППП в нормальних, особливих та аварійних умовах, польоти з імітацією відмови двигуна, включаючи таке:

перехід до польоту за приладами після зльоту;

стандартні схеми польоту та прибуття за приладами;

навігація та схеми польоту за умов ППП за маршрутом;

політ у зоні очікування;

заходження на посадку за приладами за встановленими мінімумами;

порядок виходу на друге коло;

посадка після виконання заходжень на посадку за приладами.

5.5.1.5.2. Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати процедури і маневри, наведені у пункті 5.5.1.5.1 цих Правил, а також уміння:

а) керувати ПС з дотриманням його експлуатаційних обмежень;

б) плавно і точно виконувати всі маневри;

в) приймати правильні рішення, кваліфіковано здійснювати контроль та нагляд у польоті;

г) застосовувати знання в галузі аеронавігації;

г) постійно здійснювати керування ПС таким чином, щоб забезпечити належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів;

д) розуміти та застосовувати правила координації дій членів екіпажу і порядок дій під час втрати членами екіпажу працездатності;

е) здійснювати взаємодію з іншими членами екіпажу ПС згідно з технологією роботи.

5.5.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту першого класу.

(Підпункт 5.5.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

5.5.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

5.5.2.1. Свідоцтво транспортного пілота (літак/вертоліт), термін дії якого не скінчився, дозволяє його власнику:

а) виконувати функції КПС або другого пілота ПС під час комерційних повітряних перевезень;

б) здійснювати всі права власника свідоцтва приватного пілота (літак/вертоліт) та комерційного пілота (літак/вертоліт);

додатково для літаків:

в) здійснювати права за рейтингами про право на польоти за приладами (літак) і на багатодвигунному літаку.

5.6. Рейтинг про право на польоти за приладами (літак/вертоліт)

5.6.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

5.6.1.1. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику рейтингу про право на польоти за приладами (літак/вертоліт), з таких галузей:

Повітряне право

- а) правила та положення щодо польоту в умовах ППП; відповідні практика та правила обслуговування повітряного руху;
Експлуатація повітряних суден
- б) використання, обмеження та придатність до експлуатації бортового та радіоелектронного обладнання та приладів, необхідних для керування та навігації ПС під час польоту в умовах ППП і в метеорологічних умовах польоту за приладами; використання та обмеження автопілота;
- в) компаси, поворотна помилка та помилка через вплив прискорення; гіроскопічні прилади, експлуатаційні обмеження та вплив прецесії; правила та порядок дій у разі наявності несправностей різних пілотажних приладів;
Льотні характеристики ПС та планування польотів
- г) передполітна підготовка та перевірки, пов'язані з польотом в умовах ППП;
- г) оперативне (експлуатаційне) планування польоту, підготовка та подання планів польоту в умовах ППП для цілей ОПР, порядок установа шкали висотомірів;
Можливості та обмеження людини в льотній діяльності
- д) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо польотів на ПС за приладами;
Авіаційна метеорологія
- е) застосування авіаційної метеорології; розуміння та використання карт, зведень та прогнозів; коди та скорочення; правила отримання та використання метеорологічної інформації;
- є) причини, розпізнавання та наслідки зледеніння двигунів, планера та несучого гвинта (для вертольотів); правила проходу фронтальних зон; обхід районів небезпечних метеоумов;
Повітряна навігація
- ж) практична аеронавігація з використанням радіонавігаційних засобів; вимірювання висоти;
- з) використання, точність та надійність навігаційних систем, що застосовуються на етапах вильоту, польоту за маршрутом, заходження на посадку та посадки; розпізнавання радіонавігаційних засобів;
Експлуатаційні процедури
- и) розуміння та використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення; схеми та карти вильоту, польоту за маршрутом, зниження і заходження на посадку за приладами;
- і) запобіжні заходи та порядок дій в аварійних обставинах; правила безпеки, що пов'язані з польотами за умов ППП;
- Радіотелефонія
- ї) правила та фразеологія ведення радіотелефонного зв'язку, що вживаються під час польотів за умов ППП; дії, яких дотримуються у разі втрати зв'язку.

5.6.1.2. Досвід

5.6.1.2.1. Кандидат повинен мати свідоцтво приватного пілота (літак/вертоліт) або комерційного пілота (літак/вертоліт) або транспортного пілота (вертоліт).

{ Підпункт 5.6.1.2.1 підпункту 5.6.1.2 підпункту 5.6.1 пункту 5.6 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.6.1.2.2. Кандидат повинен налітати не менш як:

- а) 50 годин, виконуючи польоти за маршрутом у якості КПС; дозволяється зарахування до цього нальоту не більш як 40 годин нальоту, виконаного з пілотом-інструктором на комплексному пілотажному тренажері;
- б) 40 годин, виконуючи польоти за приладами на ПС, з яких не більш як 30 годин може становити час наземного тренування за приладами на комплексному пілотажному тренажері під керівництвом пілота-інструктора.

5.6.1.3. Льотна підготовка

Кандидат повинен пройти льотну підготовку відповідно до пункту 5.6.1.2.2 цих Правил на літаках/вертольотах з подвійним керуванням під керівництвом пілота-інструктора. Пілот-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника рейтингу про право на польоти за приладами, з таких галузей:

- а) передполітна підготовка, включаючи використання КЛЕ ПС та відповідних документів з ОПР під час підготовки плану польоту в умовах ППП;
- б) передполітний огляд, використання контрольних переліків/аркушів, перевірки перед рулінням та зльотом;

в) порядок дій та маневри під час виконання польотів в умовах ППП за нормальних, особливих та аварійних умов, включаючи таке:

- перехід на політ за приладами після зльоту;
- стандартні схеми вильоту та прибуття за приладами;
- схеми польоту в умовах ППП за маршрутом;
- політ в зоні очікування;
- заходження на посадку за приладами за встановленими мінімумами;
- порядок виходу на друге коло;

посадка після виконання заходжень на посадку за приладами;

г) маневри в польоті та конкретні льотні характеристики ПС;

г) при потребі, виконання польотів за допомогою тільки приладів на ПС з кількома двигунами у разі відмови одного двигуна або при імітації відмови двигуна.

5.6.1.4. Уміння

5.6.1.4.1. Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати схеми польоту і маневри, наведені в 5.6.1.3 цих Правил, а також уміння:

- а) керувати літаком/вертольотом з дотриманням його експлуатаційних обмежень;
- б) плавно і точно виконувати всі маневри;
- в) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати контроль і радіобачливість у польоті;
- г) застосовувати знання з аеронавігації;
- г) постійно здійснювати керування ПС таким чином, щоб забезпечувати належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.6.1.4.2. Кандидат повинен продемонструвати здатність пілотувати, орієнтуючись виключно за приладами, багатодвигунні літаки з одним двигуном, який не працює або з імітацією відмови двигуна, якщо права рейтингу про право на польоти за приладами передбачається здійснювати на таких типах літаків.

5.6.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу про право на польоти за приладами (літак/вертоліт), термін дії якого не скінчився, може пілотувати літаки/вертольоти в умовах ППП.

5.7. Рейтинг про право польотів на багатодвигунних ПС

5.7.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

5.7.1.1. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику рейтингу про право польотів на багатодвигунних ПС, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо польотів на багатодвигунних ПС; відповідні практика та правила обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) конструкція та льотна експлуатація багатодвигунного ПС та його систем; принципи роботи, льотна експлуатація силових установок;

додатково для вертольотів:

в) конструкція та льотна експлуатація трансмісії (силових приводів);

г) експлуатаційні обмеження відповідних багатодвигунних ПС та силових установок; відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ ПС або з іншого документа, що містить цю інформацію;

г) перевірка справності систем відповідних багатодвигунних ПС;

д) правила технічного обслуговування планера, систем та силових установок відповідних багатодвигунних ПС;

е) склад, принцип роботи та льотна експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання багатодвигунних ПС; перевірка справності обладнання відповідних багатодвигунних ПС;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

є) вплив завантаження та центрування, включаючи вплив вантажу на зовнішній підвісці (для вертольотів), на льотно-технічні характеристики та характеристики керуваності багатодвигунних ПС; розрахунки маси та центрування багатодвигунних ПС;

ж) використання та практичне застосування параметрів злітних, посадочних та інших характеристик;

з) підготовка та виконання польоту на багатодвигунних ПС; політ в особливих випадках та надзвичайних ситуаціях; льотні та експлуатаційні обмеження багатодвигунних ПС; порядок устанавлення висотомірів;

Повітряна навігація

и) аеронавігація, включаючи використання аеронавігаційних карт, приладів та навігаційних засобів; характеристики відповідних навігаційних систем; робота бортового обладнання; вимірювання висоти;

і) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;

Експлуатаційні процедури

ї) відповідні запобіжні заходи та дії за аварійних обставин, включаючи дії, яких додержуються з метою обходу небезпечних метеоумов, турбулентності в сліді та інших небезпечних для польоту явищ;

додатково для вертольотів:

к) провалювання при працюючих двигунах, земний резонанс, бічний крен та інші небезпечні ситуації під час експлуатації;

л) експлуатаційні правила перевезення вантажу, включаючи вантаж на зовнішній підвісці (для вертольотів); потенційна небезпека, пов'язана з перевезенням небезпечних вантажів;

м) вимоги та правила проведення інструктажу пасажирів з питань безпеки, включаючи застережні заходи, яких додержуються під час посадки на ПС та висадки з нього;

Аеродинаміка польоту ПС

н) аеродинаміка та динаміка польоту багатодвигунного ПС; льотно-технічні характеристики та характеристики керованості багатодвигунного ПС;

5.7.1.2. Досвід

5.7.1.2.1. Кандидат повинен мати свідоцтво приватного пілота (літак/вертоліт) або комерційного пілота (літак/вертоліт).

5.7.1.2.2. Кандидат на отримання рейтингу багатопілотного багатодвигунного ПС повинен налітати на багатопілотному багатодвигунному ПС не менш як:

{ Підпункт 5.7.1.2.2 підпункту 5.7.1.2 підпункту 5.7.1 пункту 5.7 розділу 5 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

а) 35 годин, з яких не менш як 10 годин у якості КПС (у т. ч. 5 годин за маршрутом); дозволяється зараховувати до цього загального нальоту (35 годин) не більш як 15 годин нальоту, виконаного з пілотом-інструктором на комплексному пілотажному тренажері;

б) 10 годин, виконуючи польоти за приладами за системами заходження на посадку та за маршрутом;

в) 5 годин уночі.

5.7.1.2.3. Кандидат на отримання рейтингу однопілотного багатодвигунного ПС повинен налітати не менше ніж 2 години 30 хвилин з інструктором за умови нормальної експлуатації багатодвигунного ПС та не менше ніж 3 години 30 хвилин льотної підготовки з інструктором в змодельованій ситуації процедур відмови двигуна та асиметричних льотних технологій.

{ Підпункт 5.7.1.2 підпункту 5.7.1 пункту 5.7 доповнено новим підпунктом 5.7.1.2.3 згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.7.1.3. Льотна підготовка

5.7.1.3.1. Кандидат повинен налітати кількість годин згідно з підпунктом 5.7.1.2.2 або підпунктом 5.7.1.2.3 підпункту 5.7.1.2 підпункту 5.7.1 пункту 5.7 цього розділу під час льотної підготовки на багатодвигунному ПС з подвійним керуванням під керівництвом пілота-інструктора. Пілот-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника рейтингу про право польотів на багатодвигунному ПС, з таких галузей:

а) передполітна підготовка, включаючи використання керівництва з льотної експлуатації або еквівалентного йому документа та відповідних документів з обслуговування повітряного руху під час підготовки плану польотів у контрольованому та неконтрольованому повітряному просторі;

б) огляди та перевірки, використання контрольних переліків/аркушів перевірки перед рулінням та зльотом;

в) порядок дій та маневри при виконанні польотів за нормальних, особливих та аварійних умов, включаючи таке:

звичайний зліт та набирання висоти;

звичайний політ по колу та посадка;

розпізнавання наближення та виведення літака із звалювання;

відмова двигуна після зльоту;

посадка з одним двигуном, який не працює;

вихід на друге коло з двома двигунами, які працюють;

вихід на друге коло з одним двигуном, який не працює;
політ за маршрутом за умов ПВП;
політ за маршрутом за умов ППП (для багатопілотного ПС);
політ у зоні очікування;
заходження на посадку за приладами за встановленими мінімумами;
зліт і посадка під час бічного вітру;
політ за маршрутом з несиметричною тягою.

{ Підпункт 5.7.1.3.1 підпункту 5.7.1.3 підпункту 5.7.1 пункту 5.7 розділу 5 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.7.1.4. Уміння

5.7.1.4.1. Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати схеми польоту та маневри, наведені в пункті 5.7.1.3 цих Правил, а також уміння:

а) керувати ПС з дотриманням його експлуатаційних обмежень;
б) плавно і точно виконувати маневри;
в) приймати правильні рішення і кваліфіковано здійснювати контроль та нагляд у польоті;
г) застосовувати знання з аеронавігації;
г) постійно здійснювати керування ПС таким чином, щоб забезпечити належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.7.1.4.2. Кандидат повинен продемонструвати здатність пілотувати, орієнтуючись виключно за приладами (для багатопілотного ПС), багатодвигунне ПС з одним двигуном, який не працює, або з імітацією відмови двигуна.

{ Підпункт 5.7.1.4.2 підпункту 5.7.1.4 підпункту 5.7.1 пункту 5.7 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.7.1.5. Придатність за станом здоров'я

Кандидати, які мають свідоцтва приватного пілота, повинні пройти перевірку гостроти слуху, зорового сприйняття, а також фізичного та психічного стану відповідно до вимог до видачі медичного сертифіката, що відповідає медичному стандарту другого класу. { Абзац другий підпункту 5.7.1.5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001, Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.7.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу про право польотів на багатодвигунному ПС, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право пілотувати багатодвигунний літак/вертоліт у якості КПС або другого пілота за умов ПВП або ППП (за наявності рейтингу про право польотів за приладами).

5.8. Рейтинги пілота-інструктора (літак/вертоліт)

(Назва підрозділу 5.8 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

5.8.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення відповідного рейтингу (Пункт 5.8.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

5.8.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва комерційного пілота. Окрім того, кандидат успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відповідної відмітки пілота-інструктора. Вимоги до програм підготовки інструкторів відповідних категорій встановлюються Державіаслужбою України, але в усіх випадках програма повинна включати Частина І "Навчання та викладання", яка включає навчання щонайменше з таких галузей:

а) теорія та методика практичного навчання;
б) розробка програм підготовки;
в) планування індивідуального та групового навчання;
г) використання навчальних посібників;
г) елементи ефективного навчання;
д) процес засвоєння навчального матеріалу;
е) оцінка успішності курсантів з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
є) оцінка практичної підготовки;
ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки;

и) небезпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем ПС; аналіз відмови та несправностей систем ПС та Частина II "Спеціальна підготовка" (крім кандидатів на отримання рейтингу категорії LI), яка включає технічну підготовку з урахуванням типу (варіанта) або класу ПС та повноважень власника відповідного рейтингу інструктора.
(Підпункт 5.8.1.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

5.8.1.2. Досвід

5.8.1.2.1. Кандидат на отримання рейтингу пілота-інструктора категорії LI повинен мати не менш як 1200 годин нальоту, включаючи не менш як 400 годин у якості КПС (серед них не менш як 100 годин нальоту або 50 секторів на типі ПС, на якому він має проводити льотну підготовку), має кваліфікацію потрібну для свідоцтва комерційного пілота, рейтинги про право на польоти за приладами та інші види рейтингів за типами ПС, що експлуатуються.

5.8.1.2.2. Вимоги щодо досвіду кандидатів на отримання рейтингів пілотів-інструкторів категорій FI, CRI, IRI, TRI, SFI встановлюються Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні, затвердженими наказом Міністерства транспорту України від 29.03.2002 N 215 (з0356-02) та зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 11.04.2002 за N 356/6644.

(Підпункт 5.8.1.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001, в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

5.8.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом пілота-інструктора кандидат:

а) пройшов курс навчання за методикою проведення льотної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та використання помилок, що найбільш поширені серед осіб, що навчаються;

б) практично застосовував методику виконання маневрів та схем польоту, за якими він має проводити льотну підготовку.

5.8.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих видах ПС, де передбачається здійснення прав пілота-інструктора, включаючи передполітний інструктаж, розбір польотів та наземну підготовку.

5.8.2. Права власника відповідного рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник відповідного рейтингу пілота-інструктора (літак/вертоліт), термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

5.8.2.1. Пілот-інструктор категорії LI:

а) проводити льотну підготовку за програмою введення в дію КПС та других пілотів (крім тренування з імітацією відмов двигунів та систем ПС);

б) проводити льотну підготовку за програмою відновлення навиків після перерви у польотах на даному типі (варіанті) або класі ПС;

в) виконувати польоти з метою провезення пілотів за повітряними трасами та на аеродроми;

г) виконувати тренування з метою зниження особистого мінімуму КПС;

г) виконувати тренування з метою допуску до нових видів авіаційних робіт;

д) виконувати методичні польоти тощо.

5.8.2.2. Пілот-інструктор категорії TRI:

а) виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02) для цієї категорії;

б) використовувати права пілота-інструктора категорії LI.

5.8.2.3. Пілоти-інструктори категорій FI, CRI, IRI, SFI - виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02) для цих категорій.

(Пункт 5.8.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001, в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

5.9. Свідоцтво пілота планера

5.9.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

5.9.1.1. Вік кандидата - не менше 16 років.

5.9.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва пілота планера, з таких галузей:

Повітряне право

- а) правила та положення щодо власника свідоцтва пілота планера; правила польотів; відповідні практика та правила обслуговування повітряного руху;
  - Експлуатація повітряних суден
  - б) принцип роботи систем та приладного обладнання планерів;
  - в) експлуатаційні обмеження планерів; відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ планера або з іншого документа, що містить цю інформацію;
  - Льотні характеристики ПС та планування польотів
  - г) вплив завантаження та центрування на льотні характеристики планера; розрахунок маси та центрування планера;
  - г) використання та практичне застосування параметрів стартових, посадочних та інших характеристик;
  - д) передполітне планування та планування польоту за маршрутом при виконанні польотів в умовах ПВП; відповідні правила ОПП; порядок установа висотоміру; виконання польотів у районах з інтенсивним рухом;
  - Можливості та обмеження людини в льотній діяльності
  - е) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо пілота планера;
  - Авіаційна метеорологія
  - є) застосування основ авіаційної метеорології; правила одержання та використання метеорологічної інформації;
  - Повітряна навігація
  - ж) практичні аспекти аеронавігації та методи зчислення шляху; використання аеронавігаційних карт; вимірювання висоти;
  - з) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;
  - Експлуатаційні процедури
  - и) різні методи запуску планера та відповідний порядок дій;
  - і) відповідні запобіжні заходи та дії за аварійних обставин, включаючи дії, яких додержуються з метою обходу небезпечних метеоумов, турбулентності в сліді та інших небезпечних для польоту явищ;
  - Аеродинаміка польоту ПС
  - ї) основи польоту щодо планерів.
- Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надають власнику свідоцтва пілота планера, правил ведення радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну, що необхідні для виконання польотів в умовах ПВП, а також знання дій, які здійснюються при втраті радіозв'язку.

5.9.1.3. Досвід

5.9.1.3.1. Кандидат повинен мати не менш як 6 годин нальоту в якості пілота планера, включаючи 2 години самостійного нальоту, під час яких він виконав не менш як 20 зльотів та посадок.

5.9.1.3.2. Якщо кандидат має наліт у якості пілота літака, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність зарахування такого нальоту і у разі позитивного рішення, ступінь можливого зниження вимог до часу нальоту. (Пункт 5.9.1.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

5.9.1.4. Льотна підготовка

Кандидат повинен пройти льотну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 5.9.1.3.1 цих Правил під контролем пілота-інструктора планера. Пілот-інструктор планера забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва пілота планера, з таких галузей:

- а) передполітна підготовка, включаючи складення та огляд планера;
- б) технічні прийоми та правила, які застосовують під час старту, включаючи відповідні обмеження повітряної швидкості, порядок дій за аварійних обставин та сигнали, які використовуються;
- в) польоти за схемами руху, методи та заходи, які застосовують для запобігання зіткненням;
- г) керування планером, зберігаючи положення у просторі за допомогою зовнішніх візуальних орієнтирів;
- г) польоти в експлуатаційному діапазоні режимів польоту;
- д) розпізнавання початкового та розвинутого звалювання, виведення з нього та з крутого зниження по спіралі;
- е) запуски, заходження на посадку та посадки за нормальних умов та під час бічного вітру;
- є) польоти за маршрутом за допомогою візуальних орієнтирів та методів зчислення шляху;

ж) порядок дій за аварійних обставин.

5.9.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати в якості командира планера польоти та маневри, наведені у пункті 5.9.1.4 цих Правил, на рівні кваліфікації, відповідної правам, які надають власнику свідоцтва пілота планера, а також уміння:

- а) керувати планером з дотриманням його експлуатаційних обмежень;
- б) плавно і точно виконувати всі маневри;
- в) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати нагляд у польоті;
- г) застосовувати знання з аеронавігації;
- г) постійно здійснювати керування планером таким чином, щоб забезпечувати належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.9.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат або медичний висновок, що відповідає медичному стандарту другого класу.

(Підпункт 5.9.1.6 із змінами, внесеними згідно з *Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001*)

5.9.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

Свідоцтво пілота планера, термін дії якого не скінчився, дозволяє виконувати функції командира будь-якого планера, якщо власник свідоцтва має досвід застосування методу старту, що використовується.

5.10. Рейтинг пілота-інструктора планера

5.10.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

5.10.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва пілота планера. Окрім того, кандидат успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відмітки пілота-інструктора планера, з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності осіб з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки;
- і) небезпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем планера, аналіз відмов та несправностей систем планера.

5.10.1.2. Досвід

Кандидат повинен мати не менш як 35 годин самостійного польоту в якості пілота планера, під час якого він виконав не менш як 100 зльотів та посадок.

5.10.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом пілота-інструктора планера кандидат:

- а) повинен пройти курс навчання з методики ведення льотної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та використання помилок, які найбільш поширені серед осіб, що навчаються;
- б) практично застосовувати методику виконання старту, маневрів та схем польоту, за якими він має проводити льотну підготовку.

5.10.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, в яких він має проводити льотну підготовку, та на тих планерах, де передбачається здійснення прав пілота-інструктора, включаючи передполітний інструктаж, розбір польотів та наземну підготовку.

5.10.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу пілота-інструктора планера, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

- а) контролювати самостійні польоти пілотів-курсантів планера;

б) проводити льотну підготовку, необхідну для видачі свідоцтва пілота будь-якого планера та внесення рейтингу пілота-інструктора планера для методу старту, що використовується.

5.11. Свідоцтво пілота вільного аеростата

5.11.1. Положення про свідоцтво пілота вільного аеростата застосовуються до вільних аеростатів, де використовується гаряче повітря або газ.

5.11.2. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

5.11.2.1. Вік кандидата - не менше 16 років.

5.11.2.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва вільного аеростата, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо власника свідоцтва пілота вільного аеростата; правила польоту (правові аспекти); відповідні практика та правила обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) принципи дії вільних аеростатів, систем та приладового обладнання;

в) експлуатаційні обмеження вільних аеростатів; відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ або іншого документа, що містить цю інформацію;

г) фізичні характеристики та практичне застосування газів, що використовуються у вільних аеростатах;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

г) вплив завантаження на льотні характеристики; розрахунки маси;

д) використання та практичне застосування параметрів стартових, посадочних та інших характеристик, включаючи вплив температури;

е) передполітне планування та планування польотів за маршрутом під час виконання польотів в умовах ПВП; відповідні правила обслуговування повітряного руху, порядок установлення висотоміру; виконання польотів у районах з інтенсивним рухом;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

є) можливості та обмеження людини в льотній діяльності щодо пілота вільного аеростата;

Авіаційна метеорологія

ж) застосування основ авіаційної метеорології; правила одержання та використання метеорологічної інформації; вимірювання висоти;

Повітряна навігація

з) практичні аспекти аеронавігації та методи зчислення шляху; використання аеронавігаційних карт;

и) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;

Експлуатаційні процедури

і) відповідні запобіжні заходи та дії за аварійних обставин, включаючи дії, яких додержуються з метою обходу зони небезпечних метеоумов, турбулентності в сліді та інших небезпечних для польоту явищ;

Аеродинаміка польоту ПС

ї) основи польоту щодо вільних аеростатів.

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надають власнику свідоцтва пілота вільного аеростата, правил ведення радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну, необхідних для виконання польотів в умовах ПВП та дій при втраті зв'язку.

5.11.2.3. Досвід

5.11.2.3.1. Кандидат повинен мати наліт не менш як 12 годин у якості пілота вільних аеростатів, включаючи, принаймні, 9 запусків та підіймань, з яких 4 повинні бути самостійними.

5.11.2.3.2. Кандидат повинен набути під відповідним контролем досвід експлуатації вільних аеростатів, принаймні, з таких галузей:

а) передполітна підготовка, включаючи складення, оснащення, наповнення, пришвартування та огляд аеростата;

б) технічні прийоми та правила, що вживаються під час запуску та підіймання, включаючи відповідні обмеження, порядок дій за аварійних обставин та використання сигналів;

в) методи та запобіжні заходи зіткнень;

г) керування вільним аеростатом за допомогою зовнішніх візуальних орієнтирів;

г) розпізнавання режиму швидкого спуску та виходу з нього;

д) політ за маршрутом з допомогою візуальних орієнтирів та методів зчислення шляху;

е) заходження на посадку та посадки, включаючи порядок поведінки з аеростатом на землі;

є) порядок дій за аварійних обставин.

5.11.2.3.3. Якщо права, надані свідоцтвом, повинні здійснюватися вночі, то кандидат повинен отримати, під відповідним контролем, досвід експлуатації аеростатів під час нічних польотів.

5.11.2.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати у якості командира вільного аеростата польоти та маневри, наведені у пункті 5.11.2.3.2, а також уміння:

- а) керувати вільним аеростатом з дотриманням його експлуатаційних обмежень;
- б) плавно і точно виконувати всі маневри;
- в) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати нагляд у польоті;
- г) застосовувати знання з аеронавігації;
- г) постійно здійснювати керування вільним аеростатом таким чином, щоб забезпечити належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.11.2.5. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат або медичний висновок, що відповідає медичному стандарту другого класу.

(Підпункт 5.11.2.5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

5.11.3. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

5.11.3.1. Свідоцтво пілота вільного аеростата, термін дії якого не скінчився, дозволяє виконувати функції командира будь-якого вільного аеростата, якщо власник свідоцтва має досвід польотів на аеростатах, де використовується відповідно гаряче повітря або газ.

5.11.3.2. Перш як здійснювати вказані права під час польотів уночі, власник свідоцтва виконує вимоги, наведені у пункті 5.11.2.3.3.

5.12. Рейтинг пілота-інструктора вільного аеростата

5.12.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

5.12.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний при одержанні свідоцтва пілота ВА. Окрім того, кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відмітки пілота-інструктора ВА, з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності осіб з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки;
- и) безпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем вільних аеростатів.

5.12.1.2. Досвід

Пілотом-інструктором ВА може бути пілот ВА, який має наліт не менш як 50 годин з льотним стажем не менше двох років та пройшов курс теоретичної і практичної підготовки, успішно здав іспит на право навчання польотам та одержав допуск в установленому порядку.

5.12.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом пілота-інструктора ВА кандидат повинен:

- а) пройти курс навчання з методики ведення підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та використання помилок, найбільш поширених серед осіб, які навчаються;
- б) практично застосувати методику наповнення, виконання запуску, підймання, маневрів та схем польоту, за якими він має проводити льотну підготовку;
- в) навчити двох пілотів курсантів ВА, які успішно склали іспити з теоретичної та практичної підготовки.

5.12.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих ВА, за якими передбачається здійснення прав пілота-інструктора ВА, включаючи передполітний інструктаж, розбір польотів та наземну підготовку.

5.12.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу пілота-інструктора ВА, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

- а) контролювати самостійні польоти пілотів-курсантів ВА;
- б) проводити льотну підготовку, необхідну для видачі свідоцтва пілота ВА та рейтингу пілота-інструктора ВА на опанованому типі ВА.

5.13. Свідоцтво пілота надлегкого повітряного судна

5.13.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

5.13.1.1. Вік кандидата - не менше 16 років.

5.13.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва пілота НПС, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо власника свідоцтва пілота НПС, правила польотів, правила та процедури обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) загальні відомості про конструкцію НПС, принцип роботи СУ та систем НПС;
в) експлуатаційні обмеження НПС та СУ; відповідні експлуатаційні дані з КЛЕ або іншого документа, що містить цю інформацію;

г) принцип роботи та льотна експлуатація найпростішого авіаційного і радіоелектронного обладнання НПС;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

г) вплив завантаження та центрування на льотні характеристики НПС; розрахунки маси та центрування НПС;

д) використання та практичне застосування параметрів злітних, посадочних та інших характеристик НПС;

е) передполітне планування та планування польоту за маршрутом при виконанні польотів в умовах ПВП на НПС; підготовка та подання планів польоту ОПР; відповідні правила обслуговування повітряного руху; порядок повідомлень про місцезнаходження; порядок установа висотоміру; виконання польотів у районах з інтенсивним рухом; правила польотів;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

є) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо пілота НПС;

Авіаційна метеорологія

ж) застосування основ авіаційної метеорології і правил одержання та використання метеорологічної інформації;

Повітряна навігація

з) практичні аспекти аеронавігації та методи зчислення шляху, користування аеронавігаційними картами, вимірювання висоти;

и) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;

Експлуатаційні процедури

і) відповідні запобіжні заходи та дії за аварійних обставин, включаючи дії, які здійснюються з метою обходу небезпечних метеоумов, турбулентності у сліді та інших особливих для польоту явищ;

Аеродинаміка польоту ПС

і) основи польоту щодо НПС;

Радіотелефонія

к) правила ведення радіотелефонного зв'язку та фразеологія радіообміну щодо польотів в умовах ПВП, дії при відмові зв'язку.

Примітка. Підпункт "з" не застосовується в разі встановлення обмеження "без права польотів поза зоною аеродромного руху аеродрома/ЗПМ" з внесенням в додаткову частину свідоцтва, що визначено підпунктом 11.4.3.2 підпункту 11.4.3 пункту 11.4 розділу 11 цих Правил. { Підпункт 5.13.1.2 підпункту 5.13.1 пункту 5.13 розділу 5 доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.13.1.3. Досвід

5.13.1.3.1. Кандидат повинен мати наліт не менше ніж 20 годин як пілот НПС, з яких 6 годин самостійних, за умови встановлення обмеження "без права польотів поза зоною аеродромного руху

аеродрома/ЗПМ" з внесенням в додаткову частину свідоцтва, що визначено підпунктом 11.4.3.2 підпункту 11.4.3 пункту 11.4 розділу 11 цих Правил.

Обмеження скасовується або не застосовується після проходження додаткової підготовки за затвердженою програмою, в тому числі виконання не менше 2-х польотів за різними маршрутами загальною тривалістю 4 години.

{ Підпункт 5.13.1.3.1 підпункту 5.13.1.3 підпункту 5.13.1 пункту 5.13 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.13.1.3.2. Якщо кандидат на одержання свідоцтва пілота НПС має наліт у якості пілота літака, вертольота або планера і надані цим свідоцтвом права повинні здійснюватися на НПС з аеродинамічним керуванням, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність зарахування цього нальоту та ступінь можливого зниження вимог до часу нальоту. (Пункт 5.13.1.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

5.13.1.4. Льотна підготовка

Кандидат повинен пройти льотну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 5.13.1.3.1 цих Правил під контролем пілота-інструктора НПС. Пілот-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва пілота НПС, з таких галузей:

- а) передполітна підготовка, включаючи складення та огляд НПС;
- б) прийоми, правила та навички для типу керування НПС (балансирний або аеродинамічний), що використовується;
- в) польоти за схемами руху, методи та заходи, що вживаються до запобігання зіткнень;
- г) керування НПС, зберігаючи положення у просторі за допомогою зовнішніх візуальних орієнтирів;
- г) польоти в експлуатаційному діапазоні режимів польоту;
- д) розпізнавання початкового та розвинутого звалювання, виведення з нього та з крутого зниження по спіралі;
- е) зльоти, заходження на посадку та посадки у нормальних умовах та під час бічного вітру;
- є) польоти за маршрутом за допомогою візуальних орієнтирів та методів зчислення шляху;
- ж) порядок дій за аварійних обставин.

Примітка: Підпункт "є" не застосовується в разі встановлення обмеження "без права польотів поза зоною аеродромного руху аеродрома/ЗПМ" з внесенням в додаткову частину свідоцтва, що визначено підпунктом 11.4.3.2 підпункту 11.4.3 пункту 11.4 розділу 11 цих Правил. { Підпункт 5.13.1.4 підпункту 5.13.1 пункту 5.13 розділу 5 доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

5.13.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати у якості командира НПС польоти та маневри, наведені у пункті 5.13.1.4 цих Правил, а також уміння:

- а) керувати НПС з дотриманням його експлуатаційних обмежень;
- б) плавно і точно виконувати всі маневри;
- в) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати контроль та нагляд у польоті;
- г) застосування знань з аеронавігації;
- г) постійно здійснювати керування НПС таким чином, щоб забезпечити належне виконання схеми польоту або будь-якого маневру з точки зору безпеки польотів.

5.13.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат або медичний висновок, що відповідає медичному стандарту другого класу.

(Підпункт 5.13.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

5.13.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

Свідоцтво пілота НПС, термін дії якого не скінчився, дає право виконувати функції командира будь-якого НПС для польотів в умовах ПВП.

5.14. Рейтинг пілота-інструктора надлегкого повітряного судна

5.14.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

5.14.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва пілота НПС, згідно з пунктом 5.13.1 цих Правил. Окрім того, кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відмітки пілота-інструктора НПС, з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності осіб з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки на НПС;
- и) безпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем НПС.

5.14.1.2. Досвід

Кандидат повинен мати не менш як 200 годин нальоту, серед них не менш як 150 годин у якості КПС на даному типі ПС з конкретним типом керування, підтримує кваліфікацію, що відповідає вимогам, які пред'являються до власника свідоцтва пілота НПС.

5.14.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом пілота-інструктора НПС кандидат повинен пройти курс навчання за методикою ведення льотної підготовки на конкретному типі керування НПС, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та використання помилок, найбільш поширених серед курсантів.

5.14.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих видах і типах керування НПС, за якими передбачено здійснення прав пілота-інструктора, включаючи, у відповідних випадках, передполітний інструктаж, розбір польотів та наземну підготовку.

Кандидат повинен практично застосовувати методику виконання маневрів та схем польоту, за якими він має проводити льотну підготовку.

5.14.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу пілота-інструктора НПС, термін дії якого не скінчився, має право:

- а) контролювати самостійні польоти пілотів-курсантів НПС;
- б) проводити льотну підготовку, потрібну для видачі свідоцтва пілота НПС та внесення рейтингу пілота-інструктора НПС за умови, що він:
  - має свідоцтво та рейтинг про право проводити підготовку за відповідним видом НПС та типом керування;
  - має свідоцтво та рейтинг, що необхідно для виконання функцій командира на НПС, на якому ведеться підготовка.

6. Свідоцтва та рейтинги членів екіпажу, за винятком свідоцтв пілотів

6.1. Загальні вимоги щодо свідоцтв штурмана, бортінженера, бортрадиста, бортоператора, бортпровідника та льотчика-спостерігача

6.1.1. Перш як отримати свідоцтво штурмана, бортінженера, бортрадиста, бортоператора, бортпровідника та льотчика-спостерігача, кандидат повинен відповідати вимогам, встановленим для одержання відповідного свідоцтва.

6.1.2. Програми підготовки для одержання свідоцтва штурмана, бортінженера, бортрадиста, бортоператора, бортпровідника та льотчика-спостерігача розробляються навчальними закладами на підставі відповідних вимог цих Правил та затверджуються Державіаслужбою України.

6.2. Посвідчення курсанта-штурмана

Вимоги до курсанта-штурмана такі самі, що й до курсанта-пілота (пункт 5.2 цих Правил), за винятком положень пунктів 5.2.1.3 та 5.2.2.4 цих Правил. Ці положення встановлюються таким чином:

6.2.1. Придатність за станом здоров'я

Курсант-штурман не допускається до льотного навчання на борту ПС, якщо він не має діючого медичного сертифіката, що відповідає медичному стандарту першого класу.

(Підпункт 6.2.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.2.2. Курсант-штурман допускається до льотного навчання на борту ПС на міжнародних повітряних лініях, якщо існує відповідна угода між Україною та державою, над територією якої мають виконуватися навчальні польоти.

6.3. Свідоцтво штурмана

6.3.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

6.3.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

6.3.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва штурмана, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо власника свідоцтва штурмана; відповідні практика та правила обслуговування повітряного руху;

Льотні характеристики ПС та планування польотів

б) вплив завантаження та центрування на льотно-технічні характеристики ПС;

в) використання злітно-посадочних та інших характеристик, включаючи правила керування на крейсерському режимі;

г) передполітне планування та оперативне планування польоту за маршрутом; підготовка та подання планів польоту для цілей ОПР; відповідні правила обслуговування повітряного руху; порядок установа висотоміру;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

г) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо штурмана;

Авіаційна метеорологія

д) розуміння та практичне застосування авіаційних метеорологічних зведень, правила одержання та використання метеорологічної інформації перед польотом та під час польоту;

е) авіаційна метеорологія; кліматологія відповідних районів з точки зору її впливу на авіацію; переміщення зон низького та високого тиску; структура атмосферних фронтів; виникнення та характеристики особливих явищ погоди, що впливають на умови зльоту, польоту за маршрутом та посадки;

Повітряна навігація

є) методи зчислення шляху, польоти ізобаричною поверхнею та правила астронавігації; використання аеронавігаційних карт, геотехнічних, радіонавігаційних засобів та систем зональної навігації; особливі навігаційні вимоги щодо польотів за маршрутами великої відстані; вимірювання висоти;

ж) використання, обмеження та експлуатаційна надійність авіаційного електронного та приладового обладнання, необхідного для навігації ПС;

з) використання, точність та надійність навігаційних систем, які застосовують на етапах вильоту, польоту за маршрутом та заходження на посадку; розпізнавання радіонавігаційних засобів;

и) принципи, характеристики та використання автономних систем та систем, орієнтованих на зовнішні засоби; робота бортового обладнання;

і) небесна сфера, включаючи рух небесних світил, їх вибір та розпізнавання з метою визначення місцезнаходження ПС у польоті; тарування секстантів; заповнення навігаційної документації;

ї) визначення, одиниці виміру та формули, які використовуються в аеронавігації;

Експлуатаційні правила

к) розуміння та використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди, скорочення та карти вильоту, польоту за маршрутом, зниження та заходження на посадку за приладами;

Аеродинаміка польоту ПС

л) аеродинаміка та динаміка польоту ПС;

Радіотелефонія

м) правила ведення радіотелефонного зв'язку та фразеологія радіообміну.

6.3.1.3. Досвід

6.3.1.3.1. Кандидат, виконуючи функції штурмана, повинен налітати на ПС за затвердженою програмою не менш як 200 годин, включаючи не менш як 30 годин польотів уночі.

6.3.1.3.2. Якщо кандидат має наліт у якості пілота, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність зарахування такого досвіду та, у разі позитивного рішення, ступінь можливого зниження вимог пункту 6.3.1.3.1 цих Правил до часу нальоту, при цьому може бути враховано не більш як 50 % програми підготовки штурмана. (Пункт 6.3.1.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

6.3.1.4. Льотна підготовка

Кандидат повинен пройти льотну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 6.1.1.3.1 цих Правил під контролем штурмана-інструктора. Штурман-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва штурмана.

6.3.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати обов'язки штурмана ПС з рівнем компетенції, який відповідає правам, які надають власнику свідоцтва штурмана, а також уміння:

- а) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати орієнтування у польоті;
- б) застосовувати знання з аеронавігації;
- в) виконувати всі обов'язки члена льотного екіпажу;
- г) здійснювати взаємодію з іншими членами екіпажу.

6.3.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту першого класу.

(Підпункт 6.3.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.3.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

Свідоцтво штурмана, термін дії якого не скінчився, дає змогу його власнику:

а) виконувати функції штурмана на будь-яких типах ПС, у яких, згідно з КЛЕ, не передбачено робоче місце штурмана; при цьому функції штурмана ПС мають виконуватися тільки після вивчення відповідних розділів КЛЕ ПС та визначення питань взаємодії з іншими членами екіпажу на різних етапах польоту;

б) виконувати функції штурмана на конкретних типах ПС, у яких, згідно з КЛЕ, передбачено робоче місце штурмана при наявності рейтингу в цьому свідоцтві про допуск до польотів на конкретному типі ПС.

6.4. Рейтинги штурмана-інструктора

(Назва підрозділу 6.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.4.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення відповідного рейтингу (Пункт 6.4.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.4.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва штурмана згідно з пунктом 6.3.1.2 цих Правил. Окрім того, кандидат успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відповідного рейтингу штурмана-інструктора. Вимоги до програм підготовки інструкторів відповідних категорій встановлюються Державіаслужбою України, але в усіх випадках програма повинна включати Частину I "Навчання та викладання", яка включає навчання щонайменше з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу під час навчання;
- е) оцінка успішності курсантів з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки під час навчання;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки штурмана;

и) небезпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем ПС; аналіз відмов та несправностей систем ПС та Частина II "Спеціальна підготовка" (крім кандидатів на отримання рейтингу категорії LI), яка включає технічну підготовку з урахуванням типу (варіанта) або класу ПС та повноважень власника відповідного рейтингу інструктора.
(Підпункт 6.4.1.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.4.1.2.1. Досвід

Кандидат на отримання рейтингу штурман-інструктор категорії LI повинен відповідати вимогам, що пред'являються до його досвіду під час одержання свідоцтва штурмана, та мати наліт не менш як 1200 годин, з яких не менш як 100 годин або 50 секторів на даному типі ПС.

(Підпункт в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.4.1.2.2. Вимоги до досвіду кандидатів на отримання рейтингів штурманів-інструкторів категорії TRI, SFI встановлюються Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02).

(Підпункт в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.4.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом штурмана-інструктора кандидат повинен пройти курс навчання з методики проведення льотної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та ведення аналізу помилок, що найбільш поширені під час навчання.

6.4.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих типах ПС, де передбачено здійснення прав штурмана-інструктора, включаючи передполітну підготовку, розбір польотів та наземну підготовку.

Кандидат практично застосовує методи навчання, з яких він має проводити льотну підготовку.

6.4.2. Права власника відповідного рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник відповідного рейтингу штурмана-інструктора, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

6.4.2.1. Штурман-інструктор категорії LI:

а) проводити льотну підготовку за програмою введення в дію штурманів відповідного типу ПС;
б) проводити льотну підготовку за програмою відновлення навиків після перерви у польотах на даному типі (варіанті) ПС;

в) виконувати польоти з метою провезення штурманів за повітряними трасами та на аеродроми тощо.

6.4.2.2. Штурман-інструктор категорії TRI:

а) виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02);

б) використовувати права штурмана-інструктора категорії LI.

6.4.2.3. Штурман-інструктор категорії SFI - виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02).

(Пункт 6.4.2 в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.5. Посвідчення курсанта бортінженера

Вимоги до курсанта-бортінженера такі самі, що й до курсанта-пілота (пункт 5.2 цих Правил), за винятком пунктів 5.2.1.3 та 5.2.2.4, що встановлюються таким чином:

6.5.1. Придатність за станом здоров'я

Курсанту-бортінженеру не дозволяється льотне навчання на борту ПС, якщо він не має діючого медичного сертифіката, що відповідає медичному стандарту першого класу.

(Підпункт 6.5.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.5.2. Курсант-бортінженер допускається до льотного навчання на борту ПС на міжнародних повітряних лініях, якщо існує відповідна угода між Україною та державою, над територією якої мають виконуватися навчальні польоти.

6.6. Свідоцтво бортінженера

6.6.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

6.6.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

6.6.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва бортінженера, з таких галузей:

Повітряне право

- а) правила та положення щодо власника свідоцтва бортінженера; правила та положення, що регулюють експлуатацію цивільних ПС у частині обов'язків бортінженера;
  - Експлуатація повітряних суден
- б) основні принципи будови силових установок, газотурбінних і/або поршневих двигунів; характеристики палива; паливні системи, включаючи регулювання подавання палива; мастильні матеріали та системи змащування; форсажні камери та системи впорскування; призначення та принцип роботи систем запалювання та запуску двигунів;
- в) принципи роботи, правила експлуатації та обмеження силових установок ПС; вплив атмосферних умов на характеристики двигунів; вплив очікуваних умов експлуатації ПС (ресурс, граничні режими роботи двигунів і т. ін.) на характеристики двигуна;
- г) конструкція та будова елементів ПС (таких, як планер, шасі, гальма, протиюзові пристрої, органи керування і т. ін.); вплив корозії та втомленості матеріалів на ресурс ПС; виявлення пошкоджень та дефектів конструкції;
- г) протиобліднювальні та водовідштовхувальні системи;
- д) системи наддування та кондиціонування повітря, кисневі системи;
- е) гідравлічні та пневматичні системи;
- є) основи електротехніки; електрообладнання ПС; електричні системи постійного та змінного струму; металізація та екранування;
- ж) принцип роботи приладового обладнання, компасів, автопілотів, радіозв'язного обладнання, радіонавігаційних та радіолокаційних засобів, систем управління польотом, дисплеїв та радіоелектронного обладнання;
- з) обмеження відповідних ПС;
- и) системи пожежної сигналізації та протипожежні системи;
- і) використання та перевірка справності обладнання та систем відповідних ПС;
- Льотні характеристики ПС та планування польотів
- ї) вплив завантаження та центрування на льотно-технічні характеристики та характеристики керованості ПС; розрахунки маси та центрування ПС;
- к) використання та практичне застосування даних про льотно-технічні характеристики ПС, включаючи правила керування в крейсерському режимі;
- Можливості та обмеження людини в льотній діяльності
- л) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо бортінженера; Експлуатаційні правила
- м) принципи технічного обслуговування, правила підтримання льотної придатності, дефектація, передполітні огляди, запобіжні заходи при заправленні паливом та застосуванні зовнішніх джерел живлення; установлене обладнання та системи кабіни;
- н) порядок дій за нормальних, особливих та аварійних умов;
- о) експлуатаційні правила вантажних перевезень та правила перевезень небезпечного вантажу; Аеродинаміка польоту ПС
- п) аеродинаміка та динаміка польоту ПС;
- Радіотелефонія
- р) загальні поняття про правила ведення радіотелефонного зв'язку.

6.6.1.3. Досвід

6.6.1.3.1. Кандидат, виконуючи обов'язки бортінженера, повинен налітати не менш як 100 годин під контролем бортінженера-інструктора. Дозволяється зарахування до цього загального нальоту не більш як 50 годин, виконаних на комплексному пілотажному тренажері під контролем бортінженера-інструктора.

6.6.1.3.2. Якщо кандидат має наліт у якості пілота, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність урахування такого досвіду та, у разі позитивного рішення, ступінь можливого зниження вимог пункту 6.6.1.3.1 цих Правил до часу нальоту; при цьому може бути враховано не більш як 50 % часу програми підготовки бортінженера. (Пункт 6.6.1.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

6.6.1.4. Льотна підготовка

Кандидат повинен пройти льотну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 6.6.1.3.1 цих Правил під контролем бортінженера-інструктора. Бортінженер-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва, з таких галузей:

- а) порядок дій за нормальних умов;
- передполітні огляди;
- правила заправлення паливом, контроль за витрачанням палива;
- перевірка документів з технічного обслуговування;

звичайні дії в кабіні екіпажу на всіх етапах польоту;
координація дій екіпажу та порядок дій у разі втрати членами екіпажу працездатності;
б) дії за особливих випадків:
розпізнавання відхилень у функціонуванні бортових систем ПС;
порядок дій за особливих випадків;
в) дії за аварійних обставин:
розпізнавання аварійних обставин;
порядок дій за аварійних обставин.

6.6.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати в якості бортінженера ПС обов'язки, наведені у пункті 6.6.1.4 цих Правил, з рівнем компетенції, що відповідає правам власника свідоцтва бортінженера, а також уміння:

- а) використовувати бортові системи з урахуванням характеристик та обмежень ПС;
- б) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати нагляд у польоті;
- в) застосовувати знання з аеронавігації;
- г) виконувати всі обов'язки члена льотного екіпажу;
- г) здійснювати взаємодію з іншими членами льотного екіпажу.

6.6.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту першого класу.

(Підпункт 6.6.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.6.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

6.6.2.1. Свідоцтво бортінженера, термін дії якого не скінчився, дає змогу його власнику виконувати функції бортінженера на будь-яких типах ПС, на яких власник свідоцтва повинен продемонструвати знання та уміння, наведені в пунктах 6.6.1.2 та 6.6.1.4 цих Правил.

6.6.2.2. Типи ПС, на яких власнику свідоцтва бортінженера дозволяється здійснювати права, зазначені у самому свідоцтві.

6.7. Рейтинги бортінженера-інструктора

(Назва підрозділу 6.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.7.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення відповідного рейтингу (Пункт 6.7.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.7.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний під час одержання свідоцтва бортінженера згідно з пунктом 6.6.1.2 цих Правил. Окрім того, кандидат успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відповідного рейтингу бортінженера-інструктора. Вимоги до програм підготовки інструкторів відповідних категорій встановлюються Державіаслужбою України, але в усіх випадках програма повинна включати Частина І "Навчання та викладання", яка включає навчання щонайменше з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання курсантів;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння курсантами навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності курсантів з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки курсантів;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки бортінженера;
- и) небезпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем ПС; аналіз відмов та несправностей систем ПС та Частина ІІ "Спеціальна підготовка" (крім кандидатів на отримання рейтингу категорії ІІ), яка включає технічну підготовку з урахуванням типу (варіанта) або класу ПС та повноважень власника відповідної рейтингу інструктора. (Підпункт 6.7.1.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.7.1.2.1. Досвід

Кандидат на отримання рейтингу бортінженер-інструктор категорії LI повинен відповідати вимогам, що пред'являються до його досвіду під час одержання свідоцтва бортінженера, та мати наліт не менш як 1200 годин, з яких не менш як 100 годин або 50 секторів на даному типі ПС.

(Підпункт в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.7.1.2.2. Вимоги до досвіду кандидатів на отримання рейтингів бортінженерів-інструкторів категорії TRI, SFI встановлюються Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02).

(Підпункт в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.7.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом бортінженера-інструктора кандидат повинен пройти курс навчання з методики ведення льотної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та ведення аналізу помилок, що найбільш поширені під час навчання.

6.7.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих типах ПС, де передбачається здійснення прав бортінженера-інструктора, включаючи наземну та передполітну підготовку, а також розбір польотів.

Кандидат практично застосовує методи навчання, з яких він має проводити льотну підготовку.

6.7.2. Права власника відповідного рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник відповідного рейтингу бортінженера-інструктора, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

6.7.2.1. Бортінженер-інструктор категорії LI:

а) проводити льотну підготовку за програмою введення в дію бортінженерів відповідного типу ПС;

б) проводити льотну підготовку за програмою відновлення навиків після перерви у польотах на даному типі (варіанті) ПС тощо.

6.7.2.2. Бортінженер-інструктор категорії TRI:

а) виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02);

б) використовувати права бортінженера-інструктора категорії LI.

6.7.2.3. Бортінженер-інструктор категорії SFI - виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02).

(Пункт 6.7.2 в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.8. Свідоцтво бортрадиста

6.8.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

6.8.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

6.8.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва бортрадиста, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо власника свідоцтва бортрадиста; правила польотів, практика та правила обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) бортові аварійно-рятувальні засоби ПС;

в) основи електротехніки, електричної системи постійного та змінного струму, системи електропроводки ПС, металізація та екранування, льотна експлуатація електрообладнання;

г) принципи роботи зв'язкового радіообладнання та його льотна експлуатація; загальні відомості про роботу радіонавігаційного обладнання та його експлуатація;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

г) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо бортрадиста;

Авіаційна метеорологія

д) авіаційна метеорологія; кліматологія відповідних районів з точки зору її впливу на авіацію; пересування зон низького та високого тиску; структура атмосферних фронтів; виникнення та характеристики особливих явищ погоди, що впливають на умови польоту за маршрутом, зльоту та посадки; обхід районів небезпечних метеоумов;

е) використання аеронавігаційної документації (такої, як AIP, NOTAM), авіаційні коди та скорочення;

- є) особливості метеозабезпечення на міжнародних повітряних лініях; Експлуатаційні правила та повітряна навігація
- ж) відповідні експлуатаційні обмеження та дані з КЛЕ ПС або іншого документа, що містить цю інформацію, щодо роботи бортрадиста;
- з) повітряна навігація, включаючи використання аеронавігаційних карт, приладів та навігаційних засобів, розуміння принципів роботи відповідних навігаційних систем та обладнання;
- и) загальні відомості про наземні світлотехнічні засоби забезпечення польотів; Радіотелефонія
- і) правила ведення радіотелефонного зв'язку та фразеологія радіообміну.

6.8.1.3. Досвід

6.8.1.3.1. Кандидат, виконуючи обов'язки бортрадиста, повинен налітати не менш як 60 годин під контролем бортрадиста-інструктора. Дозволяється зарахування до цього загального нальоту не більш як 12 годин, виконаних на комплексному пілотажному тренажері під контролем бортрадиста-інструктора.

6.8.1.3.2. Якщо кандидат має наліт у якості пілота/штурмана, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність зарахування такого досвіду та, у разі позитивного рішення, ступінь можливого зниження вимог пункту 6.8.1.3.1 цих Правил до часу нальоту, при цьому може бути зараховано не більш як 50 % часу програми підготовки бортрадиста. (Підпункт 6.8.1.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.8.1.4. Льотна підготовка

Кандидат повинен пройти льотну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 6.8.1.3 цих Правил під контролем бортрадиста-інструктора. Бортрадист-інструктор забезпечує виконання кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва бортрадиста.

6.8.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати в якості бортрадиста обов'язки з рівнем компетенції, що відповідає правам власника свідоцтва бортрадиста, а також уміння:

- а) використовувати бортові системи з урахуванням характеристик та обмежень ПС;
- б) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати орієнтування у польоті;
- в) застосовувати знання з ведення радіотелефонного зв'язку;
- г) передавати та приймати радіограми телеграфними знаками зі швидкістю не менш як 40 знаків у хвилину;
- г) виконувати всі обов'язки члена екіпажу;
- д) здійснювати взаємодію з іншими членами екіпажу.

6.8.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту другого класу.

(Підпункт 6.8.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.8.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

6.8.2.1. Свідоцтво бортрадиста, термін дії якого не скінчився, дає змогу його власнику виконувати функції бортрадиста на будь-яких типах ПС, на яких власник свідоцтва повинен продемонструвати знання, наведені у пунктах 6.8.1.2 та 6.8.1.4 цих Правил.

6.8.2.2. Типи ПС, на яких власнику свідоцтва бортрадиста дозволяється здійснювати права, наводяться в цьому свідоцтві.

6.9. Рейтинг бортрадиста-інструктора

6.9.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

6.9.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва бортрадиста згідно з пунктом 6.8.1.2 цих Правил. Окрім того, кандидат з успіхом закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику рейтингу бортрадиста-інструктора, з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;

- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності осіб з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини в льотній діяльності щодо льотної підготовки бортрадиста;
- и) безпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем ПС.

6.9.1.2. Досвід

Кандидат повинен відповідати вимогам, що пред'являються до його досвіду під час отримання свідоцтва бортрадиста, та має загальний наліт не менш як 1200 годин, серед них не менш як 100 годин на даному типі ПС.

6.9.1.3. Льотна підготовка

Під керівництвом бортрадиста-інструктора кандидат повинен пройти курс навчання з методики ведення льотної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та ведення аналізу помилок, найбільш поширених під час навчання.

6.9.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих типах ПС, за якими передбачається здійснення прав бортрадиста-інструктора, включаючи передполітну підготовку, розбір польотів та наземну підготовку.

6.9.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу бортрадиста-інструктора, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

- а) проводити льотну підготовку для видачі свідоцтва бортрадиста;
- б) вводити до ладу бортрадистів, які пройшли відповідну підготовку;
- в) проводити підготовку пілотів та штурманів для отримання допуску до польотів у скороченому складі екіпажу (без бортрадиста).

6.10. Свідоцтво бортоператора

6.10.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

6.10.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

6.10.1.2. Знання

6.10.1.2.1. Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва бортоператора, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо власника свідоцтва бортоператора; правила та положення, що регулюють експлуатацію цивільних ПС в частині обов'язків бортоператорів;

Експлуатація повітряних суден

б) будова та принцип роботи БЗМ ВРО та іншого обладнання, що використовується бортоператором;

в) правила експлуатації та обмеження БЗМ ВРО та іншого обладнання, що використовується бортоператором;

г) правила швартування ПС;

г) системи пожежної сигналізації та протипожежного обладнання ПС, що використовується бортоператором;

д) принцип роботи електрообладнання ПС, що забезпечує функціонування бортового АФО ПС, БЗМ ВРО та спецприладів;

е) будова та принцип роботи бортового та іншого авіаційного обладнання, що використовується бортоператором;

є) правила експлуатації і обмеження АФО та іншого авіаційного обладнання, що використовується бортоператором;

ж) інструкції під час аерофотознімання, правила монтажу, юстирування та експлуатації аерофотознімальних апаратів, спецприладів та обладнання;

з) будова, правила експлуатації та технічне обслуговування комплексу бортового обладнання (на якому працюють спеціалісти);

и) загальні відомості про радіонавігаційні та радіолокаційні засоби забезпечення польотів;

Льотні характеристики ПС

і) вплив завантаження і центрування на льотно-технічні характеристики та характеристики керуваності ПС, розрахунки маси й центрування;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

- ї) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо бортоператора; Експлуатаційні правила
- к) правила технічного обслуговування; правила підтримання льотної придатності, передпольотні огляди; запобіжні заходи при застосуванні аеродромних джерел живлення;
- л) експлуатація устаношеного обладнання та систем ПС;
- м) програми та методики льотних перевірок інструментальних систем посадки аеродромів;
- н) порядок дій за особливих та аварійних випадків;
- о) правила перевезення вантажу; правила перевезення небезпечного вантажу; Аеродинаміка польотів ПС
- п) основи аеродинаміки ПС.

6.10.1.2.2. Підготовка бортоператорів, як правило, проводиться у два етапи:

- перший (при потребі) - на базі підприємства відповідного міністерства з вивчення спеціальних дисциплін за програмами, затвердженими цим міністерством;
- другий - на базі навчальних закладів ЦА з вивчення авіаційних дисциплін за програмами, затвердженими Державіаслужбою України.

6.10.1.2.3. Допуск кандидатів, які успішно закінчили навчання з першого етапу, до другого етапу навчання здійснюється рішенням адміністрації навчального закладу ЦА на підставі висновку МКК підприємства відповідного міністерства.

6.10.1.3. Досвід

6.10.1.3.1. Кандидат, виконуючи обов'язки бортоператора, повинен налітати не менш як 70 годин під керівництвом бортоператора-інструктора. Дозволяється зарахування до цього загального нальоту не більш як 5 годин, виконаних на комплексному пілотажному тренажері, під контролем бортоператора-інструктора.

6.10.1.3.2. Якщо кандидат має наліт у якості пілота або бортінженера, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає прийнятність зарахування такого досвіду та, у разі позитивного рішення, ступінь можливого зниження вимог пункту 6.10.1.3.1 цих Правил до часу нальоту. (Пункт 6.10.1.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з 0779-00) від 23.10.2000)

6.10.1.4. Практична підготовка

Кандидат повинен пройти практичну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 6.10.1.3.1 цих Правил, під контролем бортоператора-інструктора. Бортоператор-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва бортоператора, з таких галузей:

- а) порядок дій за нормальних умов:
  - передполітні огляди;
  - правила завантаження-розвантаження тельферами та електролебідками;
  - перевірка документів з технічного обслуговування;
  - звичайні дії в кабіні на всіх етапах польоту;
  - дефектація;
- б) дії за особливих випадків польоту:
  - розпізнавання відхилень у функціонуванні бортових систем ПС;
  - порядок дій за особливих випадків польоту;
- в) дії за аварійних обставин:
  - розпізнавання аварійної обстановки;
  - порядок дій за аварійних обставин.

6.10.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати в якості бортоператора ПС обов'язки, наведені у пункті 6.10.1.3 цих Правил, з рівнем компетенції, що відповідає правам власника свідоцтва бортоператора, а також уміння (щодо типу ПС, що використовується, та робіт, що виконуються):

- а) використовувати бортові системи з урахуванням характеристик та обмежень ПС;
- б) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати нагляд у польоті;
- в) виконувати всі обов'язки члена льотного екіпажу ПС;
- г) здійснювати взаємодію з іншими членами льотного екіпажу ПС;
- г) самостійно проводити регламентні роботи обладнання, що застосовується під час аерофотознімання або інших видів авіаційних робіт, якщо такі регламентні роботи покладаються на бортоператора;
- д) знімати характеристики інструментальних систем навігації та посадки, оформлювати протоколи перевірок згідно з діючою програмою, методичними вказівками льотної перевірки навігаційних та інструментальних систем посадки аеродромів I, II і III категорій;

е) готувати до польоту бортове обладнання, з яким він працює;
є) виявляти та усувати несправності в обладнанні та апаратурі, що не пов'язані з потребою заводського ремонту;
ж) здійснювати двобічний радіозв'язок з наземними операторами з свого робочого місця на борту ПС.

6.10.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту другого класу.

(Підпункт 6.10.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.10.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

6.10.2.1. Свідоцтво бортооператора, термін дії якого не скінчився, дає змогу його власнику виконувати функції бортооператора на будь-яких типах ПС, на яких власник свідоцтва повинен продемонструвати рівень знань та вмій, наведених у пунктах 6.10.1.2 та 6.10.1.4 цих Правил.

6.10.2.2. Типи ПС, на яких власнику свідоцтва бортооператора дозволяється здійснювати права, вказуються в цьому свідоцтві.

6.11. Рейтинг бортооператора-інструктора

6.11.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу

6.11.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва бортооператора згідно з пунктом 6.10.1.2 цих Правил. Окрім того, кандидат успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику рейтингу бортооператора-інструктора, з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності осіб з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо льотної підготовки бортооператора;
- и) безпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем ПС.

6.11.1.2. Досвід

Кандидат повинен відповідати вимогам, що пред'являються до його досвіду під час одержання свідоцтва бортооператора, та має загальний наліт не менш як 1200 годин, серед них не менш як 100 годин на типі ПС, на якому він має проводити практичну підготовку.

6.11.1.3. Практична підготовка

Під керівництвом бортооператора-інструктора кандидат повинен пройти курс навчання з методики ведення практичної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та ведення аналізу помилок, що найбільш поширені під час навчання.

6.11.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих типах ПС, з яких передбачається здійснення прав бортооператора-інструктора, включаючи передполітну підготовку, розбір польотів та наземну підготовку.

Кандидат практично застосовує методи навчання, з яких він має проводити підготовку.

6.11.2. Права власника рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник рейтингу бортооператора-інструктора, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:
а) проводити льотну підготовку для видачі свідоцтва бортооператора або для внесення рейтингу бортооператора-інструктора;

б) вводити до ладу бортооператорів, які пройшли відповідну підготовку.

6.12. Свідоцтво бортпровідника

6.12.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

6.12.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

6.12.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва бортпровідника, з таких галузей:

Основи авіації

а) повітряне право щодо власника свідоцтва бортпровідника;

б) авіаційна термінологія та довідкова література;

в) теорія польоту та організація виконання польотів ПС;

г) фізіологічні аспекти польоту;

Обов'язки та відповідальність бортпровідника

г) загальні обов'язки, передполітна підготовка, дії під час та після польоту;

Порядок дій з метою забезпечення безпеки та під час аварійної обстановки

д) загальний порядок дій та основні принципи;

е) аварійне обладнання, аварійні системи освітлення;

є) боротьба з пожежею, процедури видалення диму;

ж) розгерметизація - повільна/швидка;

з) підготовка до аварійної посадки, процедури евакуації, незвичні види евакуації - посадка на воду, використання надувних рятувальних плотів та трапів;

и) незаконне втручання;

Перевезення небезпечних вантажів

і) загальний підхід, заборонені для перевезення вантажі, маркування, винятки, порядок дій під час аварійної обстановки;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

ї) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо бортпровідника, оптимізація роботи екіпажу в кабіні;

Гігієна, авіаційна медицина та надання першої допомоги

к) термінологія, особиста гігієна, тропічна гігієна;

л) трансмісивні хвороби, карантинні хвороби, ендемічні хвороби, харчове отруєння;

м) невідкладна медична допомога у польоті та інциденти, штучне дихання;

н) дія ліків/токсичних речовин, медична аптечка для надання першої допомоги.

6.12.1.3. Кандидат на отримання свідоцтва бортпровідника повинен мати повну середню освіту та пройти підготовку за спеціальною програмою, затвердженою Державіаслужбою України.

6.12.1.4. Досвід

Кандидат, виконуючи функції бортпровідника, повинен налітати не менш як 30 годин під контролем бортпровідника-інструктора.

6.12.1.5. Практична підготовка

Кандидат повинен пройти практичну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 6.12.1.3 цих Правил під контролем бортпровідника-інструктора. Бортпровідник-інструктор забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва бортпровідника.

6.12.1.6. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати обов'язки бортпровідника з рівнем компетенції, відповідної правам, які надають власнику свідоцтва бортпровідника, а також уміння:

а) правильно та своєчасно виконувати обов'язки для забезпечення безпеки пасажирів на борту ПС;

б) передполітної перевірки та використання вогнегасників усіх видів, аварійних сокир, переносних кисневих приладів та стаціонарної кисневої системи, всіх аварійних виходів та аварійних трапів, плавучих засобів, аварійних комплектів та світлосигнальної апаратури, медичної аптечки;

в) приводити до робочого стану аварійні трапи, рятувальні плоти, жилети, гасити справжню пожежу;

г) надавати першу допомогу;

г) здійснювати взаємодію з іншими членами екіпажу ПС.

6.12.1.7. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту третього класу.

(Підпункт 6.12.1.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.12.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

6.12.2.1. Свідоцтво бортпровідника, термін дії якого не скінчився, дає його власнику право виконувати функції бортпровідника на будь-яких типах ПС, на яких власник свідоцтва повинен продемонструвати рівень знань та умінь, наведених у пунктах 6.12.1.2 та 6.12.1.4 цих Правил.

6.12.2.2. Типи ПС, на яких власнику свідоцтва бортпровідника дозволяється здійснювати права, вказуються в цьому свідоцтві.

6.12.2.3. Рейтинг про право на виконання польотів на міжнародних повітряних лініях може бути внесена у свідоцтво бортпровідника за умови володіння власником свідоцтва однією з іноземних мов.

Відповідні вимоги до обсягу знань іноземної мови визначає експлуатант за узгодженням з Державіаслужбою України.

(Розділ 6.12 доповнено пунктом 6.12.2.3 згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

6.13. Рейтинг бортпровідника-інструктора

(Назва підрозділу 6.13 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.13.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення відповідного рейтингу (Пункт 6.13.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.13.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва бортпровідника згідно з пунктом 6.12.1.2 цих Правил. Окрім того, кандидат успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою та повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику відповідної відповідного рейтингу бортпровідника-інструктора. Вимоги до програм підготовки інструкторів відповідних категорій встановлюються Державіаслужбою України, але в усіх випадках програма повинна включати Частина I "Навчання та викладання", яка включає навчання щонайменше з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- г) елементи ефективного навчання;
- д) процес засвоєння навчального матеріалу;
- е) оцінка успішності осіб з дисциплін (предметів), за якими здійснюється наземна підготовка;
- є) оцінка практичної підготовки;
- ж) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- з) можливості та обмеження людини щодо практичної підготовки бортпровідника;
- и) небезпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу систем ПС та Частина II "Спеціальна підготовка" (крім кандидатів на отримання рейтингу категорії LI), яка включає технічну підготовку з урахуванням типу (варіанта) або класу ПС та повноважень власника відповідного рейтингу інструктора.

(Підпункт 6.13.1.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.13.1.2.1. Досвід

Кандидат на отримання рейтингу бортпровідник-інструктор категорії LI повинен відповідати вимогам, що пред'являються до його досвіду під час одержання свідоцтва бортпровідника, та мати наліт не менш як 1200 годин, з яких не менш як 30 годин або 30 секторів на даному типі ПС.

(Підпункт із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001, в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.13.1.2.2. Вимоги до досвіду кандидатів на отримання рейтингу бортпровідник-інструктор категорії TRI встановлюються Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02). (Підпункт в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.13.1.3. Практична підготовка

Під керівництвом бортпровідника-інструктора кандидат повинен пройти курс навчання з методики ведення практичної підготовки, включаючи демонстрацію операцій, методи практичного навчання, розпізнавання та ведення аналізу помилок, що найбільш поширені під час навчання.

6.13.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність навчати з тих галузей, з яких він має проводити льотну підготовку, та на тих типах ПС, де передбачено здійснення прав бортпровідника-інструктора, включаючи передполітну підготовку, розбір польотів та наземну підготовку.

Кандидат практично застосовує методи навчання, з яких він має проводити практичну підготовку.

6.13.2. Права власника відповідного рейтингу та умови здійснення таких прав

Власник відповідного рейтингу бортпровідника-інструктора, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право:

6.13.2.1. Бортпровідник-інструктор категорії LI:

а) проводити льотну підготовку за програмою введення в дію бортпровідників відповідного типу ПС;

б) проводити льотну підготовку за програмою відновлення навиків після перерви у польотах на даному типі (варіанті) ПС тощо.

6.13.2.2. Бортпровідник-інструктор категорії TRI:

а) виконувати підготовку, навчання та тренування, які визначені Правилами сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні (з0356-02);

б) використовувати права бортпровідника-інструктора категорії LI.

(Пункт 6.13.2 в редакції Наказу Мінітрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

6.14. Свідоцтво льотчика-спостерігача

6.14.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

6.14.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

6.14.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва льотчика-спостерігача, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо власника свідоцтва льотчика-спостерігача;

Льотні характеристики ПС

б) основні льотні характеристики ПС;

Можливості та обмеження людини в льотній діяльності

в) можливості та обмеження людини в льотній діяльності (людський фактор) щодо льотчика-спостерігача;

Авіаційна метеорологія

г) основи авіаційної метеорології;

Повітряна навігація

г) основи повітряної навігації;

д) літаководіння з використанням радіокомпасу та наземних радіостанцій;

Аеродинаміка польоту ПС

е) основи польоту ПС;

Експлуатація ПС

є) прилади, радіообладнання ПС та їх льотна експлуатація;

ж) електрообладнання ПС, що забезпечує роботу спеціального обладнання, та його льотна експлуатація;

з) аварійно-рятувальні засоби та правила їх застосування;

Парашутно-десантна підготовка

и) парашутна та десантна підготовка в частині, що використовується відомством;

Захист лісів від пожеж

і) лісові пожежі та організація боротьби з ними, авіаційна охорона лісів;

Основні тактико-технічні характеристики засобів пожежогасіння, радіозв'язку та спеціальної апаратури

ї) обладнання і техніка, що застосовуються для гасіння лісових пожеж;

к) радіозв'язок у лісовому господарстві;

Охорона праці та техніка безпеки

л) охорона праці та техніка безпеки при виконанні робіт з авіаційної охорони лісів, патрульних робіт.

6.14.1.3. Досвід

Кандидат, виконуючи функції льотчика-спостерігача, повинен налітати не менш як 40 годин на ПС під час охоронних та патрульних робіт.

6.14.1.4. Практична підготовка

Кандидат повинен пройти практичну підготовку за затвердженою програмою, що забезпечує виконання пункту 6.14.1.3 під контролем особи, уповноваженої Державіаслужбою України. Така особа забезпечує набуття кандидатом експлуатаційного досвіду на рівні вимог, що пред'являються до власника свідоцтва льотчика-спостерігача.

6.14.1.5. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність виконувати обов'язки льотчика-спостерігача ПС з рівнем компетенції, що відповідає правам власника свідоцтва льотчика-спостерігача, а також уміння:

а) приймати правильні рішення та кваліфіковано здійснювати нагляд у польоті;

- б) застосовувати знання з патрульних та охоронних робіт із застосуванням найпростіших радіотехнічних засобів денної навігації у простих метеоумовах;
- в) готувати картографічний матеріал та знати правила користування ним;
- г) організувати роботу з охорони та патрулювання об'єктів нагляду;
- г) вести двобічний зв'язок з наземними радіостанціями в телефонному режимі в установленому порядку;
- д) здійснювати взаємодію з іншими членами екіпажу.

6.14.1.6. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту другого класу.

(Підпункт 6.14.1.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

6.14.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

Свідоцтво льотчика-спостерігача, термін дії якого не скінчився, дає змогу його власнику виконувати функції льотчика-спостерігача на будь-якому типі ПС.

7. Свідоцтво та рейтинги диспетчерів служби руху

7.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

7.1.1. Вік кандидата - не менше 21 року.

7.1.2. Знання

Кандидат продемонстрував знання, що відповідають рівню, установленому для власника свідоцтва диспетчера служби руху, як мінімум, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила та положення щодо діяльності диспетчера служби руху;

Обладнання та технічні засоби для керування повітряним рухом

б) принципи дії, використання, можливості та обмеження обладнання, що використовується для керування повітряним рухом;

Загальні знання

в) принципи польоту, принципи експлуатації та функціонування ПС, силових установок та систем, характеристики ПС щодо процесу керування повітряним рухом;

Можливості та обмеження людини

г) можливості та обмеження людини під час ОПР стосовно керування повітряним рухом (людський фактор);

{ Підпункт "г" пункту 7.1.2 розділу 7 виключено на підставі Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Метеорологія

д) авіаційна метеорологія, розуміння та застосування метеорологічної документації та інформації, виникнення та характеристики особливих явищ погоди, що впливають на виконання польотів та їх безпеку, принципи вимірювання висот;

Повітряна навігація

е) принципи аеронавігації, принципи дії, обмеження і точність навігаційних систем та візуальних засобів, використання аеронавігаційної інформації;

Експлуатаційні процедури

є) обслуговування повітряного руху, правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну (штатні, позаштатні та аварійні), використання відповідної авіаційної документації, практичні методи забезпечення безпеки польотів.

7.1.3. Досвід

Кандидат повинен успішно закінчити навчальний курс за затвердженою програмою та успішно виконувати не менше трьох місяців реальне керування повітряним рухом під контролем диспетчера, який має відповідний рейтинг.

Необхідний досвід для отримання рейтингу диспетчера служби руху (п. 7.2) має зараховуватися як частина досвіду, що передбачено цим пунктом.

7.1.4. Придатність за станом здоров'я

Кандидат повинен мати діючий медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту третього класу.

(Пункт 7.1.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

7.2. Категорії рейтингів диспетчера служби руху (Ratings categories)

{ Назва пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.1. Рейтинги диспетчерів служби руху мають такі категорії:

- а) рейтинг аеродромного контролю (Aerodrome Control Rating - TWR);
  - б) рейтинг процедурного контролю підходу (Approach Control Procedural Rating - APP);
  - в) рейтинг контролю підходу за засобами спостереження (Approach Control Surveillance Rating - APS);
  - г) рейтинг контролю підходу за радіолокатором точного заходження на посадку (Approach Precision Radar Control Rating - PAR);
  - ґ) рейтинг процедурного контролю району (Area Control Procedural Rating - ACP);
  - д) рейтинг контролю району за засобами спостереження (Area Control Surveillance Rating - ACS).
- { Підпункт 7.2.1 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.2. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення рейтингу диспетчера служби руху:

7.2.2.1. Знання

Кандидат повинен продемонструвати відповідні наданим правам знання, що визначають коло службових обов'язків:

7.2.2.1.1. Для рейтингу TWR, як мінімум з таких дисциплін: { Абзац перший підпункту 7.2.2.1.1 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

- а) генеральний план аеродрому, фізичні характеристики та візуальні засоби;
- б) структура повітряного простору;
- в) правила, процедури та джерела інформації, що застосовуються;
- г) аеронавігаційні засоби;
- ґ) обладнання для диспетчерського обслуговування повітряного руху та його використання;
- д) рельєф місцевості та характерні наземні орієнтири;
- е) характеристика повітряного руху;
- є) особливі явища погоди;
- ж) плани дій з проведення робіт з пошуку та рятування.

7.2.2.1.2. Для рейтингів APP, APS, ACP та ACS, як мінімум з таких дисциплін: { Абзац перший підпункту 7.2.2.1.2 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

- а) структура повітряного простору;
- б) правила, процедури та джерела інформації, які застосовуються;
- в) аеронавігаційні засоби;
- г) обладнання для диспетчерського обслуговування повітряного руху та його використання;
- ґ) характеристика повітряного руху та потоків повітряного руху;
- д) особливі явища погоди;
- е) плани дій з проведення робіт з пошуку та рятування.

7.2.2.1.3. Для рейтингів APS, ACS та PAR кандидат повинен відповідати вимогам, що зазначені в підпункті 7.2.2.1.2, та має продемонструвати рівень знань, достатній для виконання ним його службових обов'язків, як мінімум з таких додаткових дисциплін:

а) принципи функціонування, використання та обмеження відповідних систем спостереження ОПР та пов'язаного з ними обладнання;

б) процедури з надання у відповідних видів диспетчерського обслуговування за засобами спостереження, уключаючи процедури контролю за витримуванням безпечних висот польоту.

{ Підпункт 7.2.2.1.3 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.2.2. Досвід

Кандидат повинен успішно закінчити навчальний курс за затвердженою програмою, успішно виконувати реальне керування повітряним рухом під контролем диспетчера, який має відповідний рейтинг та спеціальну відмітку про допуск до інструкторської роботи:

7.2.2.2.1. Для отримання рейтингу TWR: аеродромне диспетчерське обслуговування здійснюється протягом не менше 90 годин або одного місяця залежно від того, що надійде пізніше, у тому органі ОПР, для якого цей рейтинг здобувається. { Підпункт 7.2.2.2.1 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.2.2.2. Для отримання рейтингів APP, APS, ACP, ACS: диспетчерське обслуговування, протягом не менше 180 годин або трьох місяців залежно від того, що надійде пізніше, у тому органі ОПР, для якого рейтинг здобувається.

Якщо для диспетчера УПР, який має рейтинг APS, необхідно забезпечувати заходження на посадку за оглядово-диспетчерським радіолокатором, то досвід має включати не менше 25 таких заходжень на посадку під контролем диспетчера, який має спеціальну відмітку інструктора.

{ Підпункт 7.2.2.2 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.2.3. Для отримання рейтингу PAR: потрібно не менше 200 заходжень на посадку, 100 з яких необхідно здійснити на диспетчерському тренажері, та не менше ніж 50 заходжень на посадку повинні бути забезпечені на тому органі та на тому обладнанні, для якого рейтинг здобувається. { Підпункт 7.2.2.3 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.2.3. Досвід, який зазначено в п. 7.2.2.2, має бути отриманий упродовж 6 місяців, безпосередньо перед одержанням рейтингу.

7.2.2.4. Коли кандидат уже мав відповідний рейтинг, але в іншому органі ОПР та/або іншому секторі, структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає можливість зниження вимог щодо досвіду, установлених для цього рейтингу. { Підпункт 7.2.2.4 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.2.5. Уміння

Кандидат повинен виявити вміння, здатність приймати рішення та виконувати обов'язки, які необхідні для безпечного, упорядкованого та оперативного диспетчерського обслуговування на рівні, що відповідає наданим правам.

7.2.2.6. Якщо кандидат одночасно одержує два рейтинги диспетчера служби руху, то структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає вимоги на підставі вимог, що стосуються кожного рейтингу.

7.2.3. Права власника рейтингу(ів) диспетчера служби руху та умови, що мають бути дотримані при виконанні цих прав. { Підпункт 7.2.3 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.3.1. Власник свідоцтва з рейтингом TWR має право забезпечувати або наглядати за забезпеченням аеродромного диспетчерського обслуговування на тому аеродромі, для якого власник свідоцтва має цей рейтинг. { Підпункт 7.2.3.1 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.3.2. Власник свідоцтва з рейтингом APP має право забезпечувати або наглядати за забезпеченням диспетчерського обслуговування підходу на тому аеродромі або аеродромах, для яких власник свідоцтва має цей рейтинг, у межах повітряного простору або його частині, яка перебуває під контролем органу ОПР, що забезпечує диспетчерське обслуговування підходу. { Підпункт 7.2.3.2 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.3.3. Власник свідоцтва з рейтингом APC має право забезпечувати та/або наглядати за забезпеченням диспетчерського обслуговування підходу з використанням відповідної системи спостереження ОПР на аеродромі або аеродромах, для яких власник свідоцтва має цей рейтинг, у межах повітряного простору або його частині, яка перебуває під контролем органу ОПР, що забезпечує диспетчерське обслуговування підходу. { Підпункт 7.2.3.3 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.3.4. Власник свідоцтва з рейтингом PAR має право забезпечувати та/або наглядати за забезпеченням радіолокаційного обслуговування точного заходження на посадку за радіолокатором точного заходження на посадку на аеродромі, для якого власник свідоцтва має цей рейтинг. { Підпункт 7.2.3.4 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.3.5. Власник свідоцтва з рейтингом ACP має право забезпечувати та/або наглядати за забезпеченням районного диспетчерського обслуговування в диспетчерському районі або його частині, для якого власник свідоцтва має цей рейтинг. { Підпункт 7.2.3.5 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.3.6. Власник свідоцтва з рейтингом ACS має право забезпечувати та/або наглядати за забезпеченням районного диспетчерського обслуговування за засобами спостереження в диспетчерському районі або його частині, для якого власник свідоцтва має цей рейтинг. { Підпункт 7.2.3.6 пункту 7.2 розділу 7 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (z1157-07) від 24.09.2007 }

7.2.4. Перед використанням прав, що зазначені в пункті 7.2.3, власник свідоцтва має бути ознайомлений з усією діючою на даний момент інформацією щодо особливостей обслуговування повітряним рухом.

7.2.5. Термін дії рейтингу

7.2.5.1. Рейтинг втрачає чинність, якщо диспетчер служби руху не виконує свої функціональні обов'язки, передбачені рейтингом протягом шести місяців.

7.2.5.2. Відмітка залишається недійсною до того часу, доки знову не буде встановлена спроможність диспетчера здійснювати свої функціональні обов'язки, що передбачені рейтингом.

7.3. Спеціальна відмітка диспетчера-інструктора служби руху

7.3.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для внесення спеціальної відмітки

7.3.1.1. Знання

Кандидат повинен відповідати рівню знань, який потрібний для одержання свідоцтва диспетчера служби руху згідно з пунктом 7.1.2 цих Правил. Окрім того, кандидат має успішно пройти курс підготовки за затвердженою програмою та продемонструвати знання, які відповідають правам, що надаються власнику спеціальної відмітки диспетчера-інструктора з таких галузей:

- а) теорія та методика практичного навчання;
- б) розробка програм підготовки;
- в) планування індивідуального та групового навчання;
- г) використання навчальних посібників;
- д) елементи ефективного навчання;
- е) процес засвоєння матеріалу під час навчання;
- є) оцінка успішності осіб, які навчаються;
- ж) оцінка практичної підготовки осіб, які навчаються;
- з) аналіз та виправлення помилок під час навчання;
- и) можливості та обмеження людини щодо підготовки диспетчера;
- и) небезпека, пов'язана з імітацією виходу з ладу обладнання ОНР.

7.3.1.2. Досвід

Кандидат повинен відповідати вимогам, що пред'являються для одержання свідоцтва диспетчера служби руху згідно з пунктом 7.1.3 цих Правил, має стаж роботи з безпосереднього керування повітряним рухом протягом не менш як 4000 годин та рейтинги на тому диспетчерському пункті (секторі), на якому він навчає інших.

7.4. Загальні вимоги, що висуваються до кандидата для одержання свідоцтва студента-диспетчера служби руху

Свідоцтво студента-диспетчера служби руху надає право його власнику проходити стажування на реальному робочому місці відповідного органу ОНР під контролем диспетчера, який має спеціальну відмітку інструктора та рейтинг для того органу ОНР, де проводиться стажування.

Свідоцтво студента-диспетчера служби руху видається відповідним підрозділом Державіаслужби України на термін 9 місяців за клопотанням керівника відповідного підприємства, на якому проводиться стажування, за умов закінчення початкової підготовки за спеціальністю диспетчер УНР (обслуговування повітряного руху) у відповідному навчальному закладі (центрі).

Свідоцтво студента-диспетчера служби руху скасовується при отриманні його власником свідоцтва диспетчера служби руху.

7.4.1. Знання

Кандидат для одержання свідоцтва студента-диспетчера служби руху повинен закінчити повний курс початкової підготовки за затвердженою програмою і успішно скласти екзамен (заліки, тести) як мінімум з дисциплін, що зазначені в додатку 12 до цих Правил.

7.4.2. Досвід

Кандидат для одержання свідоцтва студента-диспетчера служби руху повинен успішно скласти екзамен (заліки, тести) за дисциплінами, зазначеними в додатку 12 до цих Правил.

7.4.3. Придатність за станом здоров'я

Кандидат для одержання свідоцтва студента-диспетчера служби руху повинен мати медичний сертифікат, що відповідає медичному стандарту третього класу.

{ Розділ 7 доповнено пунктом 7.4 згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 } (Розділ 7 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

8. Свідоцтва авіаційного персоналу з технічного обслуговування повітряних суден

8.1. Загальні вимоги щодо свідоцтв та рейтингів авіаційного персоналу з ТО ПС

8.1.1. Право засвідчити придатність до польоту ПС у цілому або його частин після ТО та підписувати свідоцтво про ТО ПС надається інженерно-технічному персоналу офіційним дозволом Державіаслужби України на здійснення такої діяльності у вигляді конкретного свідоцтва авіаційного персоналу з ТО ПС, що видається, відповідно до процедур, установлених цими Правилами.

8.1.2. Власник свідоцтва авіаційного персоналу з ТО здійснює права, що вказані в пунктах 8.2.3 і 8.3.3 цих Правил тільки щодо:

а) тих ПС, які вказані в його свідоцтві згідно з установленою класифікацією (додаток 10 цих Правил); (Пункт 8.1.2 "а" із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

б) тих ПС, які вказані в його свідоцтві конкретно;

в) тих планерів, СУ, бортових систем або елементів, які вказані в його свідоцтві або конкретно, або за їх належністю до загального виду;

г) тих видів ТО, які вказані в його свідоцтві конкретно.

8.1.3. Відповідальність за відповідність інженерно-технічного персоналу цим Правилам і допуск його до робіт з ТО в межах повноважень, передбачених свідоцтвом авіаційного персоналу з ТО ПС, а також за рівень кваліфікації техніків без категорії (механіка з ТО ПС), які згідно з цими Правилами не мають свідоцтв, покладається на керівників ІАС, АТБ експлуатантів, аеропортів і підприємств з ТО та служб контролю якості, згідно з чинним законодавством.

8.1.4. Установлюються такі види свідоцтв авіаційного персоналу з ТО:

свідоцтво інженера з технічного обслуговування;

свідоцтво техніків з технічного обслуговування.

8.2. Свідоцтво інженера з технічного обслуговування ПС

8.2.1 Свідоцтва інженера з ТО встановлюються трьох категорій:

категорія С;

категорія В;

категорія А.

8.2.2. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

8.2.2.1. Вік кандидата - не менше 21 року.

8.2.2.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва інженерно-технічного персоналу, з таких галузей:

Повітряне право і вимоги до льотної придатності

а) правила і нормативні положення, які стосуються власника свідоцтва авіаційного персоналу з ТО, включаючи відповідні вимоги придатності до польотів, що регулюють процес сертифікації і збереження придатності до польотів ПС, а також діяльність експлуатантів і підприємств з ТО та процедури;

Загальноінженерні та природничі науки

б) фундаментальні принципи і теоретичні основи гідроаеромеханіки, авіаційних двигунів, опору матеріалів, електротехніки, які мають стосунок до ТО ПС;

Проектування і конструювання ПС

в) характеристики матеріалів і їх використання при проектуванні ПС, принципи проектування конструкції, принципи функціонування систем ПС; методи складання; силові установки і пов'язані з ними системи; механічні, гідравлічні, електричні та електронні джерела живлення; приладове обладнання та системи індикації ПС; системи керування ПС і бортові системи навігаційного і зв'язкового обладнання;

Технічне обслуговування ПС

г) роботи, виконання яких необхідне для збереження льотної придатності ПС, включаючи методи і процедури капітального, поточного ремонту, перевірки, заміни, модифікації або усунення дефектів конструкції ПС, її компонентів і систем згідно з методиками, які передбачені у відповідних регламентах, технологічних вказівках, керівництвах з ТО;

Технічна діагностика ПС

г) методи і засоби діагностування літальних апаратів та АД;

Можливості і обмеження людини при експлуатації АТ

д) можливості і обмеження людини щодо обов'язків власника свідоцтва авіаційного персоналу з ТО (людський фактор).

8.2.2.3. Конкретні вимоги до обсягу знань у кожній з перелічених галузей встановлюється в затверджених Державіаслужбою України програмах підготовки кандидатів на отримання свідоцтв авіаційного персоналу з ТО кожної категорії.

8.2.2.4. Кандидат на отримання свідоцтва інженера з ТО ПС повинен мати підготовку за відповідною спеціальністю з освітньо-кваліфікаційним рівнем "спеціаліст".

8.2.2.5. Досвід

Кандидат на отримання свідоцтва інженера з ТО ПС повинен мати такий досвід з огляду, ТО ПС або їх елементів:

а) при видачі свідоцтва інженера з ТО ПС категорії А:

один рік. Дозволяється зараховувати до цього терміну не більше як дев'ять місяців виробничих стажувань, проведених під час навчання за відповідною спеціальністю;

б) при видачі свідоцтва інженера з ТО ПС категорії В:

два роки роботи з правами, передбаченими для свідоцтва інженера з ТО ПС категорії А;

в) при видачі свідоцтва інженера з ТО ПС категорії С:

два роки роботи з правами, передбаченими для свідоцтва інженера з ТО ПС категорії В.

8.2.2.6. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати свої практичні вміння виконувати функції, передбачені наданими правами, шляхом здачі іспитів у сертифікаційних центрах або на підприємствах з ТО, які затверджені Державіаслужбою України.

8.2.3. Права власника свідоцтва інженера з ТО ПС та порядок їх здійснення

8.2.3.1. Власник свідоцтва інженера з ТО категорії А має право:

а) щодо літаків 4-го класу з Ммакс. зл. = 5700 кг та меншою і вертольотів 4-го класу:

підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому або його частин після ремонту, модифікації або монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, огляду, оперативного або періодичного ТО; засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому або його частин після огляду, оперативного і періодичного ТО;

б) щодо ПС 3-го класу та літаків 4-го класу з Ммакс. зл. понад 5700 кг:

підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому або його частин після ремонту, модифікації або монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, огляду, оперативного або періодичного ТО; засвідчувати придатність до польоту частин ПС після огляду, оперативного і періодичного ТО;

в) щодо ПС 1 - 2-го класу:

підписувати свідоцтво про ТО для частин ПС після монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, огляду, оперативного або періодичного ТО;

засвідчувати придатність до польоту частин ПС після огляду, оперативного і періодичного ТО.

8.2.3.2. Власник свідоцтва інженера з ТО категорії В має право:

а) щодо літаків 4-го класу з Ммакс. зл. = 5700 кг та меншою і вертольотів 4-го класу:

підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому або його частин після ремонту, модифікації або монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, огляду, оперативного або періодичного ТО; засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому або його частин після огляду, оперативного, періодичного ТО, ремонту;

б) щодо ПС 3-го класу та літаків 4-го класу з Ммакс. зл. понад 5700 кг:

підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому або його частин після ремонту, модифікації або монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, огляду, оперативного або періодичного ТО; засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому або його частин після огляду, оперативного і періодичного ТО;

засвідчувати придатність до польоту частин ПС після ремонту;

в) щодо ПС 1 - 2-го класу:

підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому після монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, огляду, оперативного ТО;

підписувати свідоцтво про ТО для частин ПС після ремонту, модифікації і (або) монтажу агрегатів, одиниць обладнання, огляду, оперативного або періодичного ТО;

засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому після огляду, оперативного ТО;

засвідчувати придатність до польоту частин ПС після огляду, оперативного і періодичного ТО.

8.2.3.3. Власник свідоцтва інженера з ТО категорії С має права, передбачені для інженера з ТО категорії В, і додаткові права:

а) щодо ПС 3-го класу та літаків 4-го класу з Ммакс. зл. понад 5700 кг:

засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому після ремонту;

б) щодо ПС 1 - 2-го класу:

підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому і засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому після ремонту, модифікації і (або) монтажу агрегатів, огляду, оперативного або періодичного ТО.

8.3. Свідоцтво техніка з технічного обслуговування ПС

8.3.1. Свідоцтво техніка з технічного обслуговування встановлюється трьох категорій:

категорія С;

категорія В;

категорія А.

8.3.2. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

8.3.2.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

8.3.2.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають правам, які надаються власнику свідоцтва техніка з ТО ПС, з галузей знань, викладених у пункті 8.2.2.2.

Кандидат повинен мати підготовку за відповідною спеціальністю з освітньо-кваліфікаційним рівнем "молодший спеціаліст".

8.3.2.3. Досвід кандидата

Кандидат на отримання свідоцтва техніка з ТО ПС повинен мати такий досвід з огляду, ТО ПС або їх елементів:

- а) при видачі свідоцтва техніка з ТО ПС категорії А:
один рік. Дозволяється зараховувати до цього терміну не більше як дев'ять місяців виробничих стажувань, проведених під час навчання за відповідною спеціальністю;
- б) при видачі свідоцтва техніка з ТО ПС категорії В:
два роки роботи з правами, передбаченими для свідоцтва техніка з ТО ПС категорії А;
- в) при видачі свідоцтва техніка з ТО ПС категорії С:
два роки роботи з правами, передбаченими для свідоцтва техніка з ТО ПС категорії В.

8.3.2.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати свої практичні вміння виконувати функції, передбачені наданими правами, шляхом здачі іспитів у сертифікаційних центрах або на підприємствах з ТО, які затверджені Державіаслужбою України.

8.3.3. Права власника свідоцтва техніка з ТО ПС та порядок їх здійснення

8.3.3.1. Власник свідоцтва техніка з ТО категорії А має право:

підписувати свідоцтво про технічне обслуговування частини ПС у межах особисто виконаної роботи відповідно до завдання і під керівництвом інженерно-технічного персоналу, що має допуск вищої категорії.

8.3.3.2. Власник свідоцтва техніка з ТО категорії В має права, передбачені для техніка з ТО категорії А, та додаткові права:

- а) щодо літаків 4-го класу з Ммакс. взл. = 5700 кг та менше і вертольотів 4-го класу:
підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому або його частин після ремонту, модифікації або монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, оглядів, оперативного і (або) періодичного ТО;
засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому після оглядів і оперативного ТО;
- б) щодо ПС 3-го класу та літаків 4-го класу з Ммакс. зл. понад 5700 кг:
підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому або його частин після незначної модифікації або монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, оглядів, оперативного і (або) періодичного ТО;
- в) щодо ПС 1 - 2 -го класу:
підписувати свідоцтво про ТО для частин ПС після огляду, оперативного ТО.

8.3.3.3. Власник свідоцтва техніка з ТО категорії С має права, передбачені для техніка з ТО категорії В, та додаткові права:

- а) щодо літаків 4-го класу з Ммакс. взл. = 5700 кг та менше і вертольотів 4-го класу:
засвідчувати придатність до польоту ПС у цілому після періодичного ТО;
засвідчувати придатність до польоту частин ПС після ремонту;
- б) щодо ПС 3-го класу та літаків 4-го класу з Ммакс. зл. понад 5700 кг:
підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому після незначної модифікації, монтажу агрегатів і (або) одиниць обладнання, періодичного ТО;
підписувати свідоцтво про ТО для частин ПС після ремонту;
- в) щодо ПС 1 - 2-го класу:
підписувати свідоцтво про ТО для ПС у цілому після огляду, оперативного ТО.

8.4. Рейтинги інженерно-технічного персоналу

8.4.1. Рейтинги авіаційного персоналу з ТО конкретизують права власника свідоцтва в межах повноважень, передбачених для даної категорії свідоцтв.

8.4.2. Кандидат на отримання рейтингу повинен мати підготовку з певного типу ПС за затвердженою програмою в сертифікованому навчальному закладі або підприємстві з ТО і пройти стажування.

8.4.3. Рейтинг про тип ПС заноситься в свідоцтво інженерно-технічного персоналу після навчання й успішної здачі іспитів та проходження стажування для даної категорії свідоцтв у сертифікованому навчальному закладі або в експлуатаційному (виробничому) підприємстві, яким Державіаслужбою України надане таке право.

8.4.4. Рейтинг про частини ПС заноситься в свідоцтво інженерно-технічного персоналу після навчання й успішної здачі іспитів та проходження стажування для даної категорії свідоцтв у сертифікованому навчальному закладі або в експлуатаційному (виробничому) підприємстві, яким Державіаслужбою України надане таке право.

Установлені такі коди, що заносяться до пункту XII свідоцтва:

I - ПС у цілому;

II - планер і його системи;

- III - двигун і його системи;
- IV - електрообладнання ПС;
- V.a - приладове обладнання ПС;
- V.b - радіоелектронне обладнання ПС;
- VI - навігаційне обладнання ПС.

Для конкретних категорій свідоцтв інженерно-технічного персоналу допускаються такі комбінації:
планер, його системи + двигун і його системи (II+III);
електро + приладове + радіоелектронне обладнання (IV+Va/b+VI);
повітряне судно в цілому (I).

8.4.5. Рейтинг про вид ТО заноситься в свідоцтво інженерно-технічного персоналу після навчання і успішної здачі іспитів та проходження стажування для даної категорії свідоцтв в сертифікованому навчальному закладі або в експлуатаційному (виробничому) підприємстві, яким Державіаслужбою України надане таке право.

8.4.6. У разі перерви в роботі інженерно-технічного персоналу понад один рік рейтинг про клас, тип ПС або його частини на певних видах ТО втрачає силу і в свідоцтві не вказується. Вона відновлюється в порядку, передбаченому для початкового отримання.

8.4.7. Порядок унесення та відновлення рейтингів викладений у пункті 12.4 цих Правил.

9. Свідоцтва оператора служби руху (авіаційної станції)

9.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва оператора служби руху (авіаційної станції):

9.1.1. Вік кандидата - не менше 18 років.

9.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, що відповідають рівню, установленому для власника свідоцтва оператора авіаційної станції, як мінімум, у таких галузях:

Загальні знання

а) види та організація забезпечення обслуговування повітряного руху в Україні;

{ Підпункт "б" пункту 9.1.2 розділу 9 виключено на підставі Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Експлуатаційні процедури

в) процедури ведення радіозв'язку, авіаційна фразеологія, телекомунікаційна мережа;

Правила та положення

г) правила та положення, що застосовуються в діяльності оператора авіаційної станції;

Обладнання електрозв'язку

г) принципи, використання і обмеження обладнання електрозв'язку на авіаційній станції.

9.1.3. Досвід

Кандидат повинен:

а) успішно пройти затверджений курс підготовки протягом 12 місяців, що безпосередньо передують одержанню свідоцтва, й успішно виконувати свої обов'язки під керівництвом кваліфікованого оператора служби руху (авіаційної станції) протягом не менше двох місяців або

б) успішно виконувати свої обов'язки під керівництвом кваліфікованого оператора служби руху (авіаційної станції) протягом не менше шести місяців 12 - місячного курсу підготовки, що безпосередньо передують одержанню свідоцтва, або

в) мати досвід роботи диспетчером служби руху, спеціальну підготовку за затвердженою програмою та успішно виконувати свої обов'язки під керівництвом кваліфікованого оператора авіаційної станції (служби руху) протягом не менше 90 годин або одного місяця залежно від того, що надійде пізніше.

{ Підпункт 9.1.3 пункту 9.1 розділу 9 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

9.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати вміння з таких питань:

а) робота з устаткуванням зв'язку, що використовується для даного виду обслуговування;

б) ефективно й правильно прийняття та/або передача відповідних повідомлень.

9.2. Права

Власник свідоцтва оператора служби руху (авіаційної станції) має право виконувати службові обов'язки з використанням відповідного обладнання авіаційного електрозв'язку.

9.3. Перед використанням прав, що зазначені в пункті 9.2, власник свідоцтва оператора служби руху (авіаційної станції) зобов'язаний ознайомитися з усією діючою на даний момент інформацією, що стосується типу обладнання зв'язку та експлуатаційних процедур кола його службових обов'язків.
(Розділ 9 в редакції Наказу Мінітрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

10. Свідоцтво співробітника із забезпечення польотів

10.1. Вимоги, що пред'являються до кандидата для одержання свідоцтва

10.1.1. Вік кандидата - не менше 21 року.

10.1.2. Знання

Кандидат повинен продемонструвати знання, які відповідають правам, що надаються власнику свідоцтва співробітника із забезпечення польотів, з таких галузей:

Повітряне право

а) правила і положення щодо власника свідоцтва співробітника із забезпечення польотів; відповідні правила і процедури обслуговування повітряного руху;

Експлуатація повітряних суден

б) принципи роботи силових установок літаків, систем і приладового устаткування;

в) експлуатаційні обмеження літаків і силових установок;

г) перелік мінімального обладнання;

Льотні характеристики та планування польотів

г) вплив завантаження і розподілу маси на льотно-технічні характеристики ПС; розрахунки маси і центрування;

д) оперативне планування польоту; розрахунки витрати палива і тривалості польоту за кількістю палива; процедури вибору запасного аеродрому; керування крейсерським польотом за маршрутом; збільшена дальність польоту;

е) підготовка і подання планів польоту для цілей ОНР;

є) основні принципи систем планування за допомогою комп'ютерів;

ж) авіаційна метеорологія; переміщення областей низького і високого тиску; структура фронтів, виникнення і характеристики особливих явищ погоди, що впливають на умови зльоту, польоту за маршрутом і посадки;

з) розуміння і застосування авіаційних метеорологічних зведень, карт і прогнозів; коди і скорочення; правила одержання і використання метеорологічної інформації;

Повітряна навігація

и) принципи аеронавігації, у т.ч. правила виконання польоту за приладами;

Експлуатаційні процедури

і) користування аеронавігаційною документацією;

ї) експлуатаційні процедури перевезення звичайних і небезпечних вантажів;

к) процедури щодо авіаційних подій та інцидентів; правила польотів за аварійної ситуації;

л) процедури, пов'язані з актами незаконного втручання і диверсіями щодо ПС;

Аеродинаміка польоту ПС

м) принципи польоту щодо відповідної категорії ПС;

Радіотелефонія

н) правила ведення радіозв'язку з ПС і відповідними наземними станціями.

10.1.3. Досвід

10.1.3.1. Кандидат повинен набути такого досвіду:

а) два роки на одній або кількох посадах, зазначених у пунктах 1 - 3, за умови, що період служби в будь-якій із указаних нижче посад становить не менше одного року:

1) член льотного екіпажу ПС транспортної авіації; або

2) метеоролог в організації, що забезпечує польоти ПС транспортної авіації; або

3) диспетчер служби руху або технічний керівник співробітників із забезпечення польотів або служби виконання польотів ПС транспортної авіації; або

б) один рік у якості співробітника, що надає допомогу в обслуговуванні польотів ПС транспортної авіації; або

в) успішно закінчив курс підготовки за затвердженою програмою.

10.1.3.2. Кандидат повинен працювати під наглядом співробітника із забезпечення польотів не менше 90 робочих днів протягом шести місяців безпосередньо перед подачею заяви.

10.1.4. Уміння

Кандидат повинен продемонструвати здатність:

а) робити точні і прийнятні з експлуатаційної точки зору аналізи погоди на основі серій щоденних синоптичних карт і зведень погоди; забезпечувати проведення обґрунтованих з експлуатаційної точки зору інструктажів про умови погоди, що переважають у районах конкретної повітряної траси; прогнозувати погоду для транспортної авіації, приділяючи особливу увагу аеропортам призначення і запасним аеропортам;

б) визначати оптимальну траєкторію польоту для даної ділянки і готувати точні, заповнені від руки і/або за допомогою комп'ютера плани польотів;

в) забезпечувати оперативний контроль та іншу допомогу при польотах у несприятливих метеорологічних умовах щодо обов'язків власника свідоцтва співробітника із забезпечення польотів.

10.2. Права власника свідоцтва та умови здійснення таких прав

Власник свідоцтва співробітника із забезпечення польотів, термін дії свідоцтва якого не скінчився, має право виконувати функції співробітника із забезпечення польотів у будь-якому районі відповідно до методу здійснення контролю за виконанням польотів АК чи АП, що має сертифікат експлуатанта, виданий Державіаслужбою України.

11. Зміст свідоцтв, що видаються авіаційному персоналу

11.1. У свідоцтвах містяться такі відомості:

Позначення пунктів свідоцтва	Відомості, що містяться у пунктах
1	2
I	герб та назва держави, яка видала свідоцтво
II	назва свідоцтва
III	серія та порядковий номер свідоцтва
IV	прізвище, ім'я, по батькові власника
IVa	дата народження
V	адреса власника
VI	громадянство власника
VII	підпис власника
VIII	найменування органу, який видав свідоцтво
IX	відмітка щодо терміну дії свідоцтва та дозволу власнику користуватися правами, передбаченими свідоцтвом
X	підпис посадової особи, яка видала свідоцтво, та дата видачі
XI	печатка органу, який видав свідоцтво
XII	рейтинги (клас, тип ПС, допуски), тобто відмітки про кваліфікацію, що визначають допуск до виконання конкретних обов'язків на конкретному класі та типі ПС
XIII	особливі відмітки (підтвердження, обмеження), тобто спеціальні відмітки, що

	доповнюють рейтинги, та відмітки щодо обмежень прав власника свідоцтва	
XIV	інші відомості (місце роботи)	

(Таблиця пункту 11.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Свідоцтво заповнюється українською мовою з перекладом відомостей, наведених у пункті 11.1 цих Правил, на англійську мову.

11.2. Форми свідоцтв

11.2.1. Свідоцтва складаються з основної (постійної) частини та додаткової (тимчасової) частини (додаток 15 до цих Правил). Основна (постійна) частина дійсна тільки разом з невід'ємним обов'язковим доповненням, що містить термін дії свідоцтва та дозвіл на виконання повноважень.

Свідоцтво студента-диспетчера складається лише з основної (постійної) частини. { Підпункт 11.2.1 пункту 11.2 розділу 11 доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

11.2.2. До основної (постійної) частини свідоцтва заносяться відомості, що містяться в пунктах I, II, III, IV, IVa, V, VI, VII, VIII, X, XI свідоцтва, що можуть залишатися без зміни тривалий час.

11.2.3. У додаткову (тимчасову) частину свідоцтва, крім відомостей постійного характеру, що містяться у пунктах I, II, III та IV свідоцтва, заносяться відомості, що містяться у пунктах IX, X, XI, XII, XIII та XIV свідоцтва, які періодично змінюються під час продовження терміну дії свідоцтва, внесення нових або вилучення застарілих рейтингів.

11.2.4. Розміри свідоцтва:

основна (постійна) частина (після ламінування) - 80 x 115 мм;

додаткова (тимчасова) частина (без ламінування) в розгорнутому вигляді - 240 x 115 мм.

11.3. Найменування, серія та колір свідоцтва

Для кожного свідоцтва авіаційного персоналу ЦА встановлені такі серії та колір смуги (смуг) по діагоналі на білому фоні, на лицевій стороні основної (постійної) частини свідоцтва:

Найменування свідоцтва		Серія	Кількість та колір смуг
1	2	3	
Свідоцтво приватного пілота (літак)	РА	одна, світло-коричневий	
Свідоцтво приватного пілота (вертоліт)	PR	одна, світло-сірий	
Свідоцтво комерційного пілота (літак)	CA	одна, світло-блакитний	
Свідоцтво комерційного пілота (вертоліт)	CR	одна, темно-сірий	
Свідоцтво транспортного пілота (літак)	TA	одна, темно-зелений	
Свідоцтво транспортного пілота (вертоліт)	TR	дві, темно-сірий	
Свідоцтво пілота планера	GP	одна, рожевий	
Свідоцтво пілота вільного аеростата	BF	одна, фіолетовий	

Свідоцтво пілота надлегкого повітряного судна	UL	дві, світло-коричневий
Свідоцтво штурмана	FN	одна, червоний
Свідоцтво бортінженера	FE	одна, коричневий
Свідоцтво бортрадиста	RO	одна, оранжевий
Свідоцтво бортоператора	LM	одна, темно-червоний
Свідоцтво бортпровідника	ST	одна, кремовий
Свідоцтво льотчика-спостерігача	FO	дві, червоний
Свідоцтво техника ТО ПС (категорія А)	А-МТ	одна, каштановий
Свідоцтво техника ТО ПС (категорія В)	В-МТ	одна, каштановий
Свідоцтво техника ТО ПС (категорія С)	С-МТ	одна, каштановий
Свідоцтво інженера ТО ПС (категорія А)	А-МЕ	одна, каштановий
Свідоцтво інженера ТО ПС (категорія В)	В-МЕ	одна, каштановий
Свідоцтво інженера ТО ПС (категорія С)	С-МЕ	одна, каштановий
Свідоцтво диспетчера служби руху	ТС	одна, жовтий
Свідоцтво оператора служби руху (авіаційної станції)	SO	дві, жовто-гарячий
Свідоцтво співробітника із забезпечення польотів	ОО	одна, світло-зелений
Свідоцтво студента-диспетчера	S-ТС	одна, жовтий

{ Таблиця пункту 11.3 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

11.4. Кваліфікаційні та особливі відмітки

11.4.1. Рейтинг про опанований вид ПС (літак, вертоліт, планер, вільний аеростат) наводиться в основній (постійній) частині свідоцтва.

11.4.2. До рейтингів, що вносяться в додаткову (тимчасову) частину (пункт XII свідоцтва), належать відомості:

для членів екіпажу ПС

11.4.2.1. Про опановані класи однопілотних ПС. { Абзац перший підпункту 11.4.2.1 підпункту 11.4.2 пункту 11.4 розділу 11 в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

Приклад. Однорядковий, сухопутний/SEL; Однорядковий, гідролітак/вертоліт/SES;
Багаторядковий, сухопутний/MEL; Багаторядковий, гідролітак/вертоліт/MES.

11.4.2.2. Про опановані типи ПС.

11.4.2.3. Про допуск до польотів у якості члена льотного екіпажу (з кожного виду і/або типу ПС).

11.4.2.4. Про допуск до інструкторської роботи (з кожного виду і/або типу ПС), клас яких не зазначено в підпункті 5.1.2.1 підпункту 5.1.2 пункту 5.1 розділу 5 цих Правил. { Абзац перший підпункту 11.4.2.4 підпункту 11.4.2 пункту 11.4 розділу 11 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

Приклад. Ан-74 КПС/Ан-74 Captain; Іл-76, Інструктор/Іл-76, ЛІ або Іл-76, інструктор типу/Іл-76, TRI.

(Підпункт 11.4.2.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

11.4.2.5. Про допуск до польотів в умовах ПВП та (або) ППП.

Приклад. ПВП/VFR; ППП/IFR.

11.4.2.6. Про допуск до польотів за відповідним мінімумом погоди.

Приклад. 30 x 400 м, зліт/take off 200 м.

11.4.2.7. Про допуск до польотів на міжнародних повітряних лініях: МнПЛ;

для інженерно-технічного персоналу:

11.4.2.8. Про тип та злітну масу ПС, до технічного обслуговування яких допущений власник свідоцтва за відповідною спеціальністю, види робіт з ТО, дата допуску, підстава.

Приклад. Ан-24 m = 21000 кг; І; Ф А1, А2, Б, ОВ, ОС; 24/04/98; Наказ N __ (підпис, печатка);

для диспетчерів служби руху:

11.4.2.9. Найменування диспетчерського пункту (пунктів), на якому допущений до роботи власник свідоцтва.

{ Підпункт 11.4.2.10 пункту 11.4 розділу 11 виключено на підставі Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

11.4.3. До особливих відміток, що вносяться в додаткову (тимчасову) частину (пункт XIII свідоцтва), належать спеціальні відмітки, які доповнюють рейтинги щодо обмежень прав власника свідоцтва.

11.4.3.1. Указуються такі додаткові права:

про допуск до ведення радіотелефонного зв'язку відповідною мовою (зазначаються мови, номер сертифіката (свідоцтва, протоколу) та дата проведення відповідного оцінювання); { Абзац другий підпункту 11.4.3.1 пункту 11.4 розділу 11 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

про допуск пілота до виконання обов'язків штурмана;

про допуск пілота до виконання обов'язків бортінженера;

про допуск пілотів до польотів у скороченому складі екіпажу (без штурмана);

про допуск пілотів до польотів у скороченому складі екіпажу (без бортінженера);

про допуск до виконання польотів уночі;

про допуск до виконання авіаційних робіт на літаку/вертольоті (конкретного типу);

про допуск до виконання монтажних робіт на вертольоті (конкретного типу);

про допуск до роботи інструктором (зазначається номер і дата наказу про допуск, а також рейтинг того органу ОПР, для якого надається допуск); { Абзац десятий підпункту 11.4.3.1 пункту 11.4 розділу 11 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

про допуск до польотів у районах з особливим режимом;

про допуск до буксирування у повітрі;

про допуск до виконання окремих робіт з ТО ПС, перелік яких установлюється регламентом ТО конкретного ПС або окремими вказівками Державіаслужби України;

11.4.3.2. Указуються такі обмеження:

без права перевезення пасажирів;

без права польотів уночі;

без права польотів на міжнародних повітряних лініях;

з медичних показників;

обмеження, що застосовані до власника свідоцтва за порушення;

без права польотів поза зоною аеродромного руху аеродрома/ЗПМ. { Підпункт 11.4.3.2 підпункту 11.4.3 пункту 11.4 розділу 11 доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства

12. Організація видачі свідоцтв авіаційному персоналу

12.1. Порядок заповнення та оформлення свідоцтв

12.1.1. Оформлення та заповнення свідоцтв виконується структурним підрозділом Державіаслужби України з видачі свідоцтв за допомогою комп'ютеризованої системи видачі свідоцтв на пронумерованих бланках, що виготовляються на захищеному папері, у відповідності з розділом 11 цих Правил. У разі відсутності пронумерованих бланків свідоцтв, оформлення та заповнення свідоцтв може проводитися на захищеному папері відповідно до розділу 11 цих Правил. (Пункт 12.1.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.1.2. Оформлення основної (постійної) частини свідоцтва та додаткової (тимчасової) частини під час видачі свідоцтва здійснюється водночас лише комп'ютеризованою системою видачі свідоцтв Державіаслужби України.

Оформлення окремо додаткової (тимчасової) частини свідоцтва під час продовження терміну дії або присвоєння рейтингу також здійснюється затвердженими Державіаслужбою України сертифікаційними центрами, що мають комп'ютер та принтер для комп'ютеризованої системи видачі додаткової частини свідоцтва.

(Пункт 12.1.3 виключено на підставі Наказу Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

12.1.3. Власник свідоцтва втрачає права, зазначені у пунктах II, XII, XIII свідоцтва, у разі: відсутності додаткової (тимчасової) частини свідоцтва; відсутності медичного сертифіката, термін дії якого не скінчився; закінчення терміну дії свідоцтва; наявності підчисток та виправлень у свідоцтві; втрати або крадіжки свідоцтва.

12.2. Порядок підготовки рішення про видачу свідоцтв та їх дублікатів (Назва підрозділу 12.2 в редакції Наказу Мінтрансу N 893 (z0024-02) від 26.12.2001)

12.2.1. Прийняття рішення про видачу свідоцтв авіаційним спеціалістам здійснює структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв. (Пункт 12.2.1 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.2.2. Видача свідоцтв авіаційному персоналу здійснюється структурним підрозділом Державіаслужби України з видачі свідоцтв, на підставі відповідного рішення, яке приймається після розгляду: (Пункт 12.2.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.2.2.1. Для кандидатів на одержання свідоцтв члена екіпажу ПС:
заяви про видачу свідоцтва встановленої форми (додаток 2 до цих Правил);
результатів здачі іспитів з теоретичних дисциплін (додатки 3, 4, 5, 6, 7, 8, 16 до цих Правил), екзаменаційної перевірки на комплексному пілотажному тренажері та сертифікаційної льотної перевірки на повітряному судні (додаток 9 до цих Правил);
медичного сертифіката, відповідного даному свідоцтву;
документа про сплату послуг з видачі свідоцтва.
(Пункт 12.2.2.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.2.2.2. Для кандидатів на одержання свідоцтва інженерно-технічного персоналу:
заяви про видачу свідоцтва встановленої форми (додаток 17 до цих Правил);
копії дипломів (сертифікатів) про закінчення навчального закладу;
особового листка з обліку кадрів авіапідприємства (організації з ТО), засвідченого печаткою;
виписки з трудової книжки, що підтверджує досвід роботи;
результатів здачі іспитів з теоретичних дисциплін (додаток 18 до цих Правил) у затвердженому сертифікаційному центрі та сертифікаційної перевірки на робочому місці за встановленою формою;
документа про сплату послуг з видачі свідоцтва.

12.2.2.3. Для кандидатів на одержання свідоцтва диспетчера служби руху:
заяви про видачу свідоцтва диспетчера служби руху в друкованому вигляді (додаток 11);
результатів здачі екзаменів (тестів, заліків) (додаток 12);
результатів перевірки на диспетчерському тренажері (за його наявності) та перевірки практичних навиків на робочому місці/секторі органу/об'єкта ОНР (додаток 13);
довідки про наявний рівень володіння англійською мовою;

завіреної копії документа про закінчення навчального закладу за фахом;
завіреної копії медичного сертифіката третього класу;
завіреної копії першої сторінки паспорта громадянина України;
завіреної копії першої сторінки закордонного паспорта (за наявності);
документа про сплату послуг з видачі свідоцтва диспетчера служби руху.

{ Підпункт 12.2.2.3 пункту 12.2 розділу 12 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

12.2.2.4. Для кандидатів на одержання свідоцтва оператора служби руху (авіаційної станції):
заяви про видачу свідоцтва диспетчера служби руху (авіаційної станції) (додаток 11);
результатів перевірки на диспетчерському тренажері (за його наявності) та перевірки практичних навиків на робочому місці/секторі органу/об'єкта ОПР (додаток 13);
результатів здачі екзаменів (тестів, заліків) (додаток 24);
завіреної копії документа про закінчення навчального закладу за фахом;
завіреної копії першої сторінки паспорта громадянина України;
завіреної копії першої сторінки закордонного паспорта (за наявності);
документа про сплату послуг з видачі свідоцтва.

{ Підпункт 12.2.2 пункту 12.2 розділу 12 доповнено підпунктом 12.2.2.4 згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

12.2.2.5. Для кандидатів на одержання свідоцтва студента-диспетчера:

заяви про видачу свідоцтва студента-диспетчера служби руху в друкованому вигляді (додаток 11);
довідки про наявний рівень володіння англійською мовою;
завіреної копії документа про закінчення навчального закладу за фахом;
завіреної копії медичного сертифіката третього класу;
завіреної копії першої сторінки паспорта громадянина України;
завіреної копії першої сторінки закордонного паспорта (за наявності);
документа про сплату послуг з видачі свідоцтва.

{ Підпункт 12.2.2 пункту 12.2 розділу 12 доповнено підпунктом 12.2.2.5 згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

12.2.3. Рішення про видачу свідоцтва затверджує заступник голови Державіаслужби України з відповідного напрямку діяльності або начальник управління, яке безпосередньо підпорядковане голові Державіаслужби України.

Право підпису свідоцтв надається посадовим особам відповідних управлінь Державіаслужби України згідно з їх посадовими інструкціями. (Пункт 12.2.3 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.2.4. Заява кандидатів про видачу свідоцтв, які є працівниками авіакомпаній або авіапідприємств, засвідчується посадовою особою та печаткою авіакомпанії або авіапідприємства.

12.2.5. Заяви приватних осіб про видачу свідоцтв засвідчуються посадовою особою структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв (кандидат надає оригінали та засвідчені копії документів, що підтверджують відомості, внесені в заяву). (Пункт 12.2.5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.2.6. Кандидат персонально відповідає за достовірність інформації, зазначеної в заяві. При виявленні недостовірної інформації, структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв може відмовити кандидату у видачі свідоцтва на визначений термін від 1 до 12 місяців. (Пункт 12.2.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.2.7. У разі повторної видачі відповідного свідоцтва у зв'язку із заміною, підвищенням/зниженням категорії, зміною будь-яких даних в основній постійній частині свідоцтва (крім відомостей про вид ПС) старе свідоцтво підлягає вилученню. (Пункт 12.2.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

12.2.8. Під час підвищення (зниження) категорії авіаційного спеціаліста рішенням структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв видається нове свідоцтво. Категорія спеціаліста включається у II та III підпункти свідоцтва, тобто в назву свідоцтва авіаційного спеціаліста та серію. При цьому старе свідоцтво підлягає вилученню та поверненню до органу, що його видав. (Пункт 12.2.8 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

12.2.9. Під час переходу авіаційного спеціаліста ЦА на іншу роботу або в разі звільнення за власним бажанням, станом здоров'я свідоцтво за ним зберігається.

12.2.10. При поновленні на роботі авіаційного спеціаліста, звільненого з вилученням свідоцтва, свідоцтво видається Державіаслужбою України в установленому порядку з правом підвищення категорії після закінчення двох років роботи з моменту поновлення. (Пункт 12.2.10 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

12.2.11. Порядок видачі та продовження терміну дії свідоцтва співробітника із забезпечення польотів установлюється Державіаслужбою України додатково, виходячи з дозволених експлуатанту (АК, АП) процедур здійснення контролю за виконанням польотів, якщо він має сертифікат експлуатанта, виданий Державіаслужбою України.

12.2.12. При загубленні свідоцтва:

12.2.12.1. У кожному окремому випадку загублення проводиться службове розслідування в АК, АП з подальшим поданням таких матеріалів до структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв для видачі нового свідоцтва (дубліката):

а) довідки від правоохоронних органів про звернення власника свідоцтва щодо обставин загублення;

б) акта комісії АК, АП про службове розслідування;

в) наказу керівника АК, АП за результатами службового розслідування;

г) копій документів попередньої сертифікації для видачі/продовження терміну дії свідоцтва;

г) заяви про видачу дубліката свідоцтва. У разі загублення свідоцтв приватного пілота, пілота планера, пілота вільного аеростата та пілота НПС вимоги підпунктів "б" і "в" цього підпункту не застосовуються.

{ Пункт 12.2.12.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, Наказом Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

12.2.12.2. Структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв на підставі поданих документів приймає рішення:

а) про недійсність загубленого свідоцтва;

б) про доцільність видачі дубліката свідоцтва на підставі попередньої сертифікації (якщо термін дії загубленого свідоцтва не скінчився) або направлення авіаційного спеціаліста в сертифікаційну комісію для здачі іспитів з теоретичних дисциплін, екзаменаційної перевірки на комплексному пілотажному тренажері та екзаменаційної перевірки за фахом.

(Пункт 12.2.12.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.2.12.3. Дублікат свідоцтва видається Державіаслужбою України у встановленому цими Правилами порядку. Поновлення дубліката тимчасової (додаткової) частини здійснюється органом, що її видав.

12.2.12.4. Під час оформлення дубліката свідоцтва відмітка "Дублікат N 1" робиться в обліковій картці фахівця комп'ютеризованої системи видачі свідоцтв.

12.2.12.5. Питання про видачу дубліката N 2 свідоцтва будь-якому авіаспеціалісту вирішує структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв. (Пункт 12.2.12.5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.3. Терміни дії свідоцтв та вимоги щодо їх продовження

12.3.1. Терміни дії свідоцтв установлюються:

24 місяці для свідоцтва приватного пілота (літак/вертоліт);

12 місяців для свідоцтва комерційного пілота (літак/вертоліт);

12 місяців для свідоцтва транспортного пілота (літак/вертоліт);

24 місяці для свідоцтва пілота планера;

24 місяці для свідоцтва пілота вільного аеростата;

24 місяці для свідоцтва пілота НПС;

12 місяців для свідоцтва штурмана;

12 місяців для свідоцтва бортінженера;

12 місяців для свідоцтва бортрадиста;

24 місяці для свідоцтва бортоператора;

24 місяці для свідоцтва бортпровідника;

24 місяці для свідоцтва льотчика-спостерігача;

5 років для свідоцтва техника з технічного обслуговування повітряних суден;

5 років для свідоцтва інженера з технічного обслуговування повітряних суден;

24 місяці для свідоцтва диспетчера служби руху;

12 місяців для свідоцтва співробітника із забезпечення польотів.

(Пункт 12.3.1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.3.2. Продовження терміну дії свідоцтва здійснюється в структурному підрозділі Державіаслужби України з видачі свідоцтв, сертифікаційних центрах або сертифікаційних підрозділах організацій, яким надано таке право Державіаслужбою України. (Пункт 12.3.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.3.3. Для продовження терміну дії свідоцтва потрібно:

12.3.3.1. Власникам свідоцтва члена екіпажу ПС:

подати заяву про продовження строку дії свідоцтва члена екіпажу (додаток 19 до цих Правил);
представити результати сертифікаційної льотної та кваліфікаційної (професійної) перевірок;
представити чинний медичний сертифікат, відповідний даному свідоцтву;

власникам свідоцтв комерційних і транспортних пілотів, штурмана, бортінженера, бортрадиста, бортоператора, бортпровідника та льотчика-спостерігача - скласти іспити або відповідний комплексний іспит з теоретичних дисциплін;

власникам свідоцтв категорій пілотів, що вказані в підпункті 12.3.9 пункту 12.3 цього розділу, - представити документи, що підтверджують відповідність вимогам про самостійний наліт, а в разі невідповідності - скласти іспити або відповідний комплексний іспит з теоретичних дисциплін;

представити свідоцтво та стару тимчасову додаткову частину. { Пункт 12.3.3.1 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, N 27 (з0072-03) від 16.01.2003; в редакції Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

12.3.3.2. Власникам свідоцтва інженерно-технічного персоналу:

подати заяву про продовження строку дії свідоцтва (додаток 20 до цих Правил) з результатами сертифікаційної перевірки на робочому місці за встановленою формою;

подати виписку з трудової книжки, що підтверджує досвід роботи;

представити свідоцтво та стару тимчасову додаткову частину;

скласти іспити з теоретичних дисциплін.

12.3.3.3. Власникам свідоцтва диспетчера служби руху подати:

заяву про продовження терміну дії свідоцтва (додаток 21);

сертифікаційний акт з результатами сертифікаційної перевірки (додаток 12);

протокол перевірки практичних навиків з ОПР на робочому місці (додаток 13);

протокол перевірки практичних навиків з ОПР на диспетчерському тренажері (за наявності відповідних тренажерів) (додаток 13);

завірену копію чинного медичного сертифіката, що відповідає медичному стандарту третього класу;

завірену копію свідоцтва диспетчера служби руху та оригінал додатка до свідоцтва диспетчера служби руху.

12.3.3.3.1. Сертифікаційні перевірки з теоретичних дисциплін, перевірки практичних навиків з ОПР на робочому місці, на диспетчерському тренажері (за його наявності) при продовженні терміну дії свідоцтва диспетчера служби руху має бути організовано та здійснено завчасно - до закінчення терміну його дії.

12.3.3.3.2. Як виняток, диспетчер служби руху може здійснювати права власника свідоцтва диспетчера служби руху після закінчення терміну його дії протягом часу заміни додатка до свідоцтва диспетчера служби руху, але не більше одного місяця.

{ Пункт 12.3.3.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000; в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

12.3.4. Продовження терміну дії свідоцтва здійснюється шляхом видачі нової додаткової (тимчасової) частини із зазначенням у ній терміну дії, що засвідчується підписом повноважної особи Державіаслужби України (згідно з пунктом 12.2.3 цих Правил) або керівника затвердженого сертифікаційного центру та відповідною печаткою. Оформлений сертифікаційний акт зберігається у фахівця. Заява фахівця та копія сертифікаційного акта для продовження терміну дії свідоцтва зберігається у матеріалах структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв або сертифікаційного центру за місцем продовження, дані про авіафахівця передаються до Державіаслужби України та зберігаються в комп'ютеризованій системі видачі свідоцтв. (Пункт 12.3.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

12.3.5. Встановлюється такий порядок початку строку дії свідоцтв:

12.3.5.1. Для свідоцтв комерційних і транспортних пілотів, штурмана, бортінженера, бортрадиста, бортоператора, бортпровідника, льотчика-спостерігача та персоналу служби руху - з дати видачі медичного сертифіката.

12.3.5.2. Для свідоцтв членів екіпажу, що вказані в підпункті 12.3.9 пункту 12.3 цього розділу, - з дати видачі додаткової тимчасової частини дії свідоцтва.

12.3.5.3. Для інших свідоцтв - з дати останнього іспиту з теоретичних дисциплін.

{ Пункт 12.3.5 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, Наказу Міністерства інфраструктури N 207 (з0730-12) від 10.04.2012 }

12.3.6. Право прийняття іспитів або комплексного іспиту з теоретичних дисциплін мають експерти Державіаслужби України, екзаменатори сертифікаційних центрів або сертифікаційних підрозділів організацій, яким надане таке право Державіаслужбою України. (Пункт 12.3.6 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (з0072-03) від 16.01.2003)

12.3.7. Испити з теоретичних дисциплін фахівець здає згідно з розкладом, затвердженим керівником сертифікаційного центру або начальником структурного підрозділу з видачі свідоцтв Державіаслужби України у термін не більше одного місяця та не більше чотирьох іспитів на день.

12.3.8. При незадовільній здачі будь-якого іспиту з теоретичних дисциплін допускається не більше двох спроб перездачі цього іспиту, з наданням не менше двох днів на підготовку. Якщо після другої спроби кандидат отримав незадовільну оцінку, то начальник структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає обсяг додаткової теоретичної підготовки (підвищення кваліфікації, індивідуальна підготовка і таке інше), після чого іспити здаються знову в повному обсязі. (Пункт 12.3.8 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.3.9. Продовження терміну дії свідоцтва приватного пілота, пілота планера, пілота ВА, пілота НПС здійснюється за умови, якщо власником свідоцтва буде надано підтвердження:

а) для приватного пілота (літак/вертоліт):

про самостійний наліт 25 годин, серед них 3 польоти за маршрутом протягом не менш як 100 км з посадкою до повної зупинки, а також 25 зльотів та посадок у якості КПС протягом останніх 24 місяців. Дозволяється зараховувати до цього нальоту не більш як 10 годин нальоту, виконаних з пілотом-інструктором;

б) для пілота планера:

про самостійний наліт 10 годин або 30 польотів протягом останніх 24 місяців. Дозволяється зараховувати до цього нальоту не більш як 5 годин нальоту, виконаних з пілотом-інструктором планера;

в) для пілота ВА:

про самостійний наліт не менш як 10 годин протягом останніх 24 місяців. У разі зменшеної кількості годин нальоту продовження терміну дії свідоцтва здійснюється після позитивного висновку пілота-інструктора ВА про результати контрольного польоту;

г) для пілота НПС:

про самостійний наліт 18 годин у якості КПС, серед них 5 польотів за маршрутом поза видимістю аеродрому - протягом останніх 24 місяців. Дозволяється зараховувати до цього нальоту не більш як 9 годин нальоту, виконаних з пілотом-інструктором НПС.

12.4. Порядок внесення та відновлення рейтингів

12.4.1. Внесення та відновлення рейтингів авіаційному персоналу здійснюється на підставі діючих нормативних документів з організації льотної роботи, підтримання льотної придатності ПС, регулювання ВПП, організації ОНР, згідно з програмами підготовки авіаційного персоналу в АП, АК, навчальних закладах ЦА після перевірки інспекторами Державіаслужби України або командно-льотним та інструкторським складом сертифікаційних центрів, АП, АК, навчальних закладів ЦА, який затверджено Державіаслужбою України для сертифікаційних перевірок.

12.4.2. Внесення рейтингу в підпункт XII додаткової (тимчасової) частини свідоцтва здійснюється на підставі акта перевірки та засвідчується підписом повноважної особи й відповідною печаткою Державної авіаційної служби України. (Пункт 12.4.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

12.4.3. При зміні додаткової (тимчасової) частини свідоцтва рейтинг вноситься комп'ютеризованою системою видачі свідоцтв на підставі попереднього запису або наданих матеріалів у відповідності з пунктом 12.4.2 цих Правил та зберігається в базі даних.

12.4.4. Відновлення терміну дії свідоцтва і рейтингів приватного пілота, пілота планера, пілота ВА, пілота НПС здійснюється за умови:

12.4.4.1. Якщо власник свідоцтва протягом останніх 24 місяців перед поданням заявки про відновлення терміну дії свідоцтва і рейтингів продемонстрував під контролем інспектора Державіаслужби України або затвердженого Державіаслужбою України пілота-інструктора льотну підготовку, пройшов перевірку та виконав норми згідно з пунктом 12.3.9 цих Правил.

12.4.4.2. Якщо після закінчення терміну дії свідоцтва минуло більш як 36 місяців, то власник свідоцтва повинен пройти теоретичну підготовку в обсязі початкової, скласти іспити та виконати вимоги згідно з пунктом 12.4.4.1 цих Правил.

12.5. Порядок призначення екзаменаторів, яким надано право проведення сертифікаційних перевірок на ПС (за фахом) та/або кваліфікаційних (професійних) перевірок, перевірок практичної роботи з ТО ПС і перевірки на робочому місці з ОНР для продовження терміну дії (видачі) свідоцтва, внесення рейтингу проводиться згідно з процедурами, що визначені Державіаслужбою України. (Пункт 12.5 в редакції Наказу Мінтрансу N 27 (z0072-03) від 16.01.2003)

12.6. Порядок визнання свідоцтв авіаційного персоналу або видачі свідоцтв та рейтингів на підставі свідоцтв, виданих іншими державами.

12.6.1. Порядок визнання свідоцтв авіаційного персоналу, виданих іншими державами

12.6.1.1. Для визнання дійсності свідоцтва, виданого іншою державою, потрібно:

12.6.1.1.1. Подати до відповідного структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв заяву власника свідоцтва або авіакомпанії про визнання свідоцтва.

12.6.1.1.2. Пред'явити особисто оригінал свідоцтва та представити його копію.

12.6.1.1.3. Пред'явити особисто льотну книжку (для члена екіпажу ПС) та/або інші документи, що підтверджують освіту, досвід роботи та відповідні перевірки практичної роботи власника свідоцтва.

12.6.1.1.4. Пред'явити особисто оригінал медичного сертифіката та представити його копію (для членів екіпажу та диспетчерів служби руху).

12.6.1.2. Відповідний структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв проводить аналіз представлених власником свідоцтва, виданого в іншій державі, документів на їх відповідність вимогам цих Правил та здійснює запити до авіаційної влади держави, що видала свідоцтво, з питань достовірності інформації та відповідних вимог щодо видачі свідоцтв у цій державі.

12.6.1.3. Якщо між Україною та державою, що видала свідоцтво, немає відповідної міждержавної угоди про взаємне визнання свідоцтв авіаційного персоналу, то заявнику потрібно представити документи про:

12.6.1.3.1. Підтвердження медичного сертифіката власника свідоцтва ЦЛЛСК України (для членів екіпажу та диспетчерів служби руху).

12.6.1.3.2. Складання іспиту власником свідоцтва дисципліни "Повітряне право" з таких питань:

а) правила польотів;

б) керівництво з виконання польотів (з технічного обслуговування).

12.6.1.4. У залежності від місця базування та району виконання польотів (авіаційних робіт) на ПС, зареєстрованих в Україні, а також на підставі аналізу представлених власником свідоцтва та документів відповідний структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв визначає додаткові вимоги для визнання дійсності свідоцтв авіаційного персоналу, виданих іншою державою.

12.6.2. Порядок видачі свідоцтв та рейтингів на підставі свідоцтв, виданих іншими державами

12.6.2.1. Для отримання свідоцтва авіаційного персоналу в Україні на підставі свідоцтва, виданого в іншій державі, потрібно:

12.6.2.1.1. Подати до відповідного структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв заяву власника свідоцтва, виданого в іншій державі, про видачу відповідного свідоцтва авіаційного фахівця України.

12.6.2.1.2. Пред'явити особисто оригінал свідоцтва, виданого в іншій державі, та представити його копію.

12.6.2.1.3. Пред'явити особисто льотну книжку (для члена екіпажу ПС) та/або інші документи, що підтверджують освіту, досвід роботи та відповідні перевірки практичної роботи власника свідоцтва, виданого в іншій державі.

12.6.2.1.4. Пред'явити особисто до ЦЛЛСК України медичну книжку, оригінал медичного сертифіката та представити його копію (для членів екіпажу та диспетчерів служби руху).

12.6.2.2. Відповідний структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв:

12.6.2.2.1. Проводить аналіз представлених власником свідоцтва, виданого в іншій державі, документів на їх відповідність вимогам цих Правил та взаємодіє з авіаційною владою держави, що видала свідоцтво, з питань достовірності представленої інформації та відповідних вимог щодо видачі свідоцтв в цій державі.

12.6.2.2.2. На підставі проведеного аналізу визначає необхідність щодо проведення додаткової підготовки або відповідної перевірки практичної роботи для кандидата на отримання свідоцтва авіаційного персоналу в Україні (наприклад курсів підвищення кваліфікації, перевірки на тренажері, сертифікаційної льотної перевірки і таке інше) або тільки складання іспитів з теоретичної підготовки в обсязі відповідного сертифікаційного акта.

12.6.2.3. ЦЛЛСК України:

12.6.2.3.1. Проводить аналіз представлених власником свідоцтва, виданого в іншій державі, медичних документів щодо їх відповідності вимогам медичної сертифікації авіаційного персоналу цивільної авіації України.

12.6.2.3.2. На підставі проведеного аналізу визначає необхідність щодо додаткових медичних обстежень кандидата на отримання відповідного медичного сертифіката або його видачі без таких.

(Підрозділ 12.6 в редакції Наказу Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

12.7. Видача та облік свідоцтв. Ведення реєстру видачі свідоцтв (Назва підрозділу 12.7 в редакції Наказу Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

12.7.1. Облік виданих свідоцтв ведеться у структурному підрозділі Державіаслужби України з видачі свідоцтв за допомогою комп'ютеризованої системи видачі свідоцтв.

12.7.2. Реєстр видачі свідоцтв ведеться у структурному підрозділі Державіаслужби України з видачі свідоцтв (додаток 22 до цих Правил). У затверджених сертифікаційних центрах ведеться реєстр видачі додаткових (тимчасових) частин до свідоцтв.

Записи в реєстрі свідоцтв та додаткової (тимчасової) частини здійснюються чорним чорнилом. Підчистки не допускаються. Виправлення слід обумовлювати та засвідчувати в установленому порядку.

Реєстри видачі свідоцтв та додаткової (тимчасової) частин повинні бути пронумеровані, прошнуровані, засвідчені підписом начальника структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв (керівника сертифікаційного центру) та печаткою.

12.7.3. Пронумеровані бланки додаткових частин свідоцтв надаються затвердженим сертифікаційним органам на підставі їх заяв. Оплата вартості пронумерованих бланків додаткових частин свідоцтв здійснюється за рахунками, що їх пред'являє бухгалтерія Державіаслужби України. (Пункт 12.7.3 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.7.4. Одержані пронумеровані бланки додаткових частин свідоцтв повинні бути оприбутковані в реєстрі надходження додаткових частин. (Пункт 12.7.4 в редакції Наказу Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.7.5. Посадові особи структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв або сертифікаційного центру забезпечують належне зберігання та облік пронумерованих бланків свідоцтв та додаткових (тимчасових) частин. (Пункт 12.7.5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.7.6. Кожне видане свідоцтво або додаткова (тимчасова) частина обліковується в комп'ютеризованій системі видачі свідоцтв та в реєстрі видачі свідоцтв і додаткових частин.

12.7.7. Керівники сертифікаційних центрів надають у структурний підрозділ Державіаслужби України з видачі свідоцтв інформацію про продовження терміну дії свідоцтв (на комп'ютерних дискетах або за допомогою комп'ютерної мережі) для внесення її у базу даних комп'ютеризованої системи видачі свідоцтв. Щокварталу подається звіт про витрату пронумерованих бланків додаткових (тимчасових) частин свідоцтв.

Структурним підрозділом з видачі свідоцтв щокварталу подається звіт голові Державіаслужби України про всі видані та продовжені свідоцтва. (Пункт 12.7.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (z0779-00) від 23.10.2000)

12.7.8. Якщо особа авіаційного персоналу припиняє свою діяльність, передбачену його свідоцтвом, то в базі даних комп'ютеризованої системи видачі свідоцтв та в реєстрі робиться відповідна відмітка.

12.7.9. При вилученні свідоцтва авіаційного спеціаліста воно повертається до структурного підрозділу Державіаслужби України з видачі свідоцтв, де знищується в установленому порядку. Про що складається відповідний акт.

12.7.10. На спеціалістів, звільнених з ЦА, а також у разі виходу їх на пенсію облікові дані в комп'ютеризованій системі видачі свідоцтв зберігаються протягом п'яти років.

12.7.11. Структурним підрозділом Державіаслужби України з видачі свідоцтв, сертифікаційними центрами, МКК АП та АК ведеться обов'язковий перелік документів щодо їх діяльності, зазначений в додатку 23 до цих Правил.

Додаток 1
до пункту 4.16 Правил
видачі свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

Державна авіаційна служба України	State Department of Aviation Transport
СЕРТИФІКАТ ВИЗНАННЯ CERTIFICATE OF VALIDATION N _____	
Цим Сертифікатом визначається, що власник свідоцтва Its hereby validated that the holder of the Licence	
Прізвище _____ Full name _____	
Свідоцтво _____ Licence _____	
_____ дата видачі _____ date of issue	

Видане Issued by	_____
має право користуватися правами, які надає це свідоцтво, в Україні is authorised to make use of the privileges granted by the licence in Ukraine Дійсне тільки для повітряного судна: Valid only for:	
Тип повітряного судна Type of aircraft	_____
Реєстраційний номер Registration mark	_____
Яке належить Owned	_____
Перебуває в експлуатації Operated by	_____
Цей Сертифікат дійсний до This Certificate valid till	_____
Дата видачі Date of issue	_____
Повноважна особа Licensed Officer	_____
Підпис Signature	_____

(Додаток 1 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000; в редакції Наказу Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

Додаток 2
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

Заява про видачу свідоцтва члена екіпажу

До _____ (назва уповноваженого органу ЦА)
Від _____

(прізвище, ім'я, по батькові) Місце роботи, адреса, телефон

Посада _____

Домашня

адреса, телефон _____

Дата народження _____ Стать _____ Громадянство _____

Освіта загальна _____ спеціальна _____ остання перепідготовка _____
Прошу _____ (видати свідоцтво)
Тип ПС _____
Діюче свідоцтво: _____ (назва, серія, N, строк дії)
Наліт: загальний _____ год., з них уночі _____ год. самостійний _____ год., з них уночі _____ год. самостійний за типами ПС _____ у тому числі в якості _____ (член екіпажу, годин за типами ПС)

Тренування на комплексному
пілотажному тренажері _____ за останні 12 місяців _____ год. (вказати тип тренажеру)

Визнаний придатним до льотної роботи за _____ медичним стандартом
(назва ЛЛСК, дата видачі та номер медичного сертифіката)

Наявність авіаційних подій

(характер, тип ПС, дата, винуватці, наліт після авіаційної події)	
Підпис кандидата _____	Дата _____
Достовірність даних засвідчую _____ (посада, підпис, прізвище)	
М.П.	

До заяви додаються:

1. Сертифікаційний акт від _____;
----

2. Результати екзаменаційної перевірки на КТЛ та льотної перевірки на ПС.

3. Довідка про сплату послуг з видачі свідоцтва N _____ від _____.

Рішення про видачу свідоцтва _____

Посадова особа _____ (підпис)
Матеріали для розгляду підготовлені _____ (підпис)
М.П.

(Додаток 2 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

Додаток 3
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

**Сертифікаційний акт
для отримання свідоцтва пілота**

(прізвище, ім'я, по батькові)
Місце роботи _____

Спеціальність,

клас _____

Посада,

тип ПС _____

N з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище	Підпис і
		експерта	дата	
1.	Повітряне право			
2.	Експлуатація повітряних суден та силових установок			
3.	Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання			
4.	Підготовка та виконання польоту			

5.	Людський фактор				
6.	Авіаційна метеорологія				
7.	Повітряна навігація				
8.	Експлуатаційні процедури				
9.	Практична аеродинаміка				
10.	Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну				

Секретар сертифікаційної комісії _____
Голова сертифікаційної комісії _____
(дата, підпис)

М.П.

Примітка. Фахівці, які виконують польоти міжнародними повітряними лініями, іспит з дисципліни "Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну" складають англійською мовою.

(Додаток 3 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 4
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

**Сертифікаційний акт
для отримання свідоцтва штурмана**

(прізвище, ім'я, по батькові)					
Місце роботи _____					
Спеціальність,	клас _____				
Посада,	тип ПС _____				

N з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище	Підпис і	
		експерта	дата		

1.	Повітряне право				

2.	Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання				

3.	Підготовка та виконання польоту				

4.	Людський фактор				

5.	Авіаційна метеорологія				
6.	Повітряна навігація				
7.	Експлуатаційні процедури				
8.	Практична аеродинаміка				
9.	Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну				

Секретар сертифікаційної комісії _____
Голова сертифікаційної комісії _____
(дата, підпис)

М.П.

Примітка. Фахівці, які виконують польоти міжнародними повітряними лініями, іспит з дисципліни "Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну" складають англійською мовою.

(Додаток 4 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 5
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

**Сертифікаційний акт
для отримання свідоцтва бортінженера**

(прізвище, ім'я, по батькові)					
Місце роботи _____					
Спеціальність, клас _____					
Посада, тип ПС _____					
№ з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище	Підпис і	
		експерта	дата		
1.	Повітряне право				
2.	Експлуатація повітряних суден та силових установок				
3.	Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання				
4.	Людський фактор				
5.	Експлуатаційні процедури				

6.	Практична аеродинаміка				
7.	Загальні поняття про правила ведення радіозв'язку				

Секретар сертифікаційної комісії _____
Голова сертифікаційної комісії _____
(дата, підпис)

М.П.

Примітка. Фахівці, які виконують польоти міжнародними повітряними лініями, іспит з дисципліни "Загальні поняття про правила ведення радіозв'язку" складають англійською мовою.

(Додаток 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 6
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

**Сертифікаційний акт
для отримання свідоцтва бортрадиста**

(прізвище, ім'я, по батькові)																																									
Місце роботи _____																																									
Спеціальність,	клас _____																																								
Посада,	тип ПС _____																																								
<table border="1"> <thead> <tr> <th>№ з/п</th> <th>Назва дисципліни</th> <th>Оцінка</th> <th>Прізвище експерта</th> <th>Підпис і дата</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Повітряне право</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Людський фактор</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Авіаційна метеорологія</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Повітряна навігація</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>6.</td> <td>Експлуатаційні процедури</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7.</td> <td>Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		№ з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище експерта	Підпис і дата	1.	Повітряне право				2.	Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання				3.	Людський фактор				4.	Авіаційна метеорологія				5.	Повітряна навігація				6.	Експлуатаційні процедури				7.	Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну			
№ з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище експерта	Підпис і дата																																					
1.	Повітряне право																																								
2.	Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання																																								
3.	Людський фактор																																								
4.	Авіаційна метеорологія																																								
5.	Повітряна навігація																																								
6.	Експлуатаційні процедури																																								
7.	Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну																																								

Секретар сертифікаційної комісії _____
 Голова сертифікаційної комісії _____
 (дата, підпис)
 М.П.

Примітка. Фахівці, які виконують польоти міжнародними повітряними лініями, іспит з дисципліни "Правила ведення радіозв'язку та фразеологія радіообміну" складають англійською мовою.

(Додаток 6 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 7
 до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
 свідоцтв авіаційному персоналу
 в Україні

**Сертифікаційний акт
 для отримання свідоцтва бортоператора**

(прізвище, ім'я, по батькові)
 Місце роботи _____

Спеціальність,

клас _____

Посада,

тип ПС _____

N з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище	Підпис і
		експерта	дата	
1.	Повітряне право			
2.	Експлуатація повітряних суден та силових установок			
3.	Експлуатація авіаційного та радіоелектронного обладнання			
4.	Людський фактор			
5.	Експлуатаційні процедури			
6.	Перевезення небезпечних вантажів			
7.	Аерофотознімальне обладнання ПС, АФ апаратура та спецприлади			
8.	Регламентні роботи на апаратурі в польових умовах			
9.	Керівництво з аерофотознімальних робіт. Основні			

	положення з аерофотознімання					
10.	Технічна експлуатація аерофотознімальних апаратів, спецприладів та обладнання					
11.	Загальні відомості про радіонавігаційні та радіолокаційні засоби забезпечення польотів					
12.	Програми та методики льотних перевірок інструментальних систем посадки аеродромів					
Секретар сертифікаційної комісії _____						
Голова сертифікаційної комісії _____						
(дата, підпис)						
М.П.						
Примітка. При одержанні свідоцтва, підвищенні в класі та продовженні терміну дії: бортоператори аерофотознімання здають іспити з дисциплін 1 - 5, 7 - 10 цього сертифікаційного акта; бортоператори вантажного ПС здають іспити з дисциплін 1 - 6 цього сертифікаційного акта; бортоператори апаратури льотного контролю з об'льоту наземних РТЗ аеропортів здають іспити з дисциплін 1 - 5, 11, 12 цього сертифікаційного акта.						

(Додаток 7 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 8
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

**Сертифікаційний акт
для видачі свідоцтва льотчика-спостерігача**

(прізвище, ім'я, по батькові)						
Місце роботи _____						
Спеціальність _____						
Посада _____						
N з/п	Найменування дисциплін	Оцінка	Прізвище	Підпис		
		експерта	і дата			
1.	Повітряне право					
2.	Повітряна навігація					
3.	Авіаційна метеорологія					
4.	Людський фактор					
5.	Основні льотно-технічні					

	характеристики ПС, прилади, радіообладнання та електрообладнання ПС, їх льотна експлуатація				
6.	Парашутно-десантна підготовка та аварійно-рятувальні засоби				
7.	Охорона лісів від пожеж				
8.	Основні тактико-технічні характеристики засобів пожежогасіння, радіозв'язку та спеціальної апаратури				
9.	Охорона праці та техніка безпеки при авіаційній охороні лісів				
Секретар сертифікаційної комісії _____					
Голова сертифікаційної комісії _____					
(дата, підпис)					
М.П.					

(Додаток 8 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінітрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 9
до пункту 12.2.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

Льотна перевірка

(прізвище, ім'я, по батькові)
(посада, тип ПС, місце роботи)
Здійснено перевірку _____ (техніка пілотування, практична робота у повітрі)
за (в) _____ (вказується маршрут або аеродром перевірки)
Тривалість польоту _____ год. _____ хв., серед них уночі _____ год. _____ хв.
Кількість заходжень на посадку _____, посадок _____.
Дата перевірки " ____ " _____
Оцінка _____ . Висновок перевірника _____
Перевірник _____ (клас, посада, підпис, прізвище)
М.П. " ____ " _____
Перевірка техніки літаководіння в рейсових (маршрутних) польотах. Перевірено _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
(посада, тип ПС, місце роботи)

за маршрутом _____.
Тривалість польоту _____ год. _____ хв., серед них уночі _____ год. _____ хв.
Дата перевірки " ____ " _____
Оцінка _____ . Висновок перевіряючого _____
Перевірник _____ (клас, посада, підпис, прізвище)
М.П. " ____ " _____

Продовження додатка 9

Льотна перевірка

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)
(посада, тип ПС, місце роботи)
Здійснено перевірку _____ (практична робота в польоті)
за (в) _____ (вказується маршрут або аеродром перевірки)
Тривалість польоту _____ год. _____ хв., серед них уночі _____ год. _____ хв.
Кількість заходжень на посадку _____, посадок _____.
Дата перевірки " ____ " _____
Оцінка _____ . Висновок перевіряючого _____
Перевірник _____ (клас, посада, підпис, прізвище)
М.П. " ____ " _____
Перевірка практичної роботи на комплексному тренажері. Перевірено _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
(посада, тип ПС, місце роботи)
на КТС _____
Тривалість польоту _____ год. _____ хв.
Дата перевірки " ____ " _____
Оцінка _____ . Висновок перевіряючого _____
Перевірник _____ (клас, посада, підпис, прізвище)
М.П. " ____ " _____

(Додаток 9 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Класифікація повітряних суден

Клас повітряного судна	Максимальна сертифікована злітна маса, кг	
	літака	вертольота
1	75000 і більше	10000 і більше
2	від 30000 до 75000	від 5000 до 10000
3	від 10000 до 30000	від 2000 до 5000
4	до 10000*	до 2000
Надлегке повітряне судно	450 кг і менше	

* З метою конкретизації вимог до авіаційних фахівців, які експлуатують літаки 4-го класу, в рамках цього класу встановлюється розмежування злітної маси: понад 5700 кг та 5700 кг і менше.

(Додаток 10 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 11
до підпунктів 12.2.2.3,
12.2.2.4 та 12.2.2.5 Правил
видачі свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

ЗАЯВА
на видачу свідоцтва диспетчера служби руху/ оператора служби руху (авіаційної станції) /студента-диспетчера служби руху

Сертифікаційній комісії _____ (назва уповноваженого органу ЦА)
Від _____ (прізвище, ім'я, по батькові українською мовою)
_____ (прізвище, ім'я, по батькові англійською мовою)
Місце роботи (навчання), адреса, телефон _____
Посада _____
Місце проживання, телефон _____
Дата народження _____ Стать _____ Громадянство _____
Освіта загальна _____
спеціальна _____
остання перепідготовка _____
Прошу _____ (видати свідоцтво диспетчера/оператора служби руху/студента-диспетчера)
Чинне свідоцтво _____

(назва, серія, N, термін дії)

Допущений до обслуговування повітряного руху _____

(назва робочого місця/ сектора органу/ об'єкта ОПР)

Визнаний придатним до роботи диспетчером/оператором за _____
медичним стандартом

(назва ЛЛСК, дата видачі та номер медичного сертифіката)

Підпис кандидата _____ Дата _____

Достовірність даних засвідчую _____
(посада, підпис, прізвище)

М.П.

До заяви додається:

Довідка про сплату послуг з видачі свідоцтва

N _____ від _____

Рішення про видачу свідоцтва _____

Посадова особа _____
(підпис)

Матеріали для розгляду підготовлені _____
(підпис)

М.П.

{ Додаток 11 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, N 893 (з0024-02) від 26.12.2001; в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Додаток 12
до підпунктів 12.2.2.3
та 12.3.3.3 Правил видачі
свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

СЕРТИФІКАЦІЙНИЙ АКТ перевірки теоретичних знань

(прізвище, ім'я, по батькові)

Місце роботи _____

Спеціальність _____

Посада, робоче місце, орган ОПР _____

N з/п	Назва дисципліни	Оцінка (або % правильних відповідей)	Прізвище	Підпис, дата
1	Повітряне право			
2	Обладнання та технічні засоби			

для ОПР				
3	Загальні знання (принципи польоту, принципи експлуатації та функціонування ПС, силових установок та систем, характеристики ПС, що мають відношення до процесу ОПР)			
4	Можливості та обмеження людини (людський фактор)			
5	Метеорологія			
6	Повітряна навігація			
7	Експлуатаційні процедури			
Секретар сертифікаційної комісії/ МКК				
Голова сертифікаційної комісії/ МКК				
М.П. (дата, підпис)				

{ Додаток 12 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000; в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Додаток 13
до підпунктів 12.2.2.3
та 12.2.2.4 Правил видачі
свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

ПРОТОКОЛ перевірки практичних навиків з ОПР

(прізвище, ім'я та по батькові)
(посада, підрозділ)
Перевірку _____ (безпосереднього ОПР, планування та забезпечення)
проведено на робочому місці/ секторі органу/ об'єкта ОПР/

диспетчерському тренажері _____ (назва)		
Дата, метеорологічні умови _____		
(кількість ПС, що одночасно обслуговуються)		

№ з/п	Технологічні операції	Оцінка
1	Прийом чергування та підготовка робочого місця	
2	Знання метеорологічних умов та взаємного розташування ПС у зоні відповідальності	
3	Дотримання правил та процедур ОНР згідно з робочою інструкцією органу ОНР	
4	Використання радіотехнічних засобів та засобів зв'язку	
5	Дотримання правил ведення радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну	
6	Ведення встановленої документації (згідно з робочою інструкцією органів ОНР)	
7	Дії при виникненні непередбачених обставин, особливих випадків у польоті тощо (згідно з робочою інструкцією органів ОНР)	

Тривалість перевірки _____ год.		
Загальна оцінка _____		
Зауваження та висновки перевіряючого _____		

Перевірник _____ (посада, підпис, прізвище)		
" ____ " _____ (дата)		

Примітка. Пункт 7 розповсюджується тільки при перевірці практичних навиків з ОНР на диспетчерському тренажері.

{ Додаток 13 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Додаток 14
до пункту 4.28 Правил видачі
свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

ШКАЛА
оцінювання рівнів володіння мовою
для ведення радіотелефонного зв'язку

РІВЕНЬ	ВИМОВА	СТРУКТУРА	ЛЕКСИКОН	ВІЛЬНІСТЬ	РОЗУМІННЯ	
	діалект та/	відповідні	(ЗАПАС СЛІВ)	ВОЛОДІННЯ	МОВОЮ	
	/або акцент,	граматичні				
	зрозумілий	структури та				
	для	побудова				
	авіаційної	речення				
	спільноти	визначаються				
		лінгвістичними				
		функціями, що				
		відповідають				
		конкретному				
		завданню				
1	2	3	4	5	6	7
	Вимова,	Постійне	Запас слів та	Спроможність	Упевнене	Легке
ЕКСПЕРТНИЙ	наголос,	дотримування	правильність	природно та	розуміння	спілкування
РІВЕНЬ	ритм та	простих і	їх	невимушено	практично в	у майже всіх
	інтонація,	складних	застосування	говорити	усіх	ситуаціях.
6	хоча і	граматичних	є достатніми	протягом довгого	ситуаціях,	Сприймання
	можуть	конструкцій та	для	часу. Мову	уключно з	словесних
	знаходиться	побудови	ефективного	урізноманітнено	розумінням	реплік й
	під впливом	речень	спілкування	стилістично,	лінгвістичних	невербальних
	рідної мови		широким колом	наприклад для	та культурних	сигналів та
	або		знайомих та	підкреслення	особливостей	відповідне
	регіональних		незнайомих	окремих		реагування
	особливостей,		тем. Лексикон	моментів.		на них
	практично		ідіоматичний,	Правильно і		
	ніколи не		насичений	легко		
	перешкоджають		нюансами та	використовуються		
	розумінню		стилістично	структурні		
			забарвлений	елементи мови та		
			зв'язки			
	Вимова,	Постійне	Запас слів та	Спроможність	Точне	Негайне
ВИСОКИЙ	наголос,	дотримування	правильність	відносно легко	розуміння	реагування,
РІВЕНЬ	ритм та	базових	їх	говорити	загальних,	доречне та
5	інтонація,	граматичних	застосування	протягом довгого	конкретних	інформа-
	незважаючи	конструкцій	є достатніми	часу на знайомі	та пов'язаних	тивне.
	на вплив	та побудови	для	теми, проте мову	з роботою тем	Ефективно
	рідної мови	речень.	ефективного	не	та практично	підтримує
	або	Спроби	спілкування	урізноманітнено	повне	діалог
	регіональних	застосовувати	на загальні,	стилістично.	розуміння в	"промовець
	особливостей,	складні	конкретні та	Використовуються	разі	"- слухач"
	лише інколи	конструкції,	пов'язані з	відповідні	виникнення у	
	перешкоджають	але з	роботою теми.	структурні	промовця	
	розумінню	помилками,	Упевнено та	елементи або	лінгвістичних	
		які іноді	правильно	зв'язки	чи	
		перекручують	викори-		ситуативних	
		зміст	стовуються		ускладнень	
		перефра-		або при		
		зування.		неочікуваному		
		Іноді		повороті		
		застосо-		подій.		
		вуються		Сприймання		
		ідіоми		різноманітних		
				мовних		
				варіацій		
				(діалектів		
				та/або		
				акцентів) або		

					стилістичних		
					рівнів		
РОБОЧИЙ	Вимова,	Основні	Запас слів та	Підтримання	В основному	Реагування	
РІВЕНЬ	наголос,	граматичні	правильність	розмови	правильне	зазвичай	
4	ритм та	конструкції	їх застосу-	протягом	розуміння	негайне,	
	інтонація	та побудова	вання є	певного	загальних,	доречне та	
	знаходяться	речень	достатніми	часу у	конкретних	інфо-	
	під впливом	викори-	для	відповідному	та пов'язаних	рмативне.	
	рідної мови	стовуються	ефективного	темпі. Іноді	з роботою тем	Ініціювання	
	або	уміло і	спілкування	вільність	коли акцент	та	
	регіональних	зазвичай	на загальні,	мови	або варіації	підтримання	
	особливостей,	свідомо.	конкретні та	порушується	є достатньо	обміну	
	але лише в	Можливі	пов'язані з	при переході	зрозумілими	навіть	
	окремих	помилки,	роботою теми.	від	для	у разі	
	випадках	зокрема, у	У незвичних	використання	міжнародної	неочі-	
	перешкоджають	незвичних або	або	стандартних	спільноти	куваного	
	розумінню	неочікуваних	неочікуваних	зворотів або	користувачів.	повороту	
		ситуаціях,	ситуаціях у	вивчених	У разі	подій.	
		але вони	разі	шаблонних	виникнення у	Правильне	
		рідко	відсутності	мовних	промовця	усування	
			впливають на	достатнього	конструкцій	лінгвістичних	явного
			розуміння	запасу слів	до спонтанного	або	непоро-
				можуть часто	спілкування,	ситуативних	зуміння із
				викори-	але це не	ускладнень,	засто-
				стовуватися	перешкоджає	або при	суванням
				перефра-	ефективному	неочікуваному	перевірок,
				зування	спілкуванню.	повороті	підтверджень
					В обмеженому	подій зміст	та уточнень
					об'ємі можуть	може бути	
					викори-	менш	
					стовуватися	зрозумілим	
					емфатичні	або	
					елементи або	потребуватиме	
					зв'язки.	уточнення	
					Слова-паразити		
					не		
					перешкоджають		
					розумінню		
РІВЕНЬ	Вимова,	Відхилення від	Запас слів та	Підтримання	Часто	Реакція	
НИЖЧЕ	наголос,	належних	правильність	розмови	правильне	іноді	
РОБОЧОГО	ритм та	основних	їх	протягом	розуміння	негайна,	
3	інтонація	граматичних	використання	певного часу,	загальних,	доречна та	
	знаходяться	структур та	зазвичай	але часто	конкретних та	інформа-	
	під впливом	від правильної	достатні для	трапляються	пов'язаних з	тивна.	
	рідної мови	побудови	ефективного	неправильна	роботою тем,	Відносна	
	або	речень у	спілкування	побудова фраз	коли акцент	легкість в	
	регіональних	передбачуваних	на загальні,	та довгі	або інша	ініціюванні	
	особливостей	ситуаціях.	конкретні та	паузи.	особливість	та підтримці	
	та часто	Помилки часто	пов'язані з	Невпевненість	мовлення є	спілкування	
	перешкоджають	впливають на	роботою теми,	або повільне	загально-	на знайомі	
	розумінню	розуміння	але лексикон	розуміння мови	зрозумілою	теми та в	
				обмежений, а	може	для	очікуваних
				добір слів	перешкоджати	міжнародної	ситуаціях.
				часто	ефективному	спільноти	У разі
				неправильний.	спілкуванню.	користувачів.	неочі-
				Нездатність	Слова-паразити	Можливі	куваного
				висловити	інколи	випадки	повороту
				правильно	заважають	непорозуміння	подій
				думку іншими	розумінню	лінгвістичних	взаємодія
				словами через		або	в основному

		нестачу		ситуативних	неадекватна
		запасу		особливостей,	
		слів		або за умов	
				неочікуваного	
				повороту	
				подій	

Вимова,	Наявна	Запас слів	Застосування	Розуміння	Реакція
ПОЧАТКОВИЙ	наголос,	здатність	обмежений і	коротких,	обмежене
РІВЕНЬ	ритм та	оперувати	складається	ізольованих,	окремими,
2	інтонація	обмеженою	тільки з	завчених фраз з	вивченими
	знаходяться	кількістю	окремих	частими паузами	фразами, коли
	під сильним	простих,	слів та	та вони ретельно	обмежується
	впливом	завчених	засвоєних	використовування	та повільно
	рідної мови	граматичних	фраз	слів-паразитів,	артикулюються
	або	конструкцій	які	звичайною	
	регіональних	та речових		перешкоджають	інформацією
	особливостей,	шаблонів		розумінню при	
	що зазвичай		виборі виразів		
	перешкоджає		та артикуляції		
	розумінню		менше знайомих		
		слів			

РІВЕНЬ	Знання на	Знання на	Знання на	Знання на рівні	Знання на
НИЖЧЕ	рівні нижче	рівні нижче	рівні нижче	нижче	рівні нижче
ПОЧАТКО-	початкового	початкового	початкового	початкового	початкового
ВОГО					
1					

Примітки:

1. Робочий рівень 4 є мінімально необхідним для ведення радіотелефонного зв'язку. Рівні від 1 до 3 (включно) описують відповідно рівень нижче початкового, початковий рівень та рівень нижче робочого, які характеризують рівень знання нижче вимог ІСАО до знання мов. Рівні 5 та 6 характеризують високий та експертний рівні, які є вищими, ніж мінімальний визначений стандарт. У цілому ця шкала є орієнтиром для підготовки та перевірки кандидатів на отримання робочого рівня (рівень 4) ІСАО.

2. Шкала щодо рівнів володіння мовою ведення радіотелефонного зв'язку застосовується при визначенні рівнів володіння англійською та російською мовами.

{ Додаток 14 в редакції Наказу Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Додаток 15
до пункту 11.2.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу
в Україні

Зразки свідоцтв авіаційного персоналу

(Зміни до Зразку свідоцтва див. в Наказі Мінтрансу N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

		IV. Прізвище, ім'я, по батькові		
(Герб України)		_____		
		Name of holder in full		МІСЦЕ
I.	Україна	Пробний		
	Ukraine	Іван	ДЛЯ	
		Кирилович		
II.	СВІДОЦТВО	_____		ФОТОКАРТКИ
	ТРАНСПОРТНОГО	Ivan		
	ПЛОТА	Probny		
		IVa. Дата народження		

(літак)		_____	
Airline transport pilot		Date of birth 12.12.1954	
LICENCE		V. Адреса України	
(aeroplane)		_____	
III. I - TA N 000013		Signature of Holder	
Дійсне тільки з невід'ємним додатком		VI. Громадянство України	
до свідоцтва, який містить термін дії		_____	
та повноваження		Citizenship Ukraine	
Valid only in connection with		_____	
the attached certification concerning		Issued by State Department	
validity and rating		of Aviation Transport	
Видане згідно з стандартами ІКАО		X. (Повноважна особа) Підпис/Signature	
Issued in Accordance with the		_____	
Standards of ICAO		(Licensed Officer)	
_____		Дата видачі	
_____		28.12.1998 XI. М. П.	
_____		Date of Issue	

XIII. ОСОБЛИВІ ВІДМІТКИ		XIV. ІНШІ ВІДОМОСТІ	I. УКРАЇНА ГЕРБ UKRAINE
SPECIAL REMARKS		OTHER DETAILS	
_____		_____	
_____		II. ДОДАТОК	
Місце роботи: ДАП "Авіалінії України"		ДО СВІДОЦТВА ТРАНСПОРТНОГО ПІЛОТА	
_____		_____	
_____		ATTACHMENT to the	
_____		Airline transport pilot LICENCE	
_____		III. I - TA N 000013	
_____		IV. Прізвище, ім'я, по батькові/Name of	
_____		holder in full	
_____		_____	
_____		Пробний	
_____		Іван Кирилович	
_____		_____	
_____		Ivan Probny	
_____		IX. Власнику цього свідоцтва надано право	
_____		виконувати обов'язки, які вказані у пп. II	
_____		та XII	
_____		_____	
_____		The licence holder is granted to exercise	
_____		the duties and act as prescribed under the	
_____		items II and XII	
_____		Термін дії свідоцтва	
_____		_____ 09.07.1999	
_____		LICENCE VALIDITY	
_____		X. (Повноважна особа)	
_____		_____	
_____		(Licensed Officer)	
_____		XI. М. п. (Підпис)	
_____		_____	
_____		(Signature)	

XII. РЕЙТИНГИ - RATINGS		XIII. ОСОБЛИВІ ВІДМІТКИ SPECIAL REMARKS	
*****	*****	Допущений до польотів треками.	
IL-62 КПС-інструктор IL62 Captain-instructor	ЯК-42 КПС JAK42 Captain	Наказ від 00.00.00. N __.	
Мінімуми: Minimums: 30 x 400, зліт/take off 200 m.	Мінімуми: Minimums: 40 x 500, зліт/take off 200 m.		
Дозвіл: До польотів за ППП/IFR Authority:	Дозвіл: До польотів за ППП/IFR Authority:		
*****	*****		
TU-154 КПС TU154 Captain	***** ***** ***** *****		
Мінімуми: Minimums: 30 x 400, зліт/take off 200 m.	Мінімуми: Minimums: *****		
Дозвіл: До польотів за ППП/IFR Authority:	Дозвіл: Authority: *****		

IV. Прізвище, ім'я, по батькові (Герб України)		МІСЦЕ	
Name of holder in full			
I. Україна Ukraine	Пробний Іван	ДЛЯ	
Кирилович			
II. СВДОЦТВО інженера з технічного обслуговування повітряних суден категорія "А"	Ivan	ФОТОКАРТКИ	
Aircraft maintenance engineer	Date of birth		
LICENCE	12.12.1954		
Category "A"	V. Адреса Україна		
Address Ukraine		VII. Підпис власника	
Signature of Holder			
III. А - ME N 000005	VI. Громадянство Україна		
Citizenship Ukraine			
Дійсне тільки з невід'ємним додатком до свідоцтва, який містить термін дії VIII. Видане Державною авіаційною та повноваження службою України			
Valid Only in Connection with the attached certification concerning validity and ratings		Issued by State Department of Aviation Transport	
X. (Повноважна особа) Видане згідно з стандартами ІКАО (Licensed Officer)		Підпис/Signature	
Issued in Accordance with the Standards of ICAO		Дата видачі 28.12.98 XI. М. П.	
Date of Issue			

XIII. ОСОБЛИВІ ВІДМІТКИ -
SPECIAL REMARKS

|| IV. Прізвище, ім'я, по батькові
(Герб України) || _____
|| Name of holder in full МІСЦЕ |
I. Україна || Пробний |
Ukraine || Іван ДІЯ |
|| Кирилович |
II. СВІДОЦТВО || _____ ФОТОКАРТКИ |
ДИСПЕТЧЕРА СЛУЖБИ || Ivan |
РУХУ || Probny |
	IVa. Дата народження
	_____
	Date of birth
	12.12.1954
Air traffic controller	
LICENCE	
	Address Ukraine VII. Підпис власника
	_____
	Signature of Holder
	VI. Громадянство Україна
III. I - TC N 000013	
	Citizenship Ukraine
Дійсне тільки з невід'ємним додатком	
до свідоцтва, який містить термін дії	
та повноваження	
	_____
Valid only in Connection with	
the attached certification concerning	
validity and rating	
	X. (Повноважна особа) Підпис/Signature
Видане згідно з стандартами ІКАО	
	(Licensed Officer)
Issued in Accordance with Standards	
of ICAO	
	Date of Issue

XIII. ОСОБЛИВІ ВІДМІТКИ UKRAINE SPECIAL REMARKS	XIV. ІНШІ ВІДОМОСТІ OTHER DETAILS	I. УКРАЇНА ГЕРБ II. ДОДАТОК
ДО СВДОЦТВА Місце роботи: ДП "УкРАерорух" ДИСПЕТЧЕРА СЛУЖБИ РУХУ		
ATTACHMENT to the Air traffic controller LICENCE		
III. I - TC N 000013		
IV. Прізвище, ім'я, по батькові/Name of holder in full		
Пробний Іван Кирилович Ivan Probnu		
IX. Власнику цього свідоцтва надано право виконувати обов'язки, які вказані у пп. II та XII		
The licence Holder is granted to exercise the duties and act as prescribed under the items II and XII		
Термін дії свідоцтва 09.07.1999		
LICENCE VALIDITY X. (Повноважна особа) (Licensed Officer)		
XI. М. п. (Підпис) (Signature)		

XII. РЕЙТИНГИ - RATINGS	XIII. ОСОБЛИВІ ВІДМІТКИ SPECIAL REMARKS	
Допущений до роботи диспетчером The effective date to act as an ATC controller	Допущений до роботи диспетчером The effective date to act as an ATC controller	
Допущений до роботи диспетчером The effective date to act as an ATC controller	Допущений до роботи диспетчером The effective date to act as an ATC controller	
Допущений до роботи диспетчером The effective date to act as an ATC controller	Допущений до роботи диспетчером The effective date to act as an ATC controller	

I.	УКРАЇНА UKRAINE	IV. Прізвище, ім'я, по батькові Name of holder in full Пробний Іван	МІСЦЕ ДІЯ ФОТОКАРТКИ	VII. Підпис власника Signature of Holder
II.	СВІДОЦТВО СТУДЕНТА - ДИСПЕТЧЕРА СЛУЖБИ РУХУ Student - air traffic controller	Іванович Ivan Probnya	Серія та номер свідоцтва	
	LICENCE	IV. Дата народження Date of birth		
		12.12.1984		
III.	S - TC N 000013	V. Адреса Україна Address Ukraine		
		VI. Громадянство України Citizenship Ukraine		
		VIII. Видане Державною авіаційною службою Issued by State Aviation Administration		
		IX. Уповноважена особа Licensed Officer	Підпис/Signature	
		Дата видачі 28.10.2008 X.	М.П.	
		Date of Issue		
		Термін дії свідоцтва 28.07.2009		
		LICENCE VALIDITY		

{ Додаток 15 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000,
Міністерства транспорту та зв'язку N 842 (з1157-07) від 24.09.2007 }

Додаток 16
до пункту 12.2.2.1 Правил
видачі свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

**Сертифікаційний акт
для отримання свідоцтва бортпровідника**

(прізвище, ім'я, по батькові)
Місце роботи _____
Спеціальність _____
Посада _____

№ з/п	Назва дисципліни	Оцінка	Прізвище	Підпис і
		експерта	дата	
1.	Основи авіації			
2.	Обов'язки та відповідальність бортпровідника			
3.	Порядок дій з метою забезпечення безпеки та під час аварійної обстановки			
4.	Перевезення небезпечних вантажів			
5.	Людський фактор			
6.	Гігієна, авіаційна медицина та надання першої допомоги			
(Позицію 7 вилучено на підставі Наказу Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)				
Секретар сертифікаційної комісії _____				
Голова сертифікаційної комісії _____				
(дата, підпис)				
М.П.				

(Додаток 16 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 17
до пункту 12.2.2.2 Правил
видачі свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

Заява про видачу свідоцтва персоналу з технічного обслуговування ПС

До _____ (назва уповноваженого органу ЦА)
Від _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Місце роботи, адреса, телефон _____
Посада _____
Домашня адреса, телефон _____
Дата народження _____ Стать _____ Громадянство _____
Освіта загальна _____
спеціальна _____
остання перепідготовка _____
Прошу _____ (видати свідоцтво категорії)
Фах, присвоєна категорія/клас _____ (ким, N і дата протоколу)
Діюче свідоцтво: _____ (назва, серія, N, термін дії)

Виконую роботи з
технічного обслуговування _____
(тип ПС, АД, системи)

Досвід роботи з ТО ПС
або їх елементів _____
(період, кількість років, наявність перерв)

Оцінка практичної роботи за обійманою посадою

Наявність авіаційних подій _____
(характер, тип ПС, дата, винуватці)

Підпис кандидата _____ Дата _____
Достовірність даних засвідчую _____
(посада, підпис, прізвище)

М.П.

До заяви додаються:

1. Сертифікаційний акт від _____
2. Копія диплома
3. Витяг з трудової книжки
4. Довідка про сплату послуг з видачі свідоцтва N _____ від _____

Рішення про видачу свідоцтва _____

Посадова особа _____
(підпис)

Матеріали для розгляду підготовлені _____
(підпис)

М.П.

(Додаток 17 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 18
до пункту 12.2.2.2 Правил
видачі свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

**Сертифікаційний акт
для видачі/продовження строку дії свідоцтва
авіаційного персоналу з технічного обслуговування ПС**

(прізвище, ім'я, по батькові)

Місце роботи _____
Спеціальність _____
Посада _____

N з/п	Найменування дисциплін	Оцінка експерта	Прізвище дата	Підпис і
1.	Повітряне право			
2.	Норми льотної придатності ПС			
3.	Основи практичної аеродинаміки			
4.	Людський фактор в			

	експлуатації авіаційної техніки				
5.	Загальні принципи проектування та виготовлення ПС і АД				
6.	Конструкція ПС (тип)				
7.	Конструкція АД (тип)				
8.	Електрообладнання ПС (тип)				
9.	Радіоелектронне обладнання ПС (тип)				
10.	Приладове обладнання ПС (тип)				
11.	Технічна експлуатація ПС і АД				
12.	Методи та засоби діагностування ПС і АД				
Секретар сертифікаційної комісії _____					
Голова сертифікаційної комісії _____					
(дата, підпис)					
М.П.					
Примітка. При одержанні свідоцтва та продовженні терміну дії інженери та техніки з ТО ПС, відповідно до спеціальності (комбінації кодів рейтингу про частини ПС): планер, його системи + двигун і його системи (II+III) - здають іспити з дисциплін 1-7, 11, 12 цього сертифікаційного акта; електро + приладове + радіоелектронне обладнання (IV+Va/b+VI) - здають іспити з дисциплін 1-5, 8-11 цього сертифікаційного акта; повітряне судно в цілому (I) - здають іспити з дисциплін 1-12 цього сертифікаційного акта.					

(Додаток 18 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 19
до пункту 12.3.3.1 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу в
Україні

**Заява
про продовження строку дії свідоцтва члена екіпажу**

До _____ (назва уповноваженого органу ЦА)
Від _____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Місце роботи, _____ адреса, телефон _____ Посада _____ Домашня адреса, телефон _____ Прошу _____ (продовжити термін дії свідоцтва)
Тип ПС _____ Свідоцтво _____ (назва, серія, N, термін дії)
Наліт за міжсертифікаційний період: загальний _____ год., з них уночі _____ год. самостійний _____ год., з них уночі _____ год.
КТЛ _____ (дата перевірки, оцінка, прізвище інструктора)
Льотна перевірка _____ (дата перевірки, час, день/ніч, оцінка, прізвище особи, яка перевіряє)
Практичні заняття з АРЗ _____ (дата проведення, оцінка, прізвище експерта)
Визнаний придатним до льотної роботи за _____ медичним стандартом
(назва ЛЛІСК, дата видачі та номер медичного сертифіката)
Наявність авіаційних подій _____ (характер, тип ПС, дата, винуватці, наліт після авіаційної події)
Підвищення кваліфікації _____ (за фахом та з англійської мови) _____ (місце проведення, дата)
Підпис кандидата _____ Дата _____
Достовірність даних засвідчую _____ (посада, підпис, прізвище)
М.П.

До заяви додаються:

1. Сертифікаційний акт від _____.

Секретар сертифікаційної комісії _____ Рішення сертифікаційної комісії _____
(продовжено термін дії свідоцтва члена екіпажу)
(посада, М.П., підпис, прізвище)

(Додаток 19 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

Додаток 20
до пункту 12.3.3.2 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу в
Україні

**Заява
про продовження строку дії свідоцтва персоналу з
технічного обслуговування ПС**

До _____ (назва уповноваженого органу ЦА, сертифікаційного центру)
Від _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Місце роботи, _____

адреса, телефон _____ Посада _____ Домашня адреса, телефон _____ Прошу _____ (продовжити термін дії свідоцтва ІТП)
Фах, присвоєна категорія/клас _____ (ким, N, дата протоколу)
Свідоцтво _____ (назва, серія, N, термін дії)
Виконую роботи з технічного обслуговування _____ (тип ПС, АД системи)
Оцінка практичної роботи за обійманою посадою _____
Наявність авіаційних подій _____ (характер, тип ПС, дата, винуватці)
Підвищення кваліфікації за фахом _____ (місце проведення, дата)
Підпис кандидата _____ Дата _____
Достовірність даних засвідчую _____ (посада, підпис, прізвище)
М.П.

До заяви додаються:

1. Сертифікаційний акт від _____ -----
Секретар сертифікаційної комісії _____ Рішення сертифікаційної комісії _____
(продовжено термін дії свідоцтва)
(посада, М.П., підпис, прізвище)

(Додаток 20 із змінами, внесеними згідно з Наказом Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 21
до пункту 12.3.3.3 Правил видачі
свідоцтв авіаційному персоналу в
Україні

**Заява про продовження терміну дії свідоцтва диспетчера
служби руху**

До _____ (назва уповноваженого органу ЦА, сертифікаційного центру)
Від _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Місце роботи, _____ адреса, телефон _____ Посада _____ Домашня _____ адреса, телефон _____
Прошу _____ (продовжити термін дії свідоцтва)
Свідоцтво _____ (назва, серія, N, термін дії)

Допущений до обслуговування повітряного руху (найменування диспетчерських пунктів ОПР) Перевірка на диспетчерському тренажері _____ (дата перевірки, оцінка, прізвище інструктора) Перевірка на робочому місці з ОПР
(найменування диспетчерського пункту, дата перевірки, час, день/ніч, метеоумови, оцінка, прізвище особи, яка перевіряє) Визнаний придатним до льотної роботи за _____ медичним стандартом
(назва ЛЛСК, дата видачі та номер медичного сертифіката) Наявність авіаційних подій
(характер, тип ПС, дата, винуватці) Підвищення кваліфікації (за фахом та з англійської мови) _____ (місце проведення, дата) Підпис кандидата _____ Дата _____ Достовірність даних засвідчую _____ (посада, підпис, прізвище) М.П.

До заяви додаються:

1. Сертифікаційний акт _____ від _____ Секретар сертифікаційної комісії _____ Рішення сертифікаційної комісії _____ (продовжено термін дії свідоцтва) (посада, М.П., підпис, прізвище)
--

(Додаток 21 із змінами, внесеними згідно з Наказами Мінтрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000, N 893 (з0024-02) від 26.12.2001)

Додаток 22
до пункту 12.7.2 Правил
видачі свідоцтв
авіаційному персоналу в
Україні

Реєстр обліку свідоцтв та додаткових (тимчасових) частин

**Надходження пронумерованих бланків додаткових
(тимчасових) частин
(ведеться в сертифікаційних центрах)**

N	Назва запису	Дата бланка	Дата надходження	Підстава (N документа)	Реєстраційні номери бланків	Підпис посадової особи
1	2	3	4	5	6	
Витрата пронумерованих бланків						
N	Видано свідоцтв	Видано додаткових частин				

запису								
номер	серія	кількість	кількість	номер	серія	кількість	кількість	
бланка/та N	витрачених/зіпсованих	бланків	бланків	бланка/та N	витрачених/зіпсованих	бланків	бланків	
свідоцтва	свідоцтва	свідоцтва	свідоцтва	свідоцтва	свідоцтва	свідоцтва	свідоцтва	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Реєстр видачі свідоцтв та додаткових (тимчасових) частин

N	Прізвище,	Назва	Серія	N	Місце	Дата	Відмітка	Примітка
з/п	ім'я, по	свідоцтва	та N	рішення	роботи	видачі	про	
батькові	або	свідоцтва	та дата		свідоцтва	отримання,		
	додаткової	про			документ			
	частини	видачу			про			
	та номер	свідоцтва			відправку			
	бланка	або			до АК, АП			
		додаткової						
		частини						
1	2	3	4	5	6	7	8	9

(Додаток 22 в редакції Наказу Мінітрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 23
до пункту 12.7.11 Правил
видачі свідоцтв
авіаційному персоналу в
Україні

**Перелік
документів структурного підрозділу Державіаслужби України
з видачі свідоцтв, МКК АП та АК, сертифікаційних центрів
та терміни їх зберігання**

Назва документа	Термін зберігання	Примітка
1. Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні	Постійно	
2. Реєстр видачі свідоцтв та додаткових (тимчасових) частин	50 років	
3. Акти перевірок практичної роботи, сертифікаційні акти на продовження терміну дії свідоцтв	До закінчення роботи за фахом	
4. Журнал обліку застосованих обмежень за порушення роботи за фахом	До закінчення роботи за фахом	
5. Акти про визнання недійсними та знищення	5 років	

свідоцтв, додаткових				
частин, зіпсованих				
пронумерованих бланків				
-----+-----+-----+-----+-----				
6. Рішення, протоколи	25 років			
щодо видачі свідоцтв,				
присвоєння				
класу/категорії				
кваліфікації авіафахівця				
(подання, заяви,				
клопотання, акти),				
визнання свідоцтв,				
виданих іншими державами				
-----+-----+-----+-----+-----				

(Додаток 23 в редакції Наказу Мінітрансу N 584 (з0779-00) від 23.10.2000)

Додаток 24
до підпункту 12.2.2.4 Правил
видачі свідоцтв авіаційному
персоналу в Україні

СЕРТИФІКАЦІЙНИЙ АКТ перевірки теоретичних знань

(прізвище, ім'я, по батькові)				
Місце роботи _____				
Спеціальність _____				
Посада, робоче місце, орган ОПР _____				
-----+-----+-----+-----+-----				
N з/п	Назва дисципліни	Оцінка (або % правильних відповідей)	Прізвище екзаменатора	Підпис, дата
-----+-----+-----+-----+-----				
1	Загальні знання (види та організація забезпечення обслуговування повітряного руху в Україні)			
-----+-----+-----+-----+-----				
2	Експлуатаційні процедури (процедури ведення радіозв'язку, авіаційна фразеологія)			
-----+-----+-----+-----+-----				
3	Правила та положення			
-----+-----+-----+-----+-----				
4	Обладнання та технічні засоби для ОПР			
-----+-----+-----+-----+-----				

Секретар сертифікаційної
комісії/ МКК

Голова сертифікаційної
комісії/ МКК

М.П.

(дата, підпис)

*{ Правила доповнено додатком 24 згідно з Наказом Міністерства транспорту та зв'язку N 842
(з1157-07) від 24.09.2007 }*